

Myšlenkové základy Junáka a skautský zákon v reflexi historických postav českých dějin

Absolventská práce LŠ PROTOS
Kvalifikační práce OČK Myšlenkové základy a historie skautingu

Aleš Mašek – Upolín

**Vedoucí práce: Jiří Zajíc – Edy
2019**

Myšlenkové základy Junáka

- Myšlenkové základy skautingu, nebo základní myšlenky?

Co si představím pod pojmem myšlenkové základy skautingu?

- Světové inspirace skautingu

(s přihlédnutím k českým specifikům)

1. Kulturní vlivy evropské civilizace
 - 1.1. Antika
 - 1.2. Křesťanství
 - 1.3. Rytířství
 - 1.4. Svatí jako patroni pro skauting
2. Kulturní vlivy východní civilizace
 - 2.1. Samurajský kodex Bušido
3. Výchovné směry a hnutí za návrat k přírodě a přirozenosti člověka
4. Spolky a organizace předcházející skautingu
5. Osobnosti, které měli přímý vliv na Baden – Powella

- Myšlenkové inspirace Junáka

1. Doplnění výchovných inspirací a hnutí za návrat k přírodě z knih Základy junáctví a Základové skautingu
2. Spolky, které předcházely Junáku
3. Vzory českých Junáků

Junácký zákon v reflexi historických postav českých dějin

- Junácký zákon

1. Historie junáckého zákona
2. Junácký zákon v sociologicko – demografickém výstupu
3. Junácký zákon v reflexi historických postav českých dějin

Metodika junáckého zákona v oddíle

- Účel metodiky
- Metodika na Junácký zákon
- Hry na junácký zákon
- Cviky na junácký zákon
- Markýzův test junáckého zákona

Seznam použité a doporučované literatury

Myšlenkové základy Junáka

Myšlenkové základy skautingu, nebo základní myšlenky?

Co si představím pod pojmem myšlenkové základy skautingu?

Při přípravě této absolventské práce jsem si položil otázku: „Co si mám představit pod pojmem myšlenkové základy?“

Je jasně dané, co znamená základ a co je myšlenka. Například Václav Břicháček tvrdí, že slovo základy užíváme ve skautingu tehdy, když máme na mysli základní složky, o které se opírá světové hnutí, to znamená jeho cíle, principy a metody přijaté na 26. Světové skautské konferenci v Montrealu roku 1977. Nutno ovšem podotknout, že Gigant zde hovoří o základních principech, metodách a cílech skautingu. Tedy o základních myšlenkách. Musím se ale ptát: Kde jsou myšlenkové základy? Protože myšlenkové základy bych v této práci rád odlišoval od základních myšlenek.

Někdo by jistě řekl, že je jedno a to samé, ale podívejme se na větný rozbor: v základních myšlenkách je podstatným jménem myšlenka, kdežto v myšlenkových základech je podstatným jménem základ. Jedná se tedy o základy z určitých myšlenek, od kterých se odvíjely a stále odvíjejí další myšlenky. A ty další myšlenky jsou buďto samostatně postavené, anebo jsou to myšlenky, které rozvíjejí ony myšlenky předchozí; větví se jako strom.

No a když k myšlenkovým základům přidáme slůvko skauting, jasně se nám začne rýsovat stavba plná dětí, stavba, která je ve své architektuře tak veliká a ojedinělá, že musí bezpodmínečně stát na pevných a konkrétních základech, ať již faktických (z nichž skauting a jeho tvůrci opravdu čerpali), a nebo dodatečně dostavěných a dostavovaných (z kterých tvůrci sice žádné myšlenky nečerpali, ale můžeme u nich najít shodné myšlenky na různé aspekty výchovy). V obou případech se jedná o předchůdce skautingu, ale pouze u prvního příkladu můžeme mluvit, že tato myšlenka byla použita jako jeden z mnoha myšlenkových základů skautingu. A je logické, že veškeré tyto základy musejí sahat velmi hluboko. A nebo daleko do minulosti?

Takováto stavba jako skautská organizace, musí mít své základy pevné, neotřesitelné, ukotvené v historii a jasně definující myšlenky, důvody a cíle. Můžeme je přirovnat k zatvrdlému betonu. Není možné, tak velkou stavbu postavit na nezatvrdlých základech, tedy na myšlenkách neproověřených časem, neboť tyto myšlenky mohou právě časem získat trhliny, které povedou k tomu, že se stavba zhroutí. Mějme na paměti, že i některé myšlenky, které byly původně zamýšleny jako kladné a měly lidstvu přispět, se určitým vývojem společnosti obrátily a najednou stály na opačné straně barikády. To se Skautingu ovšem nestalo, protože jeho myšlenkové základy byly, jak již bylo výše uvedeno, prověřené časem a navíc nebyly a nejsou puritánsky geograficky omezené, ale naopak - čerpají ty nejlepší myšlenky z celého světa. Ostatně toto potvrzuje i A. B. Svojsík ve své knize Základové skautingu: „Skauting nezakládá se na určitém názoru životním, nejde s určitým systémem filozofickým. V něm soustřeďuje se vše krásné, co věky daly lidstvu. Můžeš v něm stopovati šlechtné ideje křesťanství, buddhismu, hellenství, nauk Konfuciových, Japonského Bušida, středověkého rytířství; je v něm přírodní zákon mravní i Dekalog, je v něm i poctivost zákona džungle.“

Svojsík zde v podstatě vyjmenovává, na kterých myšlenkových základech skauting stojí. Jedná se o myšlenky evropských a východních civilizací, o myšlenky filozofů napříč časovou osou svého oboru, o myšlenky milovníků přírody a v neposlední řadě o myšlenky Baden-Powella a Setona.

Nejinak tomu samozřejmě bylo i v Rakousku – Uhersku v roce 1914, na územích zanedlouho se zrodícího státu Československa, kam A. B. Svojsík přivezl Skauting, aby z něho udělal Junáka. Zde tento profesor hledal myšlenkové základy, inspirace, vzory, kterými chtěl podpořit národní sebeuvědomění, které Češi v Rakousku - Uhersku prožívali.

Suma sumárum by se dalo tedy říct, že MZS jsou myšlenky z kterých vzešel skauting, myšlenky na kterých skauting stojí, myšlenky, které mu tvoří základ.

Jaký je tedy rozdíl mezi základními myšlenkami skautingu a jeho myšlenkovými základy?:

základní myšlenky skautingu – jsou pilíře, na nichž B.-P. postavil skauting. Tyto principy jsou základní zákony a články víry, které musí být na cestě k cíli respektovány. Představují závazná

pravidla chování, kterými se řídí všichni členové hnutí. Skauting je založen na třech obecných principech, které jsou vyjádřeny slovy: „povinnost k Bohu“, „povinnost k jiným“ a „povinnost k sobě“.

Na těchto principech, které se vztahují k duchovnímu, sociálnímu a osobnímu rozměru skauting spočívá. Jsou to jeho tři pilíře, jeho základní myšlenky. Základním prvkem skautské metody jsou slib a zákon, které jsou hlavními nástroji při formulaci principů skautského hnutí.

myšlenkové základy skautingu – jsou myšlenky, převážně historické, kterými se B.-P. nechal inspirovat při tvoření základních myšlenek skautingu. Jsou to základy, které sahají hluboko do minulosti - i hluboko do lidských srdcí.

Světové inspirace skautingu **(s přihlédnutím k českým specifikům)**

Každá historická doba přinesla něco, z čeho mohl skauting čerpat. Baden-Powell byl dobrý a zkušený pedagog. Nakolik byl ale inspirován jinými vzory, je jen obtížné stanovit. Jiří Čejka se kupříkladu ve své studii věnuje otázce, zda mohl znát také dílo J. A. Komenského, což – jak dovozuje autor – nelze vyloučit. Nebyly to tedy vždy jen přímé inspirace, ze kterých především Baden-Powell myšlenkově vycházel. Je dobré si i uvědomit, u jakých dalších osobností a myšlenkových směrů lze vidět pre - skautské působení.

Již od doby renesance se řada myslitelů a pedagogů zabývala myšlenkou všestrannější výchovy mládeže. A to výchovou, při níž se člověk formoval přirozeně nebo se cílevědomě věnoval některé činnosti s přihlédnutím k jeho individualitě. Objevily se i první praktické pokusy o pobyt v přírodě a o využití získaných zkušeností při výchově.

Chceme-li se dozvědět něco o myšlenkových základech Junáka, nemůžeme opomenout ani myšlenkové inspirace a proudy, které ovlivnily současný skauting. Některé z nich byly našimi zakladateli bezpodmínečně přijaty, jiné, z jakýchkoliv důvodů, se do základních knih o Junáku nedostaly, či jim nebyl přisouzen důraz který měly, další byly naopak vyzdvihovány.

Tyto MZS se mohou rozdělit do pěti primárních oblastí:

- Kulturní vlivy evropské civilizace
- Kulturní vlivy východní civilizace
- Výchovné směry a hnutí za návrat k přírodě a přirozenosti člověka
- Spolky a organizace předcházející skautingu
- Osobnosti, které měli přímý vliv na Baden – Powella

1. Kulturní vlivy evropské civilizace

1.1. Antika

(tím je myšleno dědictví řecko–římské kultury z období 500 let př. nl. až 400 nl.). Odkaz antiky nám zprostředkovává zejména dílo navazující na klasické filosofy Sokrata, Platóna, Aristotela i pozdějšího Senecu.

Princip kalokagáthia

Kalokagathia je pojem, který vyjadřuje antické řecké přesvědčení, že krásné a dobré, krása a ctnost patří k sobě a mají mnoho společného. Co není zároveň dobré, nemůže být krásné, a naopak. Aplikován na člověka vyjadřuje ideál harmonického souladu a vyváženosti tělesné i duševní krásy a dobroty, ctnosti a statečnosti. Od 19. století se pojem kalokagathie používal zejména v počátcích sportu a tělesné výchovy, například v olympijském nebo u nás v sokolském hnutí a vyjadřoval program tělesné krásy spojené s čestností a poctivostí. Odrazem kalokagathie je i Tyršovo „Ve zdravém těle zdravý duch“. Snaha o vyrovnaný a harmonický rozvoj těla, duše a ducha se stále odráží v myšlenkách současného skautingu a provází jej od doby vzniku až dodnes.

Významný současný filozof prof. Erazim „Jezevec“ Kohák (nar. 1933) ve své knize Člověk, dobro a zlo připomíná, že kalokagáthia má kromě obecně uváděného významu vyváženosti tělesného a duševního vývoje také druhý, na první pohled ne tak zřejmý význam: „pokus o smíření dalšího protikladu, *soupeřivosti a spolupráce*. Válečníci (a povýtce válečníci starého Řecka) byli lidé až řevnivě soupeřiví. Lidé ducha oproti tomu bývají lidé smírní, lidé připravení ke spolupráci.“ Tuto úvahu,

kteřou skauting dobře vystihuje, považuje Ondřej Vanke za nesmírně cennou a ve své rigorózní práci píše: „Prostředí dětských oddílů je plně podporované soupeřivostí, avšak bez účinné spolupráce většinou nemůže být úspěšně dosaženo cíle, čehož zkušení vedoucí záměrně využívají při rozvoji těchto kompetencí a zejména v posledních letech můžeme pozorovat trend úbytku soutěživosti ve prospěch kooperace a vzájemné dohody.

Starořecké pojetí ctnostného občana dostává specifický rozměr v dílech **Aristotelových** (384 – 322 př. Kr.), zejména v *Etice Nikomachově* a jeho dvojím pojetí ctností: naučitelných rozumových (dianoetických) a zvykových mravních (étických). Významným rysem se tak stává skutečnost, že důležité není pouhé vědění o nutnosti ctnostného života, ale samotné jednání na základě poznání či vědění. Aristoteles tak postavil nový ideál: přátelství vzájemně si rozumějících a pomáhajících si lidí, k čemuž se skauting stále snaží přibližovat.“

Smysl pro řád

V antickém pojetí je veškerá skutečnost založena na rozumném světovém řádu, univerzálním zákonu – nazývali ho **LOGOS** – který nám umožňuje světu porozumět a správně se v něm orientovat. Logos řídí veškeré dění ve světě a jím se mají lidé řídit. Logos udržuje i Rovnováhu vesmíru. Podle něj všechny věci vznikají a zanikají. Do skautské výchovy se to promítá důvěrou ve smysl vědeckého poznání a systematického výchovného působení na základě dobré znalosti dítěte. Se smyslem pro řád souvisí i hodnota kázně, sebezpřekonání a respektování pravidel.

Smysl pro demokracii

První politická uspořádání, v nichž se uplatňují některé demokratické prvky, vznikli v některých městských státech, zejména v Athénách. Tato demokracie se však vztahovala jen na svobodné muže, kteří měli občanství městského státu.

Marcus Aurelius Antoninus Augustus (121 – 180 po Kr.)

Tento římský císař a stoik ve své knize *Hovory k sobě* píše o tom, co dnes považujeme za základní principy skautingu: „Jsi v trojím vztahu: ve vztahu ke své tělesné schráně, ve vztahu k božské příčině, z níž se přihází všechno všem, a ve vztahu ke svým bližním“. Zakládá tak nový pohled na komplexnost lidské bytosti a na vztah člověka k duchovním hodnotám, okolní společnosti a sobě samému. Ne nadarmo Mirko Vosátka tuto knihu doporučuje roverům jako inspirativní knihu, z které si denně mají přečíst jednu úvahu a nad tou se po celý den zamýšlet. Doporučuje ji jako dobrý start na roverskou cestu.

1.2. Křesťanství

Pravidla chování v naší kultuře a civilizaci vycházejí z křesťanství. Pro oblast morálky a duchovního života se tak stalo křesťanství základním kamenem naší civilizace. Navázalo na časově předcházející židovství – judaismus, s nímž sdílí celou řadu morálních aspektů (např. Desatero, pojetí Boha, monoteismus, atd.) Křesťanství uvedl do života Ježíš Kristus před více jak dvěma tisíci lety. Křesťanství přineslo zcela nové pohledy na společenské normy. Hlásalo plná práva otrokům, usilovalo o lepší postavení žen. Na základě křesťanství se budovaly špitály, pečovalo se o staré a nemocné, přinášelo vzdělání a rozkvět „barbarským“ národům.

Podle Jiřího Zajíce je křesťanství (i přes rytířství, Komenského a Ruskina) samotným myšlenkovým základem skautingu. Zde se jedná zejména o tyto dvě skutečnosti:

- převratná myšlenka sdíleného bratrství a jednoty lidstva v rámci monoteistického pojetí chápání světa. Takto všeobecně sdílené křesťanství vychází z ideje bratrství lidí, kteří se sice bratry a sestrami nenarodili, ale svým rozhodnutím následovat ideál se jimi stali. Oslovování skautů na celém světě „bratře“ a „sestro“ není tedy jen náhoda ani bezvýznamná formalita a neměla by být chápána jako anachronismus z počátků skautingu. Plně však vystihuje svobodné a zodpovědné rozhodnutí stát se členem referenční skupiny stejně smýšlejících a jednajících lidí.

- židovsko křesťanský důraz na konkrétní a praktický rozměr této bratrské lásky (viz list Jakubův; Masarykovo „Láska ani zbožnost si nežadá nešiků“).

Baden-Powell, kterého rodina již od dětství vedla ke křesťanství, si uvědomoval, že svému hnutí musí dát pevný mravní základ. A bylo samozřejmé, že morálním kodexem skautingu se stane právě křesťanství. Základními principy se tak stala služba Bohu, služba bližnímu a služba sobě. Z této posloupnosti zásad zaznívá naprosto zřetelně „největší přikázání křesťanství“, které Kristus zvěstoval svým učedníkům, totiž

„...miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, z celé své duše, z celé své mysli a z celé své síly. Druhé je toto: Miluj svého bližního jako sám sebe!“ (Mk12, 30-31).

Jde o základní pilíře skautské výchovy a současně o její jasně postavený cíl. Na nich skauting stojí, s jejich odmítnutím padá.

Veškeré morální zásady pak Baden-Powell vložil do jím sestaveného skautského zákona. Bratr Václav Dvořák – Tint'a praví, že skautské desatero je v podstatě jinak řečené a jinak srovnané Desatero Božích přikázání. Jistý rozdíl je však v tom, že Baden-Powell ho nekoncepce ve formě příkazů (skaut musí) ani zákazů (skaut nesmí) ani jako doporučení (skaut by měl být), ale jako konstatování, jakým „skaut je“. Pak již záleží na jednotlivci, zda se se zákonem ztotožní a dodržuje jej a je tedy skautem, nebo nedodržuje a skautem není. Členství v Junáku, nebo kterékoliv jiné alternativní organizaci, nedává tedy nikomu právo na to, aby se za skauta prohlašoval. Tuto výsadu získává každý z nás teprve svým životním stylem, případně účinnou snahou žít podle skautských mravních zásad.

Důležitost, kterou B.-P. přikládal prvního principu můžeme vyčíst i z jeho knih:

- „Nikdo není dost dobrý, nevěří-li v Boha a nedodržuje-li Jeho zákony. Proto by každý skaut měl vyznávat své náboženství.
Náboženství se jeví jako velice jednoduchá věc:
Zaprvé: *Miluj Boha a služ mu. Zadruhé: Miluj a služ svému bližnímu.*“
- B.-P. odpověď na otázku Kdy vlastně se náboženství do skautingu dostalo?: *„Vůbec se do něj nedostalo. Vždycky tu bylo. Je to základní činitel, přesahující skauting“.*
- V knize *Rovering to Success* se dočteme: *...“pro dosažení štěstí je nezbytné náboženství. (...) To neznamená jenom chodit do kostela, znát biblické texty nebo rozumět teologii. (...) Velice stručně řečeno – náboženství znamená toto: Za prvé – poznat, kdo a čím je Bůh. Za druhé – co nejlépe naložit se životem, který Bůh dal člověku, a dělat to, co On od nás očekává. To znamená pracovat především pro druhé. Taková by měla být naše víra.“*

V Junáku má křesťanství trochu jinou historii. Například v knize od Ladislava Ruska *Hledání se dočteme: „Bohužel, už ta první zásadní kniha českého skautingu, kniha, nad níž dodnes naši skauti skládají svůj slib (pokud ho vůbec ještě opravdově skládají!), ony „Základy junáctví“, sepsané a sestavené za přispění celé řady renomovaných osobností A. B. Svojsíkem už r. 1912, jsou dokladem ústupků českého zakladatele dobovým protináboženským náladám české veřejnosti...“*

Ladislav Rusek zde naráží na pozměnění skautského slibu a principu - na plnění povinnosti vůči Bohu - což je hned první bod slibu v Baden-Powellově knize *Scouting for Boys – Slibuji na svou čest, že se vynasnažím ze všech sil plnit povinnosti vůči Bohu a královně*. Zde právě vyvstala jistá obtíž, kde pevné myšlenkové zakotvení skautingu se ukázalo být značnou překážkou.

Důvodem toho bylo nejen to, že Svojsík chtěl skautskou myšlenku nabídnout nejdříve Sokolu, přísně ateistické a protihabsburské organizaci, ale také české duchovní poměry, tedy značná náboženská vlažnost, a to zejména v intelektuálních kruzích. Rakousko Uhersko bylo v té době pro svoje

germanizační snahy a nerespektování zvláštností národů, z kterých se skládalo, nazýváno žalářem národů. Především ale Češi nemohli Františku Josefu I nikdy odpustit, že se jako český král nedal přes svůj slavnostní slib, nikdy korunovat svatováclavskou korunou. Co se církve týče, špatné poměry sahají až ke končícímu středověku. Nastupující osvícenství, reformy Josefa II, neblahá role Habsburků. Církev v té době byla největší oporou habsburského trůnu a rakouský episkopát roku 1848 ve Vídni dokonce nadeklaroval, že národnost je zbytkem pohanství a že různost národů je pouze následkem hříchu a odpadnutí od Boha, dále že český jazyk je nejen pohanský, ale dokonce kacířský. Češi byli tedy podle toho kacíři a slibovat v té době věrnost císaři a Bohu by asi nebylo příliš populární a vlastenecké.

Tím všim byl silně ovlivněn počátek českého skautingu. Všechny tyto okolnosti tedy nutily A. B. Svojsíka k jisté opatrnosti. Svojsík tak přijal téměř beze změn skautský zákon, heslo a denní příkaz a jediné co upravil byl skautský slib. Ten se pokusil upravit na naše poměry tak, aby duch slibu zůstal zachován v souladu s jeho vzorem. Nicméně zůstalo skutečností, že Bůh se tu vytratil. Teprve po roce 1933 byl povolen dovětek junáckého slibu: "Tak mi pomáhej Bůh!". Nebyla to však náboženská formule, ale, jak tvrdí Mirko Vosátka, stará zvyklost právního charakteru vyslovovaná obvykle při podpisu nějaké smlouvy před svědky. Na dlouhou dobu jsme tak byli jedinou z 54 národních organizací, která Boha ze slibové formule vypustila.

V prosinci 1989 se v článku Skautské slovo poprvé objevil návrh Jiřího Zajíce – Edyho sloužit Pravdě, Naději a Lásce. V roce 1992 tento návrh přijal 5. sněm doplněný slovem "nejvyšší", oč se přičinil František Lobkowicz, jehož úloha byla klíčová v předchozích jednáních s WOSM, kde byl spolu s Václavem Břicháčkem, aby tento návrh obhájili. Což se jim povedlo.

Zůstává ovšem na každém z nás, jaký postoj k duchovní stránce skautingu zaujme. Podle Jana Pečeného – Neptuna může být takovýto postoj dvojí:

- a) naprosté odmítnutí, tudíž setrvání na pozicích čistého materialismu – a tím vlastně vzdání se života v plnohodnotném skautingu
- b) vůle k přijetí duchovního principu bytí s tím, že je před tebou celoživotní, sice namáhavá, ale krásná cesta za jeho poznáváním

Na Svojsíkovu obhajobu bych zde ještě rád citoval úryvek z knihy Skautská spiritualita bratra Fetiška:

*....Pocházel z věřící křesťanské rodiny – jeho bratr Alois byl katolickým knězem, který obětoval svůj život charitativní práci potřebným za války. Není tedy pochybností o tom, že **spirituální náplň skautingu** chápal bratr Svojsík s plnou vážností. Velmi bychom mu křivdili, kdybychom ho osočovali z toho, že „ochudil“ český skauting o spirituální obsah. Naopak, do duchovně nepříliš vyspělého prostředí přinesl skautskou myšlenku formou, kterou pokládal vdané chvíli za nejvhodnější. Spojení skautingu s křesťanstvím bylo pro něho samozřejmostí....*

1.3. Rytířství

Středověk, kterému přidáváme epitheton „temný“, vězel v mnohých bludech a v mnohém barbarství. Vzpomeňme jen na tzv. boží soudy (ordalie), mučení (tortura), pálení čarodějnic (autodafé) a podobně. Na druhou stranu měl i mnohé světlé stránky a krásné snahy. Například rytířství.

Rytířský řád založil král Artuš před asi 1600 lety. A teď od legendy k faktům: První zmínky o rytířském stavu se objevují kolem roku 1000, kdy se v latinských písemných pramenech začíná používat výraz miles peditesque, což byl bojovník na koni, kterého povolával vládce určitého území v případě války do boje.

Kolébku rytířstva je označována Francie. Rytíř byl zpočátku elitní bojovník neurozeného původu. Označení rytíř, jako šlechtický titul, se začíná používat až ve 12. století. Rytířem se mohl stát výlučně mladý muž. Zpočátku se od něj nevyžadoval urozený původ, později se však stal základní podmínkou.

Koncem 12. století se církvi podařilo zcela si podřídit rytířstvo a přibyla další zásada – víra (religion). Zásada od té chvíle nejdůležitější. Z rytíře se stává miles Christi, voják Kristův a služebník Boží. Chování rytířů se tak řídilo pravidly, která se ujala v mnoha zemích západní a střední Evropy. Baden-Powell rytíře nazývá skutečnými skauty v dávných dobách a rytířský zákon připodobňuje k zákonu skautskému.

V rytířství je kladen důraz především na čest, pro kterou byli ochotni i zemřít, dále ochrana slabých a chudých (vyjádřeno také ve skautském pozdravu), zdvořilost, sebeovládání, štědrost, nezištnost svých činů, добрota, obětavost a poslušnost králi. Jedna z verzí vysvětlení podávání levé ruky u skautů pochází také z rytířství. Rytíři v levé ruce drželi štít – podání levice tedy znamenalo „nebráním se, věřím ti“).

Rytířský zákon zněl:

- Buď vždy připravený a ve zbroji s výjimkou nočního odpočinku.
- Ať konáš cokoli, snaž se to konat poctivě, aby ti to bylo ke cti.
- Ochraňuj chudé a slabé.
- Pomáhej těm, kteří se sami nemohou bránit.
- Nedělej nic, co by jinému mohlo ublížit nebo ho urazit!
- Pracuj pro čest, ne pro zisk.
- Nikdy neporuš daný slib.
- Obhajuj čest své země i za cenu svého života.
- Než v hanbě žít, raději čestně zemřít.
- Rytířství vyžaduje, aby se mladí cvičili vykonávat i ty nejnamáhavější a nejpodradnější služby vesele a zdvořile; a prokazovat dobro druhým.

To jsou první pravidla, s nimiž staří rytíři začínali a z nichž vychází dnešní Skautský zákon.

V českých zemích bylo při zakládání Junáka s rytířstvím, jakožto vzorem, počítáno a našlo si tak i své místo na několika stranách v knize *Základy junáctví*. Objevilo se ale i pár výjimek. Jednou z nich byl Miloš Seifert, pozdější zakladatel odnože Junáka vyzdvihující Setonovské pojetí přírody, jehož „*Děti Živěny*“ byl první woodcrafterský kmen na evropské půdě. Tento profesor přírodopisu se ptal: „Můžeme dát za vzor Junákům rytíře, jako to učinil Baden-Powell pro své skauty?“ Rytíři byli pro Seiferta lidé, kteří nepracovali, jen bojovali a bavili se, a ten hříšný svůj život zakrývali hesly, frázemi o cti, spravedlnosti, hrdinství. „Zkrachovalo brzo to rytířství, poněvadž bylo tak nepoctivé jako celé křesťanství středověké, jež je zplodilo. S těmi nechceme mít nic společného.“

Z modernějšího vnímání rytířství můžeme použít úryvku z knihy *Morálka skautingu*, kde si Jiří Čejka a Zdeněk Navrátil položili otázku: „Při znalosti těchto skutečností můžeme skutečně považovat Jana Lucemburského za mimořádný vzor rytířské čestnosti pro naše skauty a rovery? Jan Lucemburský byl svérázný král, k němuž lze mít nespočetné výhrady.“ Otázka je kladena po výčtu záporných charakterových vlastností Jana Lucemburského z pera historika Jana Pekaře (*Dějiny Československé pro nejvyšší třídy škol středních*). Nutno podotknout, že klady v tomto hodnocení převládají.

Svojsík v knize *Základové skautingu* však jasně definoval svůj názor na vztah Junáka k rytířstvu: „To, co je krásné v tomto hnutí, vybírá si skauting pro svou potřebu a tak liší se skaut ovšem podstatně od středověkého rytíře, který tonul v mnohých předsudcích, pověrách a zvycích, že ve svém rozumovém osvícení nechává stranou vše to temné, středověké a přidržuje se zásad šlechtnosti, které mají platnost a cenu věčnou.“

A jaké vzory českých rytířů byly pro junáky vybrány?

Ojír z Friedberka

byl sice německý rytíř, který přišel do Čech, ale zde byl věrným druhem Václava I. Byl první, kdo měl znalost v organizování rytířských turnajů, které nás začal pořádat.

Přemysl II

podporoval rytíře a snažil se ve všem být vzorem rytířských ctností.

Jan Michalec z Michalovic

odjel do světa, aby získal si slávu, a dosáhl jí.

Jan Lucemburský

za tohoto krále došlo k rozkvětu rytířství v Čechách. Jan Lucemburský mínil obnovit v Praze proslulou rytířskou družinu sv. Grálu (družina anglického krále Artuše). I přes to, že tento úmysl se neuskutečnil, bylo jeho rytířství proslaveno po celé Evropě. Po vzniku výchovné kategorie Rover – Scout, bylo u nás jméno tohoto krále označeno za původního vlastníka erbu se třemi stříbrnými nebo zlatými pštrosími (někde uváděna jako supími) pery a heslem „ICH DIEN“. Právě tento znak a heslo převzali angličtí roveři a roveři na celém světě za své. Jan Lucemburský padl v bitvě u Kresčaku.

Náš dějepisec František Palacký o tom napsal ve své knize Dějiny národa českého:

„Na znamení vítězství sňal král anglický s přílbice českého krále Jana Lucemburského tři supí pera s nápisem – ich dien – a dal je svému synovi, Černému princí, který si je toho dne vysloužil za neobyčejnou chrabrost v boji. Černý princ si je dal na svůj štít, který užíval jako princ Waleský.“

Je to krásný příběh a Palackému se jistě hodil do jeho velkého vyprávění o udatném českém národu, střízlivější teorie ale mluví jinak. Černý princ z Walesu zdědil znak pštrosího nebo supího pera po své matce Filipě Henegavské. Deviza ‚Ich dien‘ není původu německého, původně se totiž psala ‚Ich dene‘. Pochází z galského nářečí, ve kterém zase zněla ‚Eich Dyn‘, což v překladu znamená ‚Váš člověk‘. Roverské Sloužit je tedy původně odvozeno od výrazu ‚Váš člověk‘.“

Plichta z Žerotína

vždy spěchal tam, kde zazněla polnice válečná. Proslul zejména jako turnajový rytíř a jeho věhlas dosáhl až do Anglie. Nejvíce se jeho jméno rozneslo daleko široko po bitvě u Mühldorfu, které se zúčastnil společně s Janem Lucemburským. Zde dostal se ovšem moc hluboko do nepřátelských řad a už nestačil ustoupit s ostatními a zůstal odříznutý uprostřed nepřátel. I přesto se mu podařilo několikrát si prosekát cestu skrze nepřátelské řady, což se v rytířském světě velice cenilo, dokud pod ním nepadl kůň. Opěšalý nezmohl nic ani takový rytíř, jakým byl Plichta ze Žerotína.

Lev z Rožmitálu

byl vzorem rytířstva v dobách krále Jiřího z Poděbrad. Byl bratrem Jiřího manželky, královny Johanny. Lev se roku 1465 vydal v čele čestného průvodu na dva roky trvající cestu přes Německo, Nizozemí, Anglii, Francii, Španělsko, Portugalsko, Itálii a alpské země. Cílem bylo poznat všelijaké kraje a panovníky světa, seznámit se s mravy a zvyklostmi národů, nabýt válečných a rytířských zkušeností a utužil se ve svém hrdinství. Na cestě doprovázel ho doporučující sestřin dopis a jeho ušlechtilé mravy, které mu otevírali cestu.

Jeho cestu důkladně popsal jeden z účastníků, rytíř Šašek z Mezihorí. Ten zaznamenává rád úspěchy české družiny při turnajích a sedáních např. v Bruselu, Kolíně nad Rýnem, Štýrském Hradci a jiných místech, kde vynikli svou vycvičeností a svými zbraněmi. V Bruselu si vévoda Burgundský vážil jejich statečnosti natolik, že třem, Lvovi, Žehrovskému a Bořitovi udělil Řád zlatého rouna, nejvyšší vyznamenání, a pasoval je na rytíře tohoto řádu.

V Základech junáctví se ve stati od Dr. V. Sokola Ctnosti rytířské dočteme, o které ctnosti se jedná a jaké osobnosti nám naše historie dává za vzor:

štědrý – Karel IV, Vilém z Pernšteina

nezištný – Lev z Rožmitálu, bohatýr Styr

obětavý – Libuše, Vladislav III, Jiří Poděbradský, Josef Dobrovský

čestný – Ojří z Friedberka

úslužný k ženám - Vratislav

poslušný a věrný svému králi – mnoho českých rytířů, kteří padli v bitvě u Kresčaku, podobně jak v bitvě u Mohače

Končím tuto část o rytířských ctnostech slovy Ctibora z Cimburka o Jiřím z Poděbrad, v nichž shrnuty jsou všechny ctnosti: »byl pyšným protivníkem, poddaným obhájce, neposlušných skrotitel, pochlebničkův nepřijímatel, věrných ochranitel, služebníkův štědrý dárc, myslí ustavičné, v práci neustálý...«

Dodnes tak patří mezi důležité zdroje skautingu křesťanské rytířství jako způsob výchovy, jejímž smyslem je nesmiřitelnost s nespravedlností, odvaha bojovat proti věcem, které člověka sužují, a důraz na ochranu slabších a znevýhodněných.

1.4. Svati jako patroni pro skauting

Mimo různé inspirace a vzory pro své hnutí, hledal Baden-Powell i vzory, či ochránce, patrony, pro jednotlivé věkové kategorie, s kterými by se právě tyto kategorie mohly ztotožnit. A opět sáhl tam, kam měl nejbližší, tedy ke křesťanství.

Sv. Jiří (3 – 4. století) – patron skautů

Baden-Powell píše: „Sv. Jiří je patronem rytířů, neboť to byl jediný jezdec mezi všemi svěťci.“ A tak jako patrona skautů určil právě tohoto svěťce. Sv. Jiří byl vždy ctěn jako pravý vzor bojovníka za víru a křesťanskou ctnost. Zobrazován je jako sličný rytíř v plném zbroji na bujném oři, jak potírá litou saň, před ním se svíjející. Toto vypoodobnění je symbolické. Saň má představovat zlo ve všech jeho podobách, proti kterému skauti mají bojovat.

Jeden z Vosátkových rowerských dopisů obsahuje stať o sv. Jiří od pátera Methoda Klementa: *To je to, co potřebuje dnešní Junák. To je to, co chce sám Baden Powell svou skautskou teorií. Řek říkal Kalos kai agathos a z toho vzniklo ono nádherné slovo praktické filosofie řecké Kaiokagathia. Krásný a dobrý. Být krásným, to je vnější technické. To je onen ideál nádherného, askesí propracovaného těla v tělocviku a sportu. Těla vládného a zdravého. Hýřícího zdravým proudem krve uzavřeným v srdečních kataraktech denního pulsu bez poruchy. Odkaz této krásy v tváři oduševnělé, prodchnuté vnitřním žářem vůle a odhodlání, mládí technicky zručné v zacházení se vším zbraním a každým potřebným nástrojem k uhájení vezdejšího života. Mládí vzdělané úměrné a harmonicky ve všech potřebách moderního dění. Mládí obezřelé, rýsující svými zpytavými očima velký obzor světového zápasu. A k tomu zvláště u našich křesťanských hochů to vnitřní duchovní »to agathos ...«, to dobré kat exochén. To svaté, co září z aurely sv. Jiří. Základ zákona Božího, který je tak zřetelně promítnut do desatera zákona skautského, to velikonoční, co právě velikonočním týdnem j á s á v neutuchajícím Alleluja u opuštěného hrobu Ježíše Krista. Jistota spásy v duchovním. Jistota oživení mrtvého ve věčném. Ono vidění Božího Království na zemi prodchnuté skutečností všeobjímající lásky z Poslední večeře. Ono slunce eucharistické, které svým světlem prozaňuje každý zapomenutý koutek jak duše, tak světa. To je patronační symbol sv. Jiří. Svěťce nad řadami moderních Skautů-Junáků.*

Vivant sequentes eum.

Šedý Balů M. K. Klement.

Sv. František z Assisi (1182 – 1226) – patron vlčat

František se narodil do bohaté rodiny. V touze stát se rytířem zúčastnil se František v roce 1201 výpravy proti Perugii. Assisi však bylo poraženo a František strávil celý rok v zajetí, než byl dojednan mír a zajatci propuštěni. V průběhu vojenského tažení, následném zranění a věznění, měl František četné sny a vidění, ve kterých mu Bůh sdělil, že jeho posláním bude chudoba a služba Ježíši Kristu. V mladickém nadšení se rozhodl vykonat pouť do Říma. Tam jej však čekalo obrovské zklamání nad bohatstvím církve a chudobou lidí. Vyměnil si proto oděv s nejbližším žebrákem a žebřal u vchodu do baziliky. Chtěl sloužit Bohu - Nejvyšší Pravdě a Lásce. Po této příhodě putoval po kraji, pomáhal chudým, rozdával svůj majetek. Mimo absolutní chudobu hlásal především to, že se Boží otcovství týká VŠECH bytostí - včetně zvířat, které nazýval "naši malí bratři".

V té době se okolo něj začali shromažďovat první žáci. V roce 1209 František sepsal jednoduchá řeholní pravidla se kterými se vydal do Říma k papeži Inocencovi III. Ten zprvu jejich schválení odmítl, ale posléze je přece schválil a tak umožnil vznik Řádu menších bratří, známých také jako františkáni.

Sv. Alžběta Durynská (1207 – 1231) – patronka světlušek

Svatá Alžběta Durynská, také Alžběta Uherská, byla uherská princezna, která žila v Německu, kde se provdala za durynského vévodu Ludvíka. Roku 1223 se poprvé setkala s františkánskými mnichy a nadchla se pro ideál chudoby svatého Františka z Assisi. Roku 1226 Durynsko postihly povodně a mor a Alžběta rozdala potřebným, co mohla. Proдалa své slavnostní oděvy, klenoty a v Eisenachu pod hradem Wartburgem postavila špitál pro nemocné, kam denně docházela.

Po smrti manžela odešla z Wartburgu do Marburgu a připojila se ke třetímu řádu sv. Františka. Také v Marburgu pod hradem postavila špitál, kde sama denně ošetřovala nemocné, vařila a posluhovala. Žila velmi prostě se svými družkami, které byly kdysi její služky. Trvala na tom, že si jsou rovny - musely jí tykat a zapomenout, že je princezna. Zemřela ve věku 24 let, buď na mor, anebo fyzickým vyčerpáním.

Sv. Pavel (5-10 po Kr. – asi 67 po Kr.) – patron roverů

Sv. Pavel se narodil v Tarsu (uprostřed dnešního Turecka), který ležel na významných obchodních cestách, byl také kulturním centrem a dokonce univerzitním městem, v němž žilo i mnoho filozofů stoické školy. Pavel dostal při obřizce jména Saul či Šaul (jež se někdy píše Šavel), což znamená „Vytoužený“. V r. 22 byl poslán rodiči do Jeruzaléma, kde bydlela jeho sestra, a v Jeruzalémě studoval vyšší vzdělávací školu u slavného rabína Gamaliela. V r. 35 byla v Jeruzalémě prvokřesťanská obec. Ohnivý a rozhodný farizej Saul začal pronásledovat křesťany, protože je pokládal za odpadlíky od víry předků. V r. 36 schvaloval ukamenování spolužáka jáhna Štěpána. Cestou do Damašku, kam jel zatknout tamější křesťany, byl cestou oslepen světlem z nebe a slyšel promluvit hlas: „Saule, proč mě pronásleduješ“. Tento okamžik znamenal zlom v jeho životě i v dějinách křesťanství. Pavel přijal křesťanskou víru, kterou do té doby pronásledoval. Nejprve se stáhl do ústraní, několik let žil v Damašku, posléze se připojil k misijním skupinám a začal kázat. Roku 44 byl vysvěcen na biskupa. Potom ho představili Petrovi, a Pavel se vydal na své misijní cesty, které probíhaly v letech 45 či 47 až do roku 58 našeho letopočtu. Podle líčení knihy Skutků podnikl Pavel s pomocníky tři misijní cesty, při nichž navštěvoval židovské obce v diaspoře, ve městech mimo zemi Izrael, kázal evangelium a zakládal křesťanské obce. Na první cestě z Antiochie navštívil patrně Kypr a Perge, Antiochii Pisidskou a Derbe v Malé Asii. Druhá vedla z Jeruzaléma přes Antiochii, Tarsus, Galatii, Troadu, Filippi, Tessaloniku do Athén a odtud přes Efesos a Milétos po moři zpět do Jeruzaléma. Roku 53 se vydal na třetí cestu trvající pět let. Navštívil Tarsus, Kapadokii, Antiochii Pisidskou, Efesos a Athény a po moři opět do Týru a Jeruzaléma. Rozdělení a uspořádání těchto cest je podle některých autorů teprve dílem autora knihy Skutků. Pavel promýšlel i cestu do Itálie a Španělska. Zda se mu podařilo Španělsko navštívit, jak chtěl, není známo. V letech 50–52 žil Pavel patrně v Korintu, v letech 52–54 a v roce 56 v Efesu, snad roku 57 přišel do Jeruzaléma, kde byl zatčen a roku 60 byl převezen do Říma a následně popraven. V místě, do něhož dopadla apoštolova hlava, vzápětí vytryskly tři prameny.

Sv. Václav (asi 907 – 28. září 935, příp. 929) – patron českých Junáků

Sv. Václav byl český kníže a světec, který je hlavním patronem Čech a Moravy a symbolem české státnosti.

V roce 1994 putoval Českou republikou ostatek sv. Václava a slavnostní doprovod v mnoha katolických farnostech zajišťovaly křesťanské nebo katolické oddíly junáků, skautů. Většina z nich se přihlásila k odkazu sv. Václava, který byl od toho roku přijat za ochránce (patrona) českých junáků. Svátý Václav je pro junáky vzorem v pomoci druhým, v statečném a laskavém jednání. Hlavním odkazem pro české junáky je Václavovo odpuštění bratru Boleslavovi.

2. Kulturní vlivy východní civilizace

2.1. Samurajský kodex Bušido

Další zářivý vzor pro skauty našel Baden-Powell v Japonsku, konkrétně v bušidó, které označoval jako „rytířství japonské, jež jest květinou na půdě Japonska tak domácí, jako její symbol: třešňový květ“.

„Bušido, tento oživující duch Japonska, nevysychající pramen tisíců hrdinských a šlechtných skutků dávných let i dnešních dnů, tento podklad vysokého mravního stanoviska starého i moderního Japanu, byl dílem rytířstva japonského, samurajů, kteří v mnohém ohledu budou i našim junákům vzorem. Také naše heslo »Bud' připraven« má zde svůj původ, tak i skautova povinnost — denně vykonat skutek lásky k bližnímu nebo jinému tvorů.“ Tak stojí psáno v Základech Junáctví.

Bushido je jakýsi morální kodex neboli základní pravidla chování, která byla určena pro vládnoucí třídu samurajů a šechty. V překladu má tento termín význam „cesta válečníka“. Původně se jednalo o nepsaná pravidla, která byla určována dobou a filozofickým směrem. Jedním z prvních psaných pravidel bylo Jumija no narai (cesta luku a šípu) nebo Kyuba no michi (cesta koně a luku), který vznikl někdy kolem roku 1236.

Pravidla Bushido sepsal až v době rozvíjejícího se feudalismu Jamagaku Soko (1622 - 1685). Prvotním účelem těchto pravidel bylo přesné rozlišení hranice mezi vojáky (samuraji) a dvorskou šlechtou, která měla také právo nosit meče. Jejich meče byli většinou překrásnou uměleckou prací a byli bohatě zdobené. Nicméně jejich schopnost zacházet s meči byla díky jejich postavení velice zanedbatelná. Šlechta vedla rozverný život, jejich oblečení bylo bohaté. To vše bylo válečníkům odepřeno neboť to vyžadoval jejich kodex - Bushido. Stav samurajů s jejich výsadními právy byl zrušen v roce 1868 při slavné revoluci Meiji.

MALÝ KODEX BUŠIDO

1. Neprotiv se mravům a tradicím.
2. Nevyhledávej pro sebe rozkoše.
3. Zůstaň nestranný uprostřed všeho dění.
4. Sebe samého ber s humorem, jiné však smrtelně vážně.
5. V životě po ničem nebaž.
6. Nikdy nelituj toho, co jsi učinil.
7. Nikomu nezávid' dobré, ani zlé.
8. Nechť je tvá cesta jakákoliv, nikdy si nestěžuj.
9. Nekritizuj a nepomlouvej sebe ani jiné.
10. Neměj srdce svázané závazky ani láskou.
11. Netouži po hmotných statcích.
12. Nenechej se zlákat pěkným příbytkem.
13. Nebaž po vybraných jídlech.
14. Neulpívej na starožitnostech, nechť mají jakoukoliv cenu.
15. Nevěšti si sám pro sebe.
16. Mimo zbraně nevyhledávej žádné nástroje.
17. Když žiješ pro bušidó, neboj se smrti.
18. Na stará kolena netouži po bohatsví.
19. Cti Boha i Buddhu, ale nebuď na nich závislý.
20. Když odvrhneš své tělo, nezapomeň na svoji čest.
21. Nikdy nesejdi z cesty bojovníka.

VELKÝ KODEX BUŠIDO

1. Nemám rodiče, činím nebe a zemi svými rodiči.
2. Nemám domov, činím seika tandem (břišní oblast) svým domovem.
3. Nemám zázračnou sílu, činím čest svou zázračnou silou.
4. Nemám prostředků, činím povolnost svými prostředky.
5. Nemám magickou sílu, činím osobnost svou magickou silou.
6. Nemám ani život ani smrt, činím umění regulace dechu svým životem a smrtí.
7. Nemám tělo, činím stoicismus svým tělem.
8. Nemám oči, činím šlehnutí blesku svými očima.
9. Nemám uši, činím citlivost svými ušima.
10. Nemám končetiny, činím pohotovost svými končetinami.
11. Nemám zákonů, činím sebeochranu svými zákony.
12. Nemám strategii, činím sakkacu džizai (volnost k zabíjení a k obnovování života) svou strategií.
13. Nemám záměrů, činím kisan (chopení se vhodné příležitosti) svým záměrem.
14. Nemám zázraků, činím správné zákony svými zázraky.
15. Nemám principů, činím rinki ohen (přízpusobením všem okolnostem) svými principy.
16. Nemám taktiku, činím kjódžicu (faleš a upřímnost) svou taktikou.
17. Nemám talent, činím toi sokumjó (pohotovou bystrost, důmysl, vynalézavost) svým talentem.
18. Nemám přátel, činím svou mysl svým přítelem.
19. Nemám nepřátel, činím neobezřetnost svým nepřitelem.
20. Nemám brnění, činím džingi (dobročinnost a spravedlnost) svým brněním.
21. Nemám hrad, činím fudošin (chladnokrevnost) svým hradem.
22. Nemám meče, činím mušin (necitlivost) svým mečem.

V našich zemích, v době zniku Junáka, byli samurajové a jejich kodex Bušido kladně přijímány. Důvodem toho byl především Svojsíkův bratr Alois, kněz a cestoval, znalec Japonska, o čemž svědčí i kniha Japonsko a jeho lid (1913), která byla zdaleka nejobsáhlejší knihou o Japonsku v češtině v dobách Rakouska-Uherska. V Základech Junáctví byla v oddíle „vzory českých junáků“ tomuto tématu věnována celá stať Ideál muže v Japonsku, právě z pera Aloise Svojsíka, kde mimo jiné píše:

*Historický původ morálního systému japonského hledati dlužno jako u jiných morálek v náboženství. **Buddhismus** svou vírou v neodvratný osud učil Japonce klidnému nazírání na osudy životní ať příjemné či protivné, učil je **stoickému** snášení největších útrap a odnaučil strachu před smrtí. **Šintoismus** ozdobil duši Japonce krásnými ctnostmi: úctou ke stáří, láskou dětí k rodičům, zbožňováním předků rodinných, oddaností k mocnáři a upřímnou láskou k vlasti. Mnohé morální složky charakteru Japonců vyvěrají též z učení **Konfuciova** a jiných čínských filosofů.*

Kriticky se proti samurajům postavil například Ladislav Rusek: „A. B. Svojsík, než by postavil před oči českého chlapce-skauta jedinečný rytířský vzor svátého knížete Václava, raději věnuje (článkem svého bratra Aloise Svojsíka) několik stran knihy japonským rytířům-samurajům, o nichž přece dobře víme, že vedle svých obdivuhodných vlastností byli i příkladem vskutku feudální krutosti a pyšné nadřazenosti vůči „obyčejnému“ člověku!“ Atd...

Zde platí to samé jako u Rytířství, kdy A.B.Svojsík řekl, že skauting si v tomto hnutí vybírá to krásné pro svou potřebu.

3. Výchovné směry a hnutí za návrat k přírodě a přirozenosti člověka

Silné snahy o revizi dosavadního chápání světa započaly již v době středověku, konkrétněji jeho koncem. Vlastní předchůdce dnešního skautingu jako výchovné myšlenky lze tak nalézt již v renesanci, která znovu objevila a rehabilitovala řecké klasiky. Lidstvo stále intenzivněji pociťovalo, nebo alespoň někteří myslitelé oné doby, potřebu přirozenější výchovy, návrat k přírodě nebo užšího přimknutí se k ní, vytržení školy a výchovy od učebnic a jejich nesmyslného memorování a přimknutí se ke skutečnému životu. Celá řada pokusů měla za svůj cíl zastavit úpadek tělesné i duševní zdatnosti.

Počátkem renesance se také mění chápání významu a poslání lidské práce. Od středověku, kde fyzická práce byla vnímána jako ponižující, se dostáváme do doby, kde je zručnost, šikovnost a všestrannost a vlastní vypracování se k dokonalosti obzvláště ceněna. Téměř všechny renesanční snahy o reformu vzdělanosti a změnu přístupu k dítěti jsou tak stále aktuální i na počátku 21. století. Pracovitost, píle, pochopení souvislostí světa práce a vlastní role v této činnosti jsou uznávanými hodnotami dodnes. O významu práce pro skauting svědčí důraz kladený od prvopočátků hnutí na práci pro celé společenství.

Do této doby spadají i první praktické pokusy o pobyt v přírodě a o využití získaných zkušeností při výchově. Tyto pokusy jsou spojovány zejména se jmény Francois Rabelais, Jan Ámos Komenský, J. J. Rousseau, John Locke, J. B. Basedow, J. H. Pestalozzi, John Ruskin, Lev N. Tolstoj a Ellen Keyová.

V devatenáctém století myšlenka tělesné výchovy a sportu zcela zevšeobecněla. V Německu propagoval F. L. Jahm gymnázia v přírodě. Ve Velké Británii a Americe pěstovala mimoškolní zájmovou činnost sdružení YMCA a YWCA. Roku 1883 založil ve Velké Británii William A. Smith chlapeckou organizaci s vojenskými prvky, nazývanou „Brigády hochů.“ Začátkem století měla organizace v anglosaských zemích 150 tisíc členů. Koncem století vzniklo v Německu rekreační hnutí wandervogelů - „stěhovavých ptáků“, toulky přírodou v duchu přátelství a romantiky. V Americe se filozof Henry D. Thoreau pokusil o novodobé poustevnictví, o návrat k prostšímu a zdravějšímu životu. V Kanadě a USA se jako jeden z prvních pokusil o výchovu chlapců ve volné přírodě Ernst Thompson Seton. Podobně jako Seton organizoval chlapce v Americe i Dan O Beard; za vzor postavil amerického bílého průkopníka a podle nejslavnějšího z nich nazval hnutí Synové Daniela Boona.

V pracích, které jsem měl možnost prostudovat, jsou většinou výchovné směry a hnutí za návrat k přírodě brány jako dvě samostatné kapitoly, dva inspirační zdroje. Jelikož se ale tyto zdroje velmi často prolínají, kdy například vychovatel zároveň hlásal obrácení se k přírodě, sloučil jsem tyto do jedné kapitoly.

Vittorino da Feltre

(1378 Feltre – 1446 Mantova), vlastním jménem Vittorino Ramboldini, byl italský profesor filozofie a pravděpodobně nejvýznamnější vychovatel školy v Mantově, považovaný za průkopníka pobytu v přírodě. Byl jedním z prvních, kdo začal systematicky uplatňovat myšlenky humanismu v praktické výchově. V praxi se opíral o metodiku římského pedagoga, rétora a vychovatele Marka Fabia Quintiliana (asi 35 – 95). Podle svých představ vybudoval školu, která měla prosté vybavení, byla zde zavedena žákovská samospráva a svěřenci byli vedeni ke skromnosti, samostatnosti, odvaze a síle. Velká pozornost byla věnována tělesnému cvičení v přírodě (bojová umění, jízda na koni). Jeho výuka řečtiny, latiny, matematiky, hudby, umění, náboženství, historie, básnictví a filozofie byly tak zábavné, že jeho škola dostala přezdívku La Casa Gioiosa (Dům radosti). V této škole pobývalo až 70 chovanců, nemajetní byli vyučováni zdarma. Mezi Vittorinovy studenty patřil například Federico da Montefeltro, urbinský vévoda, který byl jednou z nejvýznamnějších osobností italské renesance. Vittorio da Feltre po sobě nezanechal žádné ucelené psané dílo a záhy po jeho smrti škola zanikla.

François Rabelais

(1483 – 1495 Chinon, Touraine – 1553 Paříž) byl francouzský spisovatel, právník, lékař, botanik a stavitel, autor slavného románu Gargantua a Pantagruel.

Ve svém pětisvazkovém románu Gargantua a Pantagruel vyslovil požadavek reformy výchovy založený na návratu k přírodě, poznávání viditelného a názornosti. Zkritizoval zde všechny oblasti soudobého života a středověkého myšlení, jako byly scholastická teologie a logika, mnišství a katolická askeze, kalvínská přísnost i doznívající rytířství; krom toho je i parodií na soudobou literaturu a její žánry. Představil zde svoji představu humanistického pojetí výchovy „v přírodě, pro přírodu a ve shodě s přírodou“ jako kombinaci výchovy mravní, estetické, tělesné a pracovní. Rabelaise vychovával mladé lidi převratným, dosud nevidaným způsobem, když tvrdil: Jen to, co přírodě „physis“ odpovídá, je dobré, veškerá protipřírozenost „antiphysis“ je pramenem veškeré bídy a všeho zla.¹⁾

F. Rabelais zdůrazňuje, že tělesná výchova se má vyvíjet souběžně s duševní. Odmítal učení z knih jako jediný způsob učení dětí a měl snahu vychovávat své žáky formou praktických činností, které jim mimo jiné umožňovaly získat dovednosti a rozšířit si své obzory pro své budoucí zařazení se do společnosti. Proto Rabelaisovi žáci vše pozorovali, všemu se učili, vše zkoumali: hvězdy, zvířata, rostliny i nerosty. Seznamovali se s prací řemeslníků, navštěvovali umělce a všude se učili poznávat hodnoty práce. Toto Rabelaisovo učení bylo na tehdejší dobu vskutku revoluční a tehdejší společenské zřízení se snažilo tyto revoluční myšlenky potlačit.

I když Rabelais nevytvořil ucelený pedagogický systém, jsou jeho myšlenky o antischolastickém přístupu ke vzdělání jedním ze základů pozdějších humanistických reforem zdůrazňujících svobodu jednotlivce. Na počátku 21. století scouting nemá v programu pouze vycházky do přírody či táboření, ale snaží se o nalezení způsobu návratu k prostému nekonzumnímu životu v přírodě i v civilizaci. Jde tedy právě o Rabelaisovo nahlédnutí do společné domácnosti lidí a přírody, což má zejména v dnešní době širší význam hledání souvislostí a kořenů.

O Rabelaisově vlivu na Komenského se můžeme dočíst v Základech junáctví: *A v století 17. s Rabelaisem souhlasí náš Komenský. Příroda jest mu pravou učitelkou lidstva, školy jsou »dílňami lidskosti«, mají vychovávat pro život, aby »nic v živobytí lidském se nedálo, čemu by žák naprosto nerozuměl.« Školy doby té úkolu tomu nevyhovovaly. Byly považovány za »mučirný hochů a lámání hlav,« a větší část žáků, ježto se jim protivilo učení a knihy, utíkala raději k dílnám řemeslníků anebo k nějakému jinému způsobu života. Přírodou má se řídit rozumný vychovatel.*

Michel Eyquem de Montaigne

(28. února 1533 – 23. září 1592) byl francouzský renesanční myslitel, humanista, skeptik. Jeho kniha Eseje dala vzniknout novému literárnímu žánru. Zastával podobné hodnoty jako Rabelais.

Montaigne se ve své knize staví proti tehdejší vzdělanosti, kterou představovaly především univerzity, kde vládl jazyk učené latiny. Vznáší námítky proti této „oficiální“ univerzitní filosofii, která již postrádá jakýkoli vztah k životu a klesla na úroveň prázdných slovních střetů. Netrval na encyklopedickém vědění, ale na takovém vědění, které vede k samostatnému myšlení. Propaguje rozumovou výchovu „přirozeného člověka“ pomocí „hravého vyučování“ a zejména rovnováhu tělesného a duševního vývoje. Cílem tělesných cvičení je podle něho dokonalé ovládnutí těla jako základu vnějšího ušlechtilého chování. Na rozdíl od Rabelaise, požadujícího všestranné studium věd, se Montaigne snažil prosazovat výcvik samostatného úsudku, jehož výsledkem je „umění žít“.

1) V této souvislosti Mgr. Ondřej Vanke upozorňuje, že podle Aristotela má „fysei“ širší význam a znamená stát. Stát je přirozený útvar a člověk má jediný osud – život ve společnosti. V tom případě by volání po „fysei“ získalo jiný význam. Přirozeností by se mohla stát vlastní existence člověka ve společnosti a jeho zapojení do státního celku, byla by tedy nutně nastolena otázka svobody jedince a odpovědnosti vůči celku. Ve skautingu se tak podle Aristotelova odkazu imanentně slučuje hledání podstaty volné přírody s hledáním podstaty věcí a aktivním občanským životem, protože vše je přirozené, vše je „fysis“.

Byl přesvědčen, že každý člověk v sobě nosí celý úhrn lidských možností a smyslem výchovy je především rozvíjet a upevňovat zdraví těla i ducha. Toho nelze dosáhnout „žalářováním“ ve školních učebnách, ale pobytem v přírodě a přirozeném prostředí. Kniha Eseje, ve které shromáždil své pedagogické názory, se stala silně inspirativním dílem pro jeho dobové následovníky. Toto dílo bylo zakázáno a sám autor byl za ně dán do klatby. Katolická církev zařadila roku 1676 Montaignovy „Eseje“ na Index zakázaných knih.

John Locke

(29. srpen 1632 Wrington, Somerset – 28. říjen 1704 Essex) byl anglický filosof, politolog, lékař i ekonom.

Lockovy pedagogické názory jsou obsaženy hlavně ve spise O výchově. Cílem výchovy je dát dětem dobré základy, naučit je ovládat své žádosti a umět se podřídit rozumu. Od raného věku, dokud jsou děti tvárné a poddajné, je proto nutné se při výchově dítěte věnovat rozvoji charakteru, mravní ukázněnosti a vůle. Mladý člověk se má ze všeho nejdříve učit ovládat sám sebe.

V knize Základové skautingu se píše, že Locke je jeden z prvních obhájců tělesného vychování, jež klade při výchově na první místo. *„Tělesné cviky odvracejí od zahálky a nečinnosti, zvykají snášeti bědy i utrpení a učí vážit si toho, čeho kdo vlastní příčinlivostí a prací vydobyl.“*

Lockovo pojetí výchovy může být rozděleno do pěti nejhlavnějších podob: mravní výchova, výchova k prozíravosti, tělesná výchova, rozumová výchova a pracovní výchova.

Mravní výchova – na tuto výchovu klade Locke velký důraz. Rodiče a vychovatelé se mají soustředit hlavně na to, aby z dítěte vychovali člověka, jemuž nechybí „ušlechtilost myslí“. Měli by vychovat člověka, který bude ctít své rodiče, vychovatele a vůbec všechny ostatní lidi. Rodiče by také měli dětem vnuknout víru a lásku v Boha, která je základem vši ušlechtilosti. Dále by je měli učit lásce k pravdě a upřímnosti a děti by měly umět poslouchat svůj rozum a přemýšlet o svém jednání.

Výchova k prozíravosti – jde o poznání světa, který nás obklopuje. Dobře vychovaný mladý muž by měl být schopen posuzovat lidi, umět s nimi komunikovat, rozumět svému okolí a umět se v něm orientovat. Tyto schopnosti jsou důležitější než výborná znalost jednoho vědního oboru. Ke studiu se člověk může vrátit i později a zdokonalovat se v něm po celý svůj život, ale prozíravost a dobré mravy je nejlepší pochytil v mládí. Znalost světa také může mladému muži posloužit jako ochrana před nástrahami, které na něj venku čekají.

Tělesná výchova – důležitost tělesné výchovy si Locke uvědomoval jako vystudovaný lékař. V knize O výchově se tak můžeme dočíst: *„Zdravý duch ve zdravém těle to je stručné a výstižné vyjádření podstaty štěstí na tomto světě.“* Kladel důraz na pobyt na čerstvém vzduchu, otužování, hygienu, střídmost v jídle a pití, volné oblečení a zbytečné nerozmazlování dětí.

Rozumová výchova – kritizuje zaběhnuté principy ve vyučování běžné v jeho době (např. memorování celé dlouhé kapitoly učiva pro zlepšování paměti). Zdůrazňuje, aby se děti vedly k radosti z učení a tím aby jim byly dány dobré studijní návyky pro celý život.

Pracovní výchova – Locke kritizoval opovrhování manuální prací u mladých mužů v té době a zavedl v rámci výchovy učení se nějakému řemeslu.

Jean-Jacques Rousseau

(28. června 1712, Ženeva – 2. července 1778 Ermenonville, Francie) byl francouzský filozof a preromantický spisovatel.

Rousseau bývá označován za nevlivnějšího pedagoga v dějinách. Jeho heslem bylo: „Vše podle

přírody!“ Žil v poměrně neurovaných osobních podmínkách, kdy proti svému učení například umístil svých pět dětí do sirotčinců.

Rousseau hlásal, že „Člověk je od přírody dobrým, co však ho kazí, jsou plody rozumu. Jediným lékem pro ozdravení civilizací zkaženého lidstva je návrat do původní přírody a prostý život vedený zcela pudově, asi tak, jak žijí primitivní národové.“

V základech junáctví se mimo jiné dočteme: „Rousseau důrazně vytkl, že člověk není bytost jen rozumová, jak osvěcenské století 18. jednostranně tomu věřilo, že základ bytosti naší duševní jsou cit a vůle, že nestačí jen vyučovati, že jest potřebí především vychovávat, a volá lidstvo od kultury a společnosti do přírody a stavu přírodního. Pryč z města do přírody, města jsou propastí lidskosti. »Cvičte vytrvale tělo dítky, učiňte chlapce silným a zdravým, abyste ho učinili rozumným: ať pracuje, běhá, křičí, ať je stále v pohybu.«“ (Emil.)

Gothe napsal: „Jeho »Emil« jest evangeliem dětství a evangeliem přirozené výchovy.“ Tato kniha je rozdělena do pěti částí, kde v každé se věnuje určitému věkovému období dítěte. V páté části se zabývá výchovou ženy, tedy budoucí Emilovy manželky.

- **Od narození do 2 let** jde hlavně o tělesný rozvoj; dítě má mít dostatek pohybu, proto se nemá balit do povijanu; dítěti máme omezovat slovní zásobu, aby neznalo slova, kterým nerozumí a nemělo více slov než představ.
- **Od 2 do 12 let** by se děti neměly systematicky vzdělávat, to, co se budou chtít naučit, se naučí samy; podle Rousseaua děti do dvanácti let nejsou schopny abstraktně myslet; výchova má probíhat na venkově, protože město kazí mravy; nedoporučuje tělesné tresty, ale „kázň přirozených následků“, kdy dítě trpí následky svého činu (např. rozbije-li okno, necháme ho několik dní spát v zimě).
- **Od 12 do 15 let** má probíhat hlavně rozumová a pracovní výchova; děti se mají učit hlavně přírodním vědám; podle něj dítě v tomto období ještě nechápe mravní pojmy, proto by se nemělo učit humanitní vědy, historii, ale ani náboženství; je nutné poznat co nejvíce řemesel a pak si dítě vybere jedno, jemuž se vyučí.
- **Od 15 do 21 let** probíhá výchova ve městě; Rousseau nazývá toto období obdobím „bouří a vášně“; důležitá je hlavně mravní výchova; mladík má mít dostatek pohybu a nesmí lenořit; dále má být uveden do společnosti a rozvíjet svou lásku k ostatním lidem; náboženství se nevyučuje, mladík sám přemýšlí o zázraku přírody, o hlasu svědomí ve svém nitru a dochází mu, že za tím musí stát nějaký nejvyšší rozum, tedy Bůh.
- **Výchova ženy** je odlišná od výchovy muže, protože je určena k tomu, aby měla děti, vytvářela rodinnou pohodu a starala se o manželovo štěstí; protože má být také krásná a zdravá, je u ní důležitá výchova tělesná a mravní; je svému muži podřízena, myslí jeho myšlenkami a mluví jeho slovy.

Johann Bernhard Basedow

(11. září 1724 Hamburk – 25. července 1790 Magdeburg) byl německý pedagog, reformátor vzdělávání.

Všechny kulturní národy se snažili nalézt nejlepší metody výchovy, s jejíž pomocí by reformovaly stávající svět. O to snažily i v Německu filantropisté se svým zakladatelem Basedowem. V Desavě založil v roce 1774 internátní školu Philanthropinum. Zde posléze začal praktikovat svůj výchovný systém. Hlásá např.: „Všechno naše poznání začíná od smyslu a zkušenost je učitelkou věcí. Ve všem vyučování z toho plyne, že dětem zůstává mnoho nejasného jen proto, že to neviděly a neslyšely.“ Podobnou myšlenku vyslovil i Komenský v úvodu svého spisu Orbis pictus. V této škole žáci nosili uniformy, jejichž užíváním se tak poprvé objevuje myšlenka stírání sociálních rozdílů. Škola je založena na pravidelném denním režimu a chování bylo hodnoceno bodovacím systémem. Základním principem, který je charakteristický pro pedagogiku filantropistů, je zásada nenucenosti a přirozenosti vyučování. Tento princip se má obejít bez domlouvání a vybízení pozornosti ke knize. Vychovatel má

být spokojen s tím, čeho sám docílil předvedením a vlastní zálibou mládeže. Důležité ještě je, že Basedow pro zpříjemnění propojuje výuku se hrou, které je věnována velká pozornost.

Největší zásluhy mají filantropisté v oblasti tělesné výchovy, kterou ve svých ústavech inovovali jako první po antickém Řecku. Výlety do okolí byly tedy samozřejmostí.

V Základech junáctví si Basedow místo nenašel, zato v knize Základové skautingu je označen jako ten, který jde v Rousseauových šlépějích: „*Ve Filantropinu dessavském bydlí v létě se svými chovanci po dva měsíce v přírodě ve stanech a stává se otcem táboření mládeže.*“ Je to patrně první novodobý uvědomělý pokus o táboření.

Pokračovatelem díla J. B. Basedowa byl jeho žák **Christian Gotthilf Salzmann** (1744 – 1811), který r. 1784 zřídil v Durynském lese v Schnepfenthalu „školu v lesích“, existující až do konce 19. století.

Johann Heinrich Pestalozzi

(12. ledna 1746 – 17. února, 1827) byl významným švýcarským pedagogem a edukačním reformátorem. Mimo to působil jako filozof, filantrop, politik a školní a sociální reformátor. Po Janu Amosu Komenském se jedná o jednu z nejvýznamnějších postav moderní světové pedagogiky.

V Burgdorfu vedl školu a i zde vyučoval. Žáci byli rozděleni do skupin podle zájmů a nadání a vzájemně se vyučovali. Následoval výchovný ústav v Yverdonu, kde byli chovanci ze zámožných rodin. Vychovatelé zde trávili veškerý volný čas společně se svěřenci a významnou součástí činnosti byl sport, hry a pobyt v přírodě. Ústav byl bez trestů.

Pestalozzi hájil komplexní přístup. To znamená, že vzdělání dětí by mělo začít již v předškolním věku v samotné rodině. Dítě si mělo osvojit základní intelektuální, řemeslné, mravní a náboženské hodnoty a tím mělo docházet k všestrannému a harmonickému rozvoji jeho osobnosti.

Pestalozzi hlásal, že přirozeného vzdělání a výchovy se docílí harmonickým rozvojem při zapojení hlavy (intelektuální stránka), zapojení srdce (náboženská stránka) a zapojení ruky (manuální, řemeslná stránka).

V Základech junáctví se můžeme dočíst: „... A k těmto věštcům výchovy přirozené, s přírodou shodné, připravující pro život, druží se Pestalozzi, když prohlásil, že «učení z hlavy všechno za nic nestojí, ztrácí-li se při něm odvaha a radost ze života.»“

Bernard Bolzano

(5. října 1781 Praha – 18. prosince 1848 Praha) byl český německy hovořící matematik, filozof, estetik a kněz.

Bolzano na pražské univerzitě přednášel povinný tříletý kurz náboženské vědy a exhorty (zvláště kázání). Nedržel se ale předepsané učebnice a přednášel podle vlastních sešitů, za což byl sesazen. Stolica náboženské vědy byla ovšem zřízena se zcela jednoznačným záměrem: měla čelit destruktivnímu vlivu idejí Velké francouzské revoluce na univerzitní mládež. Bolzano však, zejména ve svých exhortách, pojednával zcela otevřeně a nekonformně o náboženských, mravních a sociálních problémech doby. Přímou i nepřímou hájil myšlenku reformy církve (doktríny i instituce) a státu na základě svého nejvyššího mravního zákona. Vysvětloval studentům své pojetí rovnosti a sociální spravedlnosti, nevyhýbal se ani palčivým a tabuizovaným otázkám (nacionalismus, antisemitismus, prostituce), mluvil dokonce o právu poddaných na odpor proti nespravedlivé vrchnosti.

Václav Břicháček ve své úvaze o Bernardu Bolzanovi Tři základní principy skautingu píše: „Podle obecné koncepce dělí Bolzano povinnosti akademiků (tj. vysokoškolských studentů) do tří skupin: Povinnosti k Bohu – povinnosti k sobě samému – povinnosti k jiným.“

Bolzano tyto povinnosti chápe jako:

Povinnosti k Bohu - vedle systematické znalosti a pochopení otázek víry sem patří i snaha o lepší poznání, nabývání ctností a hledání nových cest.

Povinnosti k sobě samému - povinnosti k povznesení ducha (studium, četba a účelné využívání času), ke zdokonalování těla (zásady správného stravování, význam spánku a pěstování obratnosti) a k vnějším poměrům (pěstování kladných vlastností, vhodná zábava a přátelství)

Povinnosti k jiným - povinnosti k rodičům (úcta), učitelům, přátelům i nepřítelům. Existují také vyšší povinnosti ke státu a ke každému (obecná pravidla slušného života a zdvořilosti).

Jiří Čejka se ve své úvaze *Jan Amos Komenský a skautské hnutí očima Velena Fanderlika* skutečnost, zda Baden-Powell mohl Bolzanovo dílo skutečně znát (a to přes Františka hraběte Lützowa), nevylučuje. Ondřej Vanke pro změnu píše, že prakticky stejnými slovy Bolzano formoval ideje Marca Antonia Aurelia jako svého předchůdce a stal se spojovacím můstkem těchto myšlenek k zakladateli skautingu Robertu Baden-Powellovi v definování tří povinností člověka.

Ralph Waldo Emerson

(25. května 1803 Boston – 27. dubna 1882 Concord, Massachusetts) byl americký unitářský duchovní, esejist, básník a filosof.

Emerson byl vůdčí postavou amerických transcendentalistů, náboženského a filosofického hnutí kladoucího důraz na vlastní identitu jedince, duchovní pokrok, přiblížení přírodě a také sociální spravedlnost. Jednou řekl, že transcendentalismus znamená „proniknout trochu dál.“

V knize Bruno Břečky se dočteme, že přešel k volnějšímu pojetí křesťanství, blízkému pojetí Velkého ducha Indiánů, potkával a nacházel ho na všech svých cestách, v listech stromů, v každém kmeni i v každé pavučině zavěšené na větvích divokých růží. Patřil k filozofickým stoupcům romantického idealismu, jenž vyzvedával city, vůli a instinkty proti rozumu. Kázal subjektivismus, mysticismus a oceňoval vynikající jedince.

Napsal: „Příroda je nesmírně složitá a současně nesmírně prostá. Jejich obměn je nesmírně mnoho, ale všechny jsou projevem jediné myšlenky a jediného zákona, který by se dal celý napsat na nehet palce. Každá podrobnost přírody je klíček k jejímu celku a v každé z nich, ať to je pavučina nebo list spadlý ze stromu, je Bůh celý.“

V Základech junáctví není Emerson na prvních stranách v oddíle nazvaném Vývoj skautingu, ale můžeme ho nalézt na straně 600, kde je uveřejněna stať Jana Nováka Přátelství s přípisem: S použitím essaye R. W. Emersona »Friendship«.

Henry David Thoreau

(12. červenec 1817 Concord, Massachusetts, USA - 6. května 1862 Concord, Massachusetts, USA) byl americký filosof, jeden z hlavních představitelů transcendentalismu, esejist, moralista, básník a propagátor vegetariánství.

V knize Základy junáctví se k velkému překvapení o tomto mysliteli nedočteme ani nejmenší zmínky. V o osm let starší knize bratrů Svojsíka a Nováka Základové skautingu se ale již píše: „Byl to pravý skaut svým celým životem“.... „Jeho přítel R.W.Emerson napsal o něm, že nikdy nejedl masa, nepil vína, nekouřil, vždy žil o samotě a viděl v naprostém splnutí s přírodou svůj nejvyšší ideál.“

V knize Přírodou a životem k čistému lidství Miloše Seiferta je Thoreauovi věnováno dokonce plných sedm stran textu s podtitulem Průkopník našeho ideálu. „Thoreauův náboženský genius směřoval jen k tomu, co volalo po životě: a svět i duše byly mu plny hudby a poesie. Svě náboženství uplatňoval na vlastním těle. Svě smysly co brány duše zachoval si neposkvřené a ze svého těla si vytvořil nádobu pro svou vůli žijící po dokonalosti: nejedl masa, nekouřil, nepožíval vína ani kávy. V životě svém nepachtil se ani po slávě ani po penězích, žil klidně a pracovitě, dovedl tolik řemesel, co měl prstů na ruce, a většinou dlel o samotě, kterou však nevyhledával z pohrdání světem nebo jako Byron ze světobolu. Poznal bídu světa, ale nestal se »pessimistou« jak mnozí, kteří rychle jsou hotovi a zahojíknou.“

Thoreau nebyl považován za vychovatele mládeže v pravém slova smyslu, ale za jednoho z prvních ekologů. Upozorňoval na bezhlavé těžení dřeva spojené s devastací přírody. Jeho snahou bylo nejenom přírodu chránit, ale i ji pochopit jako prostředí významně ovlivňující tělesné a duševní zdraví člověka, jehož vnímavost k těmto problémům se zvyšuje se vzrůstající prostotou života a hodnotou vlastní manuální práce. Upozorňoval veřejnost na lidskou nekázeň ve vztahu k přírodě a sám zkoušel žít ve skromných podmínkách s velkým akcentem na soběstačnost – byla to zkouška vedení plnohodnotného a duchovně bohatého života ve velmi prostých podmínkách. To v praxi předvedl, když podnikl například dvoutýdenní pouť na kánoji, nebo roku 1845, kdy u jezera Walden strávil dva roky a dva měsíce ve vlastnoručně postaveném srubu. Zde měl pouze postel, psací stůl, stůl a tři židle. Dále zrcátko, umyvadlo, kotel, pánev, naběračku, pohár, nůž, vidličku, nádobu na petrolej a lampu. Chleba si pekl sám. Jeho jediným nápojem byla voda. Živil se rýží, kukuřicí, brambory, boby, ovocem, zřídka chycenými rybami, ještě řidčeji jiným masem. Kniha Walden o něm vzbudila nesprávný dojem jako o poustevníkově odmítajícím lidskou společnost a civilizaci. Svou povahou ale samotář nebyl. Rád povídal: „Mám doma tři židle, jednu pro samotu, dvě pro přátelství a tři pro společnost.“

Giovanni Melchiorre Bosco

(15./16. srpen 1815, Castelnuovo d'Asti, dnes Castelnuovo Don Bosco, Itálie – 31. leden 1888, Turín) byl italský katolický kněz, světec, vychovatel, zakladatel a první hlava Salesiánů Dona Bosca. V roce 1989 byl Janem Pavlem II. prohlášen za Otce a učitele mládeže.

Bosco založil Společnost sv. Františka Saleského (dnes Salesiáni Dona Boska). Bosco se v ní zaměřoval především na problematiku mladíků, kteří byli propuštěni z vězení apod. Přijal do ní však i několik vzorných a vzdělaných chlapců, aby byli ostatním příkladem. Mnoho chlapců bylo negramotných a málo vzdělaných, a tak se Bosco rozhodl, že je bude sám vyučovat. Cílem salesiánské výchovy je všestranná duševní, tělesná a kulturní výchova mladých lidí v přátelském a rodinném duchu tak, aby se z nich stávali dobří občané a křesťané, a tradiční úzká spolupráce se skautingem je vzájemně obohacující skutečností.

Bosco svoji metodu výchovy nazval **preventivní systém**. Ten pak stojí na třech pilířích:

- **rozum** – reaguje na konkrétní situaci a snaží se domýšlet, jaké bude mít jeho jednání důsledky na daného jednotlivce.
- **laskavost** – snaží se být spolupracovníkem, zajímat se o jejich zájmy, hrát hry apod.
- **náboženství** – vychovatelská činnost má vycházet z hlubokého vztahu vychovatele k Bohu. K tomu má také vést své svěřence.

Bosco s chlapci hrál mnoho her a provozoval hudbu. Vždy se však také modlili, účastnili se mše svaté apod.

Heslem Dona Bosca bylo (a heslem salesiánů dosud je) latinské *Da mihi animas, cetera tolle* (česky Dej mi duše, ostatní si vezmi). Sv. Don Bosco jím chtěl vyjádřit, že pokud se podaří spasit lidské duše (zejména zanedbaných chlapců z ulic, jimž se věnoval), na ostatním už tak nezáleží.

Herbert Spencer

(27. dubna 1820 – 8. prosince 1903) byl jeden z prvních stoupenců evoluční teorie, který rozvinul organickou teorii společnosti. Vývoj společnosti chápe jako vyšší stadium přírody, které se řídí zákonitostmi růstu komplexnosti systému a diferenciací jeho funkcí.

Spencer je autorem knihy *Výchova rozumová, mravní a tělesná*. Cílem jeho výchovy je příprava k životu. Kritizuje osvojování nepotřebných vědomostí a je zastáncem reálného vzdělání, které má přispívat k rozvoji společnosti. Je zastáncem také respektování žákovy přirozenosti. Zdůrazňuje vydatnou stravu, otužování, dostatek pohybu, her a sportu.

Spencer stanovil 7 didaktických principů

1. Od jednoduchého k složitému
2. Od neurčitého k určitému
3. Od konkrétního k abstraktnímu
4. Postupovat ve shodě s historickou výchovou lidstva
5. Vycházet ze zkušeností
6. Podporovat samostatnost
7. Učení má být radostné

4. Spolky a organizace předcházející skautingu

Od poloviny 19. století začalo vznikat velké množství spolků, ať již se zaměřením turistickým (londýnský **Alpin Club** – 1857, rakouský **Alpenverein** – 1862 aj.), tělovýchovným či výchovným.

V Německu **Friedrich Ludwig Jahn** (1778 – 1852), „otec německého tělocviku“, společně s **Ernstem Wilhelmem Bernhardem Eiselenem** (1792 – 1846) založili turnerský tělovýchovný systém, spočívající v nářadovém tělocviku, šermu a hojném pobytu v přírodě. Jahnovi gymnastické prvky hrazda a bradla se používají dodnes. V tomto tělocvičném hnutí byl kladen důraz na národní (německou) soudržnost, podobně jako u později založeného českého Sokola, jehož zakladatelé Tyrš a Fügner se ve svých počátcích německými turnerskými spolky inspirovali.

Další organizací, kterou se Baden-Powell nechal inspirovat, byla anglická **YMCA**, založená v roce 1844 **Georgem Williamsem** (1821 – 1905). Zkratka YMCA znamená Young Men's Christian Association – křesťanské sdružení mladých lidí a jedná se o nejstarší a největší mládežnickou organizaci na světě. YMCA je založena na křesťanských principech, své aktivity ale nabízí všem mladým lidem, bez ohledu na rasu, pohlaví, náboženské vyznání, sociální postavení, fyzické i duševní schopnosti. Dnes je YMCA celosvětovým hnutím. Jednotlivá sdružení se zapojují do nejrůznějších charitativních akcí, provozují sportoviště, pořádají kurzy, nabízejí aktivní trávení volného času, věnují se humanitární práci. V roce 1855 vzniká v Londýně i dívčí obdoba chlapecké YMCA – YWCA (Young Women's Christian Association). V tomto roce je v Paříži založena i Světová aliance YMCA.

YMCA staví na hodnotách známých jako Kampalské principy. Ty sice byly přijaty až v roce 1973, ale v podstatě jsou zde již od samého počátku:

1. Usilovat o rovnost příležitostí a spravedlnost pro všechny.
2. Vytvářet a upevňovat mezi lidmi prostředí lásky a porozumění.
3. V YMCA a celé společnosti podporovat a prosazovat čestnost, opravdovost a tvořivost.
4. Rozvíjet a upevňovat formy vedení a programů, které dokumentují rozmanitost a hloubku křesťanské zkušenosti.
5. Pracovat pro rozvoj celého člověka.

Ještě jedna osobnost se váže k YMCA, zvláště k americké větvi. Jde o prérijního indiána, lékaře **Dr. Charlese Alexandra Eastmana** (1858 – 1939), který YMCA ovlivnil v oblasti pobytu v přírodě a táboření, a který se snažil o začlenění indiánské mládeže do bělošské civilizace. Bojové jméno Eastmana bylo **Ohíyesa**. Snad odtud také vznikla pozdější obliba skautských indiánských přezdivek, užívaných velmi často v prvopočátcích skautingu. Sdružení YMCA a YWCA mají dodnes za úkol upevňovat a šířit křesťanství mezi mladými lidmi. Mezi jejich metody práce patří také pobyt v přírodě a vzhledem ke stejným ideovým východiskům a společné historii se nejen v České republice ve své činnosti často setkávají se skauty.²⁾

2) Poz. Jiřího Zajíce – Edyho: V některých skautských organizacích - například ve Skandinávii - jsou skauti přímo též členy YMCA. U nás jsou též oddíly YMCA skautů (na jižní Moravě)

Roku 1896 se v Německu rozšířily aktivity volného sdružení nazvaného **Wandervogel**, Hnutí tažných ptáků, které bylo iniciováno **Hermannem Hoffmanem** (1875 – 1955) a Karlem Fischerem (1881 – 1941) při gymnáziu v Steglitz. Do doby první světové války se jednalo o nejrozšířenější hnutí mládeže v Německu. Členové Wandervogel se zajímali o historii, podnikali výlety a byli mezi prvními, kteří se v této části Evropy pokusili o táboření v přírodě.

5. Osobnosti, které měly přímý vliv na Baden – Powella

Maria Montessori

(31. srpna 1870 Itálie – 6. května 1952 Nizozemsko) byla všestranná italská pedagožka, lékařka, filozofka a vědkyně. Je známa především svými novými pedagogickými metodami.

Maria Montessori se původně zaměřovala na výchovu mentálně postižených dětí. V roce 1908 opustila všechna prestižní místa a založila první asociaci pro šíření svých metod nazvanou Opera Montessori – metod celostního učení, výchovy k míru, svobodě, pohybu, soběstačnosti a respektu k druhým, a to zejména v rodině jako základu výchovy.

Vzájemný vliv Montessoriové a Baden-Powella popisuje ve své práci i Ondřej Vanke:

„V dopisech vyměňovaných mezi M. Montessori a R. Baden-Powellem nejpozději od r. 1914 Baden-Powell vysoce hodnotil její přístup k výchově, podporující dítě v naplňování přirozených tužeb, spíše než v poslouchání instrukcí. M. Montessori v r. 1919 napsala Baden-Powellovi: „Vy v Anglii máte skauty, a jejich výcvik je přirozeným pokračováním toho, co dávám dětem já“. V roce 1937 navštívila V. světové jamboree v Holandsku, kde v té době žila. S Baden-Powellem diskutovala např. o výchově nejmladších skautů – vlčat (duben 1939) a v jejích knihách jsou časté odkazy na důležitost pobytu v přírodě evokujícího morální sebezdokonalování a týmovou spolupráci. V knize Od dětství k dospívání několikrát explicitně zdůrazňuje význam skautingu jako úspěšného hnutí, přinášejícího morální obsah do dětské skupiny a dodávajícího dětem důstojnost. Podtrhuje zejména dobrovolnost přijetí morálního závazku skauty, pokud chtějí být členy skautské organizace.

Oba vychovatelé, M. Montessori v oblasti školní a Baden-Powell jako představitel mimoškolní výchovy, se tedy nejen znali, ale vzájemně se respektovali a inspirovali a udržovali kontakty. Je proto pozoruhodné, že se český skauting nikdy pedagogice M. Montessori a jejímu přínosu pro propagaci skautských myšlenek podrobněji nevěnoval.“

John Ruskin

(8. února 1819, Londýn – 20. ledna 1900, Brantwood) byl anglický spisovatel, básník, vědec a umělecký kritik. Byl profesorem na univerzitě v Oxfordu a také významným reformátorem mravní výchovy.

Ruskin během svého života podporoval vzdělávání dělnické třídy, zajímal se o chudobu v anglických chudinských čtvrtích a také prosazoval vzdělání žen. Podle něj nebylo chybou dělnické třídy, že nemohla najít práci a uplatnění, což byl v tehdejší době obvyklý názor, ale byla to chyba bohatých a vzdělaných, protože neposkytli pracujícím lepší vzdělání.

Ruskin také býval častým hostem u svého kolegy Henryho G. Baden-Powella, otce Roberta. Zde se stýkal s dalšími významnými viktoriány, jako byli Jowett, Browning, Dean, Stanley.

V pětisvazkovém díle *Modern painters* popsal historii vývoje lidského citu pro přírodu a vylíčil vývoj vztahů mezi přírodou a duševním zdravím člověka. Jako výchovný model pro dospívající mládež doporučoval návrat k přírodě a pěstování umění, protože podle jeho názoru veškerá příčina sociálních a hospodářských bojů tkví v odcizení přírodě a nedostatečné výchově. Dobrý život se proto musí opírat o dobré zásady. Skauting se touto filozofií řídí a výchovné zásady kodifikuje v tzv. slibu a zákonu.

Svojsík se ve svých knihách o Ruskinovi pouze zmiňuje. Jiří Zajíc – Edy ale v *Myšlenkových základech skautingu* jeho význam pro skauting ozřejmuje:

- dobrý život se musí opírat o dobré základy (pokusil se vytvořit výchovnou společnost - Řád sv. Jiří - jejíž zásady inspirovaly Baden – Powella ke skautskému zákonu a slibu.
- cesta k naplňování těchto zásad má být charakteristická hledáním toho, co člověk dělat „má“, nikoliv úzkostlivým sledováním toho, co dělat „nesmí“.

Členové Guild of St. George měli při vstupu do bratrstva složit řádový slib a řídit se rytířskými zásadami. Právě vzor v rytířství a řada dalších Ruskinových myšlenek byla později inspirací pro skauting, kde získala klíčový význam.

Ruskinovy myšlenky našly odezvu v USA při zakládání Rotary klubů, jejichž posláním je sdružovat obchodníky a vůdčí osobnosti a šířit Ruskinovy altruistické mravní zásady ve všech povoláních a pomáhat budovat dobrou vůli a mír ve světě.

František Lützow

(21. března 1849 Hamburk – 13. ledna 1916 Montreux) byl rakouský šlechtic - hrabě z Dreylützen a Seedorfu, diplomat, historik, spisovatel a politik z Čech, v 2. polovině 19. století poslanec Říšské rady.

V rigorózní práci Ondřeje Vankeho se dočteme, že Dr. Lützow se přátelil s Baden-Powellem (oba spojil zájem o dostihový sport) a Baden-Powella zaujaly Lützowovy překlady českých textů a přednášky o Komenském. Je nevyvratitelné, že Baden-Powell tak objevil středoevropský myšlenkový proud a zejména Komenského didaktické dílo. Škola hrou a Informatorium školy mateřské vyjadřovaly názory do té doby v Anglii neznámé. Labyrint světa a ráj srdce byl pro Baden-Powella inspirativním obrazem skautova pozorování a vnímání světa.

Byla to ovšem pravda, nebo jen naše přání, aby náš největší reformátor byl považován za inspiraci při vytváření skautingu? A znal se František Lützow opravdu s Baden – Powellem? Na to se pokoušelo najít odpověď mnoho českých skautů i neskautů.

Jedním z nich je i liberecký bratr Jaromír Bečka – Sekula, který na toto téma píše v dopise adresovanému Jiřímu Čejkovi: „...nemyslím si, že je možno vytěžit více a domnívám se, že je jen malá naděje získat přímé důkazy, nebo dokonce písemné materiály o věci, kterou zkoumáme. Myslím si, že tu věc dovedeme logicky vysvětlit a také máme dostatek důkazů nepřímých“.

Právě v článku Jiřího Čejky – Pégyho, uveřejněného ve Zpravodaji Svojsíkova oddílu (2, leden 2016) se píše a považuje se za prokázané, že se B-P a Lützow skutečně osobně znali a B-P znal Lützowovy anglické překlady díla Jana Amose Komenského. Otázkou zůstává, proč se Baden – Powell o Komenském v žádné ze svých knih nezmiňuje?

K tomu je třeba dodat, upozorňuje Sekula, co o Františku Lützowovi píše Josef Polišínský a Charles Mikell: „rakouské úřady Františka Lützowa pronásledovaly pro jeho vážné čechofilství, Anglie Lützowa odmítala, protože byl ‚Němec‘ a Češi Lützowa nepřijali, (Frič, Straka), protože jim vadilo jeho anglofilství“. A Sekula dodává: „Myslím, že Baden-Powell nemohl zveřejnit jediný odkaz na Lützowa, aby celou věc nepokazil. Viktoriánská Anglie, ve všech vrstvách stížená nenávisť ke všemu německému, nebyla schopna přijmout ani náznak těchto zdrojů. Je to přirozené, neboť právě Německo svou podporou Búrů přispělo k fiasku tažení jejího Veličenstva. A to nemohou Angličané Němcům nikdy zapomenout. Byl tím poznamenán i mladý Churchill“.

Dalším skautem, který na toto téma psal, byl Velen Fanderlík, který v roce 1971 publikoval článek, nazvaný „Ideály Komenského ve skautské výchově“. Zamyslíme-li se hlouběji nad obsahem Fanderlíkova článku se zřetelem na Komenského „pedagogické“ texty a Baden-Powellem vypracovanou výchovnou metodu, najdeme v dílech těchto dvou osobností mnoho společného. Fanderlík píše, že Lady Baden-Powellová říká: „B-P postavil svoji výchovnou metodu na základě tradice, kterou uznával a které si vážil, ale stejně dovedl ocenit moderní myšlenky a pokrok“.

Velen Fanderlík k tomu dodává: „A v tomto spojení tradice s moderními metodami je podobnost mezi skautingem a mezi snahami Komenského. Komenský také buduje svoji výchovu na podkladě

mravních a náboženských zásad minulosti, které uznával za správné a stále platné, ale nebál se užít moderních metod na svoji dobu a jakýchkoliv prostředků, které mu věda poskytovala ke své výchovné metodě. Komenský byl v první řadě učitel³⁾, organizátor školní výchovy, kdežto Baden-Powell hledal doplnění této výchovy, která zanedbávala mnohé stránky lidské bytosti. Oba však vychovávali celého člověka, jak jeho tělo, tak duši, to jest jeho rozumové i citové vlohy, schopnosti a sklony, a jeho smysly“.

Ve světové i naší skautské literatuře často připomínáme dávné předchůdce, inspirace skautingu pouze spekulativně (např. François Rabelais či Jean Jacques Rousseau, Pestalozzi, Spencer, Thoreau, Emerson). Ve skutečnosti ale jen odvozujeme z obsahu a výstupů jejich díla, že mohli mít vliv a působit na zakladatele skautingu, aniž tušíme, zda některé z nich B-P vůbec znal. Je jen velká škoda, že světový skauting pedagogické dílo Komenského nezná a dodnes se k němu nehlásí. A proto je na nás, povznášet jméno tohoto našeho velikána a ukotvit ho v myšlenkových základech Junáka.

Sir William Alexander Smith

(27 října 1854 – 14 května 1914) byl zakladatelem Boys' Brigades.

Svojsík o této organizaci píše: „V Anglii měly Baden-Powelovy skautské družiny přímé předchůdce v chlapeckých brigádách.»Brigády hochů« (»Boys' Brigades«), jest rozvětvená organizace pro anglickou mládež od 11 do 17 let věku. Založena byla roku 1882 anglickým duchovenstvem v Glasgově k záchraně chudé mládeže od zkázy duševní. Hochům doporučováno čtení Písma, rozhovory, poskytovány jim zábavy, vycházky a různá cvičení ve volné přírodě, většinou ve formě cvičení vojenských. Brigády měly bohaté a mocné příznivce a čítaly po dvacetipěti létech svého trvání přes sto tisíc hochů ve svých kompaniích a vládly značnými prostředky finančními.“

Vychovateli zde byli převážně vysloužilí vojáci. Baden-Powell se s organizací seznámil již v roce 1903 a s velitelem Smithem diskutoval mnohé programové úpravy v organizování tohoto hnutí. První pokusy o táboření praktikoval právě s některými členy Chlapecké brigády. Mnozí chlapci i jejich vedoucí později přešli k Baden-Powelovým Boy Scouts, zejména z důvodů přílišného drilu a striktního plánování všech činností v Chlapecké brigádě.

Joseph Rudyard Kipling

(30. prosince 1865, Bombaj – 18. ledna 1936, Londýn) byl britský spisovatel, novinář a básník, první britský nositel Nobelovy ceny za literaturu z roku 1907.

V búrské válce, kde byl Kipling válečným dopisovatelem vojenských novin Přítel (The Friend) se seznámil s Robertem Baden-Powellem. Toto setkání ovlivnilo Baden-Powella a později i celé skautské hnutí. Baden-Powell nejenže důsledně konzultoval s Kiplingem přípravné kroky při zavádění skautingu, ale zejména při plánování vzniku mladší věkové kategorie – vlčat. A tak se Knihy džunglí staly symbolickým rámcem vlčat a heslo „Jsme jedné krve, ty a já“ a další poučky, povídka Kim, stejně tak jako mravní výzva z básně Když jsou vlastně i krédem skautingu – chápání života jako cesty k sebezdokonalování a vyšším hodnotám. U knihy Scouting for Boys byl sice jako autor uveden Baden-Powell, ale je již známo, že publikace byla hodně inspirována díly Rudyarda Kiplinga a Ernesta Thompsona Setona.

V Základech junáctví se o Kiplingu a jeho Mauglím nedočteme. Důvod je jednoduchý. Věková kategorie vlčat byla založena roku 1916, kdežto Základy vyšly již roku 1912. Svě místo si ale při zakládání vlčat u nás našel a jeho Knihy džunglí si našly místo v každém chlapeckém srdci.

3) Zde trefně Jiří Zajíc upozorňuje, že Komenský byl v prvé řadě biskup Jednoty bratrské. Všechno ostatní, co podnikal, bylo toho důsledkem - včetně působení pedagogického.

Ernest Evan Thompson Seton, „Black Wolf“

(14. srpna 1860 South Shields, Durhamské hrabství, Anglie – 23. října 1946 Seton Village, Nové Mexiko, USA) byl ilustrátor, spisovatel a zakladatel woodcrafterského hnutí.

Seton považoval za klíčový pro vývoj osobnosti dětský věk. Přísná společenská pravidla pokrývají dětskou osobnost a samostatnost, zvláště pak při životě ve městech, daleko od přírody. A tak si na svou farmu v Cos Cob (stát Connecticut) roku 1902 pozval na víkend místní chlapce, kteří projevili sklony k vandalismu, a vyprávěl jim příběhy o indiánech a přírodě. Počet účastníků předčil jeho očekávání. V roce 1902 tak založil sdružení Woodcraft Indians a nabízel mládeži, aby se připojila. A tak vznikla organizace, jejíž vzorem se stali Indiáni. K tomu Svojsík píše:

„Seton, hledaje ideál pro vzor dokonalého muže, tělesně i duševně vyspělého, zdatného silou fyzickou i morální, marně ohlížel se po mužích svého plemene.

Nebylo tu nikoho, kdo by dovedl vyhověti všem jeho požadavkům: bytost srostlá s přírodou, s ní žijící, cítící, bystrých smyslů; bytost tělesně krásná, čistá, vznešená, vysokomyslná, hrdinná, malebná, živé obrazotvornosti. Pouze jediný zjev zdál se odpovídati jeho představám. Byl to „rudý muž“, Indián.

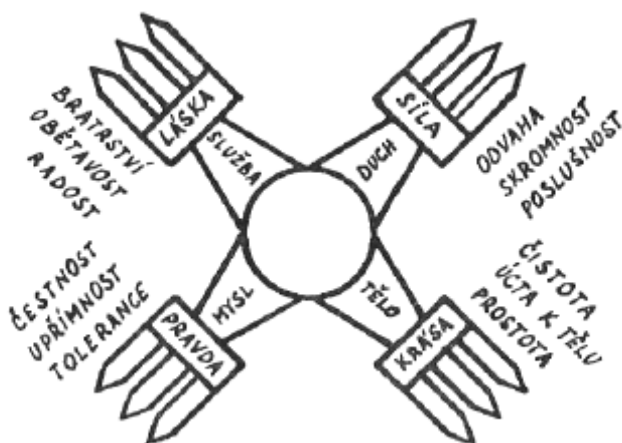
.... A jako my zajisté chceme býti representováni spíše Emersonem, Tolstojem, Lincolnem, Spencerem, Whitmanem, nežli lupiči a hrdlořezy, kteří první z bílých přicházeli mezi Indiány, právě tak musíme i mezi rudokožci nalézt si vznešené a krásné typy, jako jsou Hiawatha, Wabasha, Tecumsch, Kanakuk, Washakie. Byl to Tecumseh, který učil „Miluj své přátele“, ale který rozšířil toto přikázání rozkazem „Buď šlechtný ke svým nepřítelům!“ Kanakuk podobně jako Tolstoj kázal neodporovati zlému. Washakie měl heslo „Buď šlechtný ke všem lidem.“

Budeme-li míti na zřeteli Indiána takového rázu, jako Seton, pak nebude nás indiánština ve skautingu strašiti a ty prvky romantické, které byly z indiánského života převzaty do skautingu, oceníme jako jeho obohacení. Neboť ony jsou právě z předních, které svým zvláštním kouzlem působí na mysl mládeže, romantismu zvláště přístupné a činí jí skauting milým a toužebným.“

Roku 1916 reorganizuje Seton Woodcraft Indians na Ligu lesní moudrosti, kterou Seton charakterizuje jednou větou: „Je to program výchovy člověka s modrou oblohou v pozadí.“

Woodcrafterský zákon:

Toto je světlo krásy. Vyzařují z něho tyto tři paprsky:

1. Buď čistý, ty sám i místo, kde žiješ. Není dokonalé krásy bez čistoty těla, duše a jednání. Tělo je posvátným chrámem ducha, uctívej proto své tělo. Čistota prospívá především tobě, pak lidem kolem tebe a ti, kdož zachovávají tento zákon, skutečně slouží své zemi.
2. Buď silný. Rozuměj svému tělu a měj k němu úctu. Je to chrám

ducha, a není-li zdravé, nemůže být silné ani krásné.

3. Ochraňuj všechny neškodné tvory pro radost, kterou dává jejich krása. Chraň stromy, květiny a obzvláštěj dávej pozor na oheň v lese i ve městě.

Toto je světlo pravdy. Vyzařují z něho tyto tři paprsky:

4. Považuj své čestné slovo za svaté. To je zákon pravdy a pravda je moudrost.
5. Hraj poctivě, neboť poctivá hra je pravda a falešná hra znamená zradu.
6. Buď pokorný. Uctívej Velkého Ducha a respektuj víru jiných, neboť nikdo nezná celou pravdu a každý, kdo pokorně věří, má právo na naši úctu.

Toto je světlo síly. Vyzařují z něho tyto tři paprsky:

7. Buď statečný. Odvaha patří k nejvznešenějším vlastnostem. Strach je u kořene každého zla. Neohroženost znamená sílu.
8. Mlč, dokud hovoří starší, a prokazuj jim úctu i jinak. V době zkoušky je mlčení těžší než mluvení, ale nakonec bývá silnější.
9. Buď poslušný. Poslušnost je základní povinnost na cestě lesní moudrosti. Poslušnost znamená sebeovládání a to je jádrem zákona.

Toto je světlo lásky. Vyzařují z něho tyto tři paprsky:

10. Buď laskavý. Vykonej aspoň jednu nezištnou službu denně - i kdybys měl třeba jen rozšířit štěrbinu v místech, kde vyráží na povrch pramínek.
11. Ochotně pomáhej. Konej své povinnosti pro povznášející pocit, který dává služba, neboť člověk čerpá ze služby sílu.
12. Buď veselý. Raduj se z toho, že žiješ - neboť každá rozumná radost, kterou můžeš získat nebo dát, je nezníčitelný poklad, který se dvojnásobí pokaždé, když se o něj rozdělíš s jiným člověkem.

V Základech junáctví se dočteme: *„Dříve než generál sir R. Baden-Powell organisoval hnutí skautské v Anglii, cvičil již Seton své čtyři »Woodcraft Indians« (Vůdkraft Indiens) v Americe, učil je pozorování, životu v přírodě a zákonům skautů.... ..Seton jest jejich vůdcem »Master Woodsman (Mástr Vůdsmen). Jest mistrem nejen v líčení a znalosti přírody, ale i nepřekonatelným znatelem duše dítěte. Ani nejmenší hnutí její neujde jeho bystrém u oku a hravě získá si i nejspustlejšího hochu americké ulice.“*

Seton a Baden – Powell

Seton a Baden-Powell se osobně dobře znali. Jeden založil roku 1902 Woodcraft Indians, druhý o pět let později založil Skauting. Je jisté, že Baden-Powell použil ve svém výchovném systému mnoha výchovných prostředků a myšlenek E.T.S. Proč ale občas čteme nebo slyšíme o dvou zakladatelích, když skauting založil Robert Baden-Powell? Skauting určitě, ale myšlenkové základy Junáka stojí na dvou jménech a to jak na B.P., tak i na Setonovi. Je to právě ona ojedinělá zvláštnost československého pojetí skautingu, ona Svojsíkovská genialita která si dokázala vzít to nejlepší z obou organizací. V důsledku toho najdeme v českém skautském prostředí jak prvky klasického skautingu jako nástupy, úctu ke státní vlajce, pravidelné uspořádání stanů „do podkovy“ či „do čtverce“, skautské kroje, tak prvky woodcraftu, jako je veškerá indiánská symbolika (totemy, týpí, indiánská jména), úcta k ohni, zálesácké dovednosti a další.

Spolupráce těchto mužů byla zpočátku slibná: E.T.S. přizval R.B.P. do poradního sboru své Lesní moudrosti Indiánů a později v Americe založil Boy Scouting of America. Jednu chvíli se dokonce zdálo, že obě organizace splynou. Válka ovšem tyto muže ideově rozdělila.

Svojsík píše: *„Těžko je posoudit, kdo má o které odvětví skautingu větší zásluhy, zda Seton, či Baden-Powell. Jisto jest, že ona romantičnost, poetičnost a láska k přírodě jsou především zásluhou*

Setonovou, kdežto pořádek, kázeň, organisace jsou zase dílem Powellovým — obou výborných psychologů i pedagogů.“

Pro Rudolfa Plajnera byly jednoznačně nejvydatnějším pramenem napájejícím český skauting myšlenky obsažené v Setonových knihách, zejména v Knize lesní moudrosti.

A Petr Beránek – Vlk ve své přednášce na Semináři ELŠ dodává, že Svojsík vytvořil český skauting na základě anglického vzoru, který obohatil o národní romantismus s rousseauovským ideálem. Teprve o něco později se do českého skautingu dostalo Setonovo zálesáctví jako důsledek výchovné plurality v tehdejší Československu. A tak vznikl náš rytířský indián se skautskou lilií.

Myšlenkové inspirace Junáka

Opustili jsme inspirace, které snad Baden-Powell použil při vzniku svého skautingu a které se tak staly jeho neodmyslitelnými myšlenkovými základy. Jedny na něj měly nesporný vliv, o druhých věděl, ale moc z nich netěžil a o třetích se pouze domníváme, že je znal a pokud ano, opět se pouze domníváme, zda v nich hledal určitý zdroj inspirace pro své vznikající hnutí.

Nyní je na řadě kapitola, jejíž samotný název napovídá, že budou následovat inspirace a vzory čistě ryzí pro českého skauta, inspirace a vzory určené bratrem Svojsíkem a jeho spolupracovníky, které v převážné míře měly upevňovat národní charakter a národnostní slovanskou hrdost. Ne všechny vzory ale byly slovanského typu.

První podkapitola se ještě bude zabývat jmény spojenými s výchovou mládeže a hnutími za návrat k přírodě. Jsou to převážně jména, která si své místo ve světové inspiraci u Baden-Powella nenašla, ale které Svojsík a kolektiv považovali za nutné k doplnění. Jedná se převážně o německy hovořící pedagogy, jednu švédskou, našeho Komenského a Tolstého s Ventelem. Ti jsou zařazeni dokonce mezi vzory českých junáků a pojednává o nich v knize Základy junáctví celá kapitola od Velemínského, Ruská škola práce. Ostatní podkapitoly již budou o předchůdcích Junáka a jeho vzorech.

1. Doplnění výchovných inspirací a hnutí za návrat k přírodě z knih Základy junáctví a Základové skautingu

„...A do přírody v době přítomné volají také Ruskin, Ellen Keyová, Tolstoj; v duchu velikých těchto ideí minulosti i současných reformních směrů výchovných století 20. počíná ve skutek uváděti reformní ideje výchovné.“ (Základy junáctví)

A další vzory nalezneme v Základech junáctví v článku z pera profesora Františka Drtiny, pojednávajícím o dr. **Hermannu Lietzemu** (1868 – 1919). Tento článek mi nedá, nežli ho otisknout pro jeho působivost v celém jeho znění:

Dr. Lietz, tvůrce výchovných ústavů venkovských v Německu, líčí nám jako krásnou pohádku ve svém spise »Emlohstobba« školu budoucnosti, budoucí školskou společnost. Žáci žijí tam na vlastním území, »jest to stát ve státě«.

Mnoho hektarů velkých travnatých ploch, které na východě stýkají se s povýšenými lesy, toť majetek školy; územím protéká krásná řeka, a vysoké štíhlé stromy odrážejí se od zeleně trávníků, všude plno rostlin a květin; tabulky ukazují jejich původ a jméno. Pravá botanická zahrada, malý ráj. Přejde tam host Namreh (obráceně Hermann), prožívá krásný den ve školním státě, k večeru usíná a má sen:

Vidí před sebou velikou hranici, spousta knih hoří; některé z nich může ještě vytáhnouti a zachrániti. Zachytí jednu, jest to sbírka latinských úkolů; je v ní více červeného než černého inkoustu, hodí ji do ohně. Zachytí jinou knihu: řecká mluvnice, kniha silná 300 stran, nesčíslná pravidla, výjimky, poznámky — ani to není kniha pro mládež: do ohně s ní; a hle, tam ještě třetí, pěkně vázaná, učebnice dějepisu. Namreh vzpomíná s hrůzou, co nudných hodin nad ní proseděl, jak kniha umrtvila všecku lásku k dějinám, vzpomíná doby, kdy si oddechl, kdy před zraky jeho vstoupily pravé dějiny, velké vznešené ideje pokroku i lidskosti, které oduševňovaly lidstvo veškeré; jest štěstím, že mohl píti ze živého dějinného pramene. I nalézá ještě spousta knih jiných, ale samé mechanické učebnice, gramatiky, slovníky. Hle, tam je jiná skupina knih, snad v nich něco bude; jsou to silné desky školských řádů, úředních nařízení a výnosů, do nejmenší podrobnosti stanovících, jak se mají učitel i žáci chovati v každém okamžiku. A hle, nenajde v nich nikdo, čeho by potřeboval.

A kolem hranice hromadí se mládež veselá, jásavá, zdravá, těší se ze života, přírody, rozkoše, krásy, tančí kolem hranice tanec pohřební. A mládež tu obstupují s káravým pohledem mužové přísní, s brejlemi na očích; nejsou s ní spokojeni, jest jim proti myslí radost mládeže; vždyť mládež nechová se dle kázeňského řádu; jsou to učitelé minulosti. A mezi nimi staří filologové zpívají zpěv žalostný nad nevděkem mládeže, nařikají, jak barbarství všude se šíří, jak idealismus zaniká, jak blíží se zkáza mravní i konec vědy. Leč brzy umlknou. Hle tam mezi jásavou mládež vstupují ctihodní starci s bílými šedinami, a mládež s nadšením je vítá a obklopuje. Oni se usmívají a těší se s rozveselenou mládeží. Kdo jsou to? Již poznává jednotlivé z nich: Komenský, Pestalozzi, Herbart — a na druhé straně zase Rousseau, Froebel, starý Arndt, Locke, Carlyle, Ruskin, Spencer, z dále zaznívá zpěv a na obzoru vychází nové slunce. Velicí vychovatelé a mládež radostně vítají jitřenku lepší doby, vítají myšlenku přirozeného vychování. Ano, nyní tomu tak jest. Jsme na počátku doby nové, a musí k tomu dojít, aby nové pokolení těšilo se ze svého mládí, a své doby školské, a později aby všichni velebili ji jako nejšťastnější dobu svého života.

Ellen Keyová

(1849-1926), švédská spisovatelka, sociální a pedagogická reformátorka, stoupenkyně ženského hnutí.

„Doba volá po osobnostech, ale bude volat zbytečně až do doby, než necháme děti jako osobnosti žít a učit se.“

Keyová vyžaduje přirozenou výchovu, až pedagogický anarchismus. V předškolní výchově uplatňovala zásady radikálního uvolnění výchovy. Odmítala kolektivní výchovu. Její sen o škole budoucnosti vylučoval nejen tělesné tresty a odměny, ale i známkování. Zahrnoval také koedukační jednotnou školu pestře vnitřně metodicky a zájmově diferencovanou.

Její nejvýznamnější spis je Století dítěte, který je manifestem za práva dítěte na svobodnou výchovu. Tato kniha nepřinesla myšlenky zcela nové. Byl to Jean Jacques Rousseau adaptovaný podmínkám nastupujícího století. Keyová nevytvořila alternativní výchovný systém jako například Montessoriová, Decroly nebo Steiner. Chtěla apelovat na nové pojetí výchovy, které by důsledně vycházelo od dítěte, z jeho předpokladů, zálib a sklonů. Dle Cipra většina pedagogických myšlenek E. Keyové, snad s výjimkou názoru, že škola by měla začínat až v 9. – 10. roce života, si v podstatě dodnes zachovala svou aktuálnost. Její zásluhou byla výchovná realita postavena do ostře kritického světa z pozic na svou dobu pokrokových a novátorských.

Johann Friedrich Herbart

(4. květen 1776, Oldenburg – 14. srpen 1841, Göttingen) byl německý filozof, psycholog a pedagog.

Herbart vždy zdůrazňoval důležitost úzkého sepětí pedagogiky s praktickou filozofií (etikou) a psychologií. Filozofie pomáhá pedagogice formulovat cíle výchovy a psychologie ukazuje cestu, metody a prostředky výchovného působení.

Výchovu dělí na tři části:

- *vedení*
- *vyučování*
- *mravní výchova*

Vedení je v podstatě prostředek druhých dvou částí. Má vytvořit předpoklady pro vyučování a mravní výchovu. Jde o regulaci chování jedince. Za hlavní prostředek kázně považuje spojení autority učitele s jeho láskou k žákům.

Ve vyučování je hlavním úkolem rozvoj mnohostranných zájmů žáka. Herbart vyučování pokládá za nejdůležitější a základní prostředek výchovy, které má probíhat ve čtyřech formálních stupních:

jasnost (názorné předvedení nové látky), asociace (navázání na dosavadní znalosti), systém (zobecnění, formulace závěrů) a metoda (aplikace vědomostí do praxe).

Mravní výchova má za cíl vštípít žákům etické ctnosti (jde např. o vnitřní svobodu, dokonalost, právo, spravedlnost aj.)

Herbart byl zastáncem menšího počtu žáků ve třídě, kde by vychovatel mohl respektovat individuální zvláštnosti žáků. Byl kritikem nedostatku pedagogické svobody a chtěl, aby rodina a škola spolupracovaly a postupovaly jednotně.

Friedrich Wilhelm August Fröbel (někdy psáno Froebel)

(21. dubna 1782 – 21. června 1852) byl významný německý pedagog, který byl velmi ovlivněn dvěma návštěvami Pestalozziho v ústavu v Yverdonu. Výchovu chápal jako samočinný rozvoj sil a schopností existujících v dítěti. Východiskem výchovy jsou čtyři instinkty v dítěti. Instinkt činnosti, instinkt poznání, instinkt umělecký a instinkt náboženský.

Zaměřil se na předškolní výchovu. Za důležité prostředky výchovy považoval hru a práci. Byl zakladatelem Ústavu pro pěstování snahy po činnosti u dětí a mládeže. Zde vyráběl učební pomůcky a hračky, např. tzv. dárky (soubory geometrických tvarů jako krychle, kvádr, koule, jehlan, atd., které se podle vývoje dítěte dále dělily na menší části = první stavebnice). Vypracoval didaktiku práce s těmito „dárky“ a dále i se stavebním materiálem (např. špejle, hrách). Tyto dárky jsou určeny pro postupné poznávání pevných základních tvarů a snadnější adaptaci a orientaci dítěte ve světě.

Je také zakladatelem Kindergarten (dětských zahrádek).

Arndt

pravděpodobně Johann Arndt (1555 -1621)

Německý evangelický teolog a farář. Autor nábožensko-výchovných spisů.

Jan Amos Komenský

(28. března 1592 jihovýchodní Morava – 15. listopadu 1670 Amsterdam, Spojené provincie nizozemské) jeden z největších českých myslitelů, filosofů a spisovatelů.

V době převratných náboženských, politických a hospodářských proměn Evropy v době třicetileté války přišel poslední biskup Jednoty bratrské Jan Amos Komenský s komplexními představami o celkové morální obrodě lidstva, v níž samozřejmě nemohly chybět ani požadavky na výchovu inspirovanou přírodou a zdůrazňující přirozený vývoj. Jeho pedagogické základy a zásady se staly majetkem všeho vzdělaného a pokrokového lidstva.

Komenský kázal, že správná je pouze taková výchova, která se přizpůsobuje přírodě a odvozuje z ní metody i prostředky výchovné práce. Učil hlavně praktickým cvičením, hrou i názorným a srozumitelným výkladem.

Komenský vysoce oceňoval význam výchovy. Podle něj by žádné dítě nemělo být vyloučeno z výchovy, protože i to nejméně nadané dítě lze alespoň poněkud vychovat.

Výchova dítěte má podle Komenského tři hlavní cíle:

- **poznat sebe a svět** – vzdělání ve vědách, uměních a řemeslech
- **ovládnout sebe** – výchova mravní
- **povznést se k Bohu** – výchova náboženská

Nejvýznamnější Komenského dílo je Obecná porada o nápravě věcí lidských. Zde Komenský jako první na světě prosazoval myšlenku, že výchova má se dít kontinuálně, tedy od útlého dětství až do stáří a musí být vedena s láskou a nenásilně.

Pro skauting je Komenský podle Zajíce – Edyho důležitý zejména důrazem na celkovost výchovy, smyslem pro potřeby dítěte a z toho plynoucím metodickým doporučením „škola hrou“ a pedagogickým optimismem.

V Základové skautingu se píše: „Komenský je nespokojen se stavem vychovatelství, a pátrá po lepší soustavě, ve které by výchova byla založena na poznávání přírodních zákonů. Upozorňuje na to, jak v přírodě plyne vše lehce a snadně. Nesmí tedy ani ve výchově bít násilí. Žádá vzdělávání smyslů a pramenem vzdělání vůbec nemá být, pokud možno, jiná kniha, než-li velká kniha přírody, kde učiti se možno „od nebes i země, dubův i bukův“. Vodí své žáky do přírody, do měst, dílen a skladišť a vede tak k zralosti semena vědy a cnosti, jež příroda zasela v jeho chovance.“

V Poselství skautské výchovy od Václava Břicháčka se zase můžeme dočíst, že „cílem skautské výchovy je člověk po všech stránkách vyzrálý, vzdělaný, tvořivý, schopný spolupráce s jinými lidmi, dobře zakotvený v řadě malých i velkých skupin, zformovaný v kulturní bytost. To je ideál, ke kterému se více či méně blížíme, ke kterému vedeme děti, ale také sami sebe, protože řádná výchova se časem mění v uvědomělou sebevýchovu a provází člověka od kolébky ke hrobu. Je to ideál, který před více než třemi sty lety vytyčil J. A. Komenský ve své Pampaedii aneb Vševýchově. Zdůvodňoval v ní nutnost, aby lidé byli učeni všichni, všemu a všestranně.“

Lev Nikolajevič Tolstoj

(1828-1910), filozof, náboženský myslitel, spisovatel. Autor nejenom celosvětově známých románů, ale také čítanek a slabikářů pro děti.

V Jasně Poljaně vytvořil typ nové školy, tzv. volnou školu. Důraz kladl na rozvoj individuálních zájmů a dobrovolnost. Výuka probíhala bez osnov, plánů, děti měly volnost pohybu. Vše bylo bez napomínání, bez trestů. Tolstoj prosazoval maximální svobodu žáka, radost z práce a rozvoj tvořivosti. Při stanovení obsahu výuky byly respektovány zájmy žáků. V časopise Jasnaja Poljana, který vydával, se věnoval problematice výchovy dítěte podle nových zásad.

V Základech junáctví K. Velemínský píše:

„Máme-li na doporučení nového směru výchovy uvést slovanskou autoritu, jméno T o l s t é h o vnucuje se samo sebou.

Lev Tolstoj to byl, který vyzdvihl naší době význam tělesné práce vedle duševní. Práce tělesná jest mu štěstím, nikdo nemůže se jí beztrestně zříkat; neuznává takové dělby práce, jež by někoho osvobozovala od práce tělesné.

Tolstoj proslul v mladších létech jako zakladatel své školy jasnopoljanské, veselé, volné školy práce. Poznal, jak nepřirozené jest, svíratí pohyblivého ducha dětského do školy přísně ukázněné a nehybné. Tolstoj celým svým životem stal se hlasatelem oproštění a práce. Se svými školáky si hrál a užíval přírody stejně, jako později se sousedy selskými na poli orat, pomáhal při stavbě a denní potřeby si opatřoval. Neboť být křesťanem znamenalo mu především žádati od jiných služeb co nejméně a sám jich poskytovat co nejvíce. V tom duchu chtěl mít mládež vychovanu, znalou praktického života a schopnou pomoci si ve všech poměrech bez přispění jiných. Žádal, aby si uměla pokliditi, nejnужnější uvařiti, by poznala základy řemesel, (aspoň krejčovství, truhlářství a zámečnictví) a sám tomu šel příkladem. Věděl, že mládež, která se naučí pracovati, je schopna bráti život vážně a nebýti jiným na obtíž. A zdůrazňoval stále, že práce není jen sváteční zábavou, není tělocvikem, nýbrž životní povinností a podmínkou pravého štěstí. Můžeme právem a s pýchou na Tolstého ukazovati jako na největšího spisovatele-demokrata, povznášejícího a posvěcujícího význam práce v životě mládeže.“

Ventci

jeho plánem bylo, že nechce přenést dílny do škol, nýbrž školu do dílen, aby tak vznikla pravá škola práce. Všechno vyučování je spojeno s tělesnou prací; dle Ventclova názoru jen prostřed skutečné tvůrčí práce škola stává se zajímavou a přirůstá žákům k srdci. Škola musí především odpovídati přítomným potřebám dítěte, ale zároveň unikati všemu přeletavému mlsání zajímavostí, k čemuž má dítě náklonnost. Všechna činnost budiž užitečná a zajímavá.

Ideálem původce této školy jest vytvořit samosprávnou obec paedagogickou, spravovanou dětmi obého pohlaví, učiteli a rodiči; takové obci dařilo by se nejlépe na vsi neb aspoň na okraji města, v bezprostřední blízkosti přírody, měla by svůj statek s dobyt看em, drůbeží a kovárnou. Děti ve všem spolurozhodují, ale také pracují: v domácnosti, na poli, v dílně. Zařízení školy vyrobí ponenáhlu samy. Neboť Ventcel stanovil zásadu, že všechna školská práce má mít nějaký praktický účel a nestane se pouhou hříčkou chvilkovou. Chovanci Ventclovy školy jsou střídavě zaměstnáni v kuchyni, při úklidu, při výrobě nábytku a ozdobných předmětů. Mají pěstovati rostliny, o nichž se učí, ošetřovati zvířata, naučí se jednoduchým lékům a obvazům, budou mít na starosti účty a inventář, půjdou nakupovati potraviny, udělají plány pro práce řemeslné atd. Tu každý hoch pozná své schopnosti a doučí se pak, volí-li si určité povolání, svému řemeslu velmi rychle. Práce v dílnách jest účelná, snahou její je na př. opatřit potřebný nábytek a jiné předměty; ruku v ruce s ní půjde umělecká výchova, pěstění zdobných schopností. Děti dělají modely pro sbírky, sestavují atlas zvířat, rostlin, nerostů, vyrábějí jednoduché přístroje fyzikální, vydávají i ilustrovaný časopis ústavu. Taková škola nebude odcizovati rodině, nýbrž stane se pokračováním rodiny a rodina pokračováním školy; součinnost a přispění rodičů ve škole je vítána. Škola bude levná, když děti samy ji pomáhají zařizovati.

Takto je psáno v Základech junáctví v stati Ruská škola práce od K. Velemínského.

2. Spolky, které předcházely Junáku

Na počátku 20. století byla výchova mládeže v českých zemích převážně záležitostí rodičů, školy a církve. Zatímco v církvi byl kladen důraz především na sféru duchovní výchovy, příležitost k fyzickému rozvoji osobnosti dostaly tělovýchovné spolky jako **Sokol** (1861), **Dělnické tělocvičné jednoty** (1894) a katolická tělovýchovná organizace **Orel** (1896, ofic. 1909).

Další vliv na mládež, ale v daleko menší míře než předcházející, měly další spolky, jako např. **Klub českých turistů** (1888). V té době ještě neorganizoval vlastní dorost, podporoval však turistiku mládeže zřizováním táborových nocleháren. **Spolek feriální osady** od roku 1901 zase poskytoval chudým dětem ozdravný prázdninový pobyt. Dalšími spolky byly **Spolek hasičů**, dorostový odbor **Svazu osvětového**, vedeného prof. Dr. Františkem Čádou a Halaburdou, pozdějšími organizátory a propagátory skautingu. Ještě bychom neměli zapomenout na **Český Yacht Klub** a několikadenní pravidelné plavby pod vedením **Josefa Rösslera-Ořovského**. Výpravy byly spojené s tábořením pod stany, rybařením a výlety. **Eduard „Sachem“ Štorch** zas v Libni organizoval družiny hochů, se kterými podnikal vycházky do přírody s archeologickým zaměřením.

Sokol

byl založen již v roce 1862, ale spolek Česká obec sokolská – ČOS – se schválenými stanovami byla vytvořena až v roce 1889. Sokol byl největší vlasteneckou organizací a pěstoval v té době hlavně prostná a nářadový tělocvik, který dětem příliš nevyhovoval. Mnohem lépe se vyžívaly na vycházkách a výletech do blízké přírody, ve hrách na hřištích či dvorech. Do tělocvičny se chodilo cvičit jednou týdně.

Zakladatel Sokola Dr. Miroslav Tyrš stanovil jako nezanedbatelnou součást sokolského programu vycházky do přírody, cvičení v přírodě a otužování se v ní slovy: „Účel výletů Sokola jest cvičením v pochodu, v běhu a poklusu, v přemáhání obtíží a překážek v přírodě skokem, šplhem a útokem, tužením těla ve vedru, dešti a větru: slovem vše, čemu již v tělocvičně pro omezenost času a místa zvyknouti a přiučiti se nelze.“

A.B.S. byl v Sokole odborně angažován a usiloval o sloučení Sokola se skautingem. Ještě v roce 1920 byla kniha Základové skautingu vydaná nákladem československé obce sokolské jako příručka pro výchovu sokolského dorostu. Roku 1922 se ovšem Svojsík se Sokolem a myšlenkou na uplatnění skautingu v něm nadobro rozešel.

V této publikaci jsou **Miroslav Tyrš** (17. září 1832 Děčín – 8. srpna 1884 Oetz) a **Jindřich Fügner** (12. září 1822 Praha – 15. listopadu 1865 Praha-Nové Město) uváděni jako předchůdci skautingu:

„V národě československém byli to dva muži, kteří postavili v druhé polovici minulého století tělesnou výchovu na pevný základ: Dr. Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Jindřich Fügner byl muž života praktického, obchodník, později ředitel české Hypoteční banky. Miroslav Tyrš byl učenec, vědec, filozof.Oba byli nadšenými citeli krás přírodních a styky jejich daly uzrání plodu, na který náš národ s největší pýchou může pohlížeti, daly vykvést českému Sokolstvu. Tyrš byl horlivým pěstitelem tělocviku na ústavě Malýpetrově. Roku 1862 založil samostatný spolek tělocvičný, jehož starostou zvolen Jindřich Fügner. Tyrš pak stal se náčelníkem mladé jednoty sokolské. Fügner se záplem věnoval se organizaci spolku a vdechl mu hlavní rysy svého ducha: lidovost, bratrství a mravní ušlechtilost. Jeho smysl pro právo, duševní ušlechtilost, láska a oddanost k vlasti daly myšlenky sokolské onen krásný ráz, kterým toto hnutí vyniká nad jiná příbuzná hnutí cizí, tvoříc ze svých členů muže povah přímých, duší ušlechtilých, vlasti do posledního dechu oddaných. Tyrš věnoval se cele otázce tělesné výchovy národní. Ideálem byla mu antická gymnastika. On vybudoval českou soustavu a metodu tělocvičnou, přihlížeje ke zvýšení brannosti národa.Uspořádav vnitřní činnost sokolských jednot staral se, aby vnějším vystupováním a horlivou prací veřejnou přispěly k probuzení a upevnění národního sebevědomí po vlastech českých. On vybudoval Sokolstvu program, který shrnuje v ladný celek všechny prvky tělesné i duševní výchovy národa. On už před půl stoletím poukazyval na nezbytnou harmonii těla i ducha podle antického mens sana in corpore sano, zdravá, silná duše v zdravém silném těle. Otuzování, sílení a pěstění těla, nemá-li se zvrhnouti v pouhé atlétství, musí býti provázeno ruku v ruce s činností vzdělávací, která obohacuje rozum a otevírá srdce. Krásu tělesnou, krásu duševní, krásu každého projevu, pochopení krásy ve všem a zejména v dobru a pravdě, učil tento muž hledati své sokolské bratry.“

Dělnické tělocvičné jednoty

byly zakládány jako protiváha měšťanského Sokola. Jejich úkolem byla tělesná výchova a zdravotní, duchovní a mravní povznesení dělné třídy na ideovém základu demokratického socialismu. Nebyly příliš početné a jejich vliv na mimoškolní činnosti proletářských dětí byl vcelku nepatrný.

V roce 1903 se jednotlivé dělnické jednoty spojily ve **Svaz dělnických tělovýchovných jednot – SDTJ**.

Od roku 1920 byl v SDTJ zaveden skauting pro mládež.

Tělovýchovná organizace Orel

Zřizovatelem Orla byla katolická církev, která také ovlivňovala jeho činnost. Vychovateli v Orlu byli sami kněží. Orel stavěl svoji činnost na křesťanských základech a věnoval se především sportu pro všechny a práci s mládeží. Orel měl chránit dospělé a zejména děti jednak před laicismem Sokola a také před sociálně demokratickými ideami DTJ. Největší působnost měl na Moravě.

3. Vzory českých Junáků

Při rozboru české otázky dospěl T. G. Masaryk k poznání, že státy se udržují těmi ideály, které byly vloženy do jejich základů. Ptejme se tedy, jaké byly myšlenkové zdroje, ze kterých vycházel před osmdesáti lety A. B. Svojsík.

Ten se systematicky skautingu začal věnovat na popud zemského školního inspektora Josefa Klenky, i když informace o něm měl již z roku 1909 od inženýra Josefa Meilbecka a svého švagra Adolfa Stránského (Dolfíčka). V létě 1911 odjel do Anglie, kde se setkal s místními skauty a měl možnost navštívit jejich tábor. Zde si také opatřil knihu Scouting for Boys a se svým švagrem Dolfíčkem ji po návratu do Čech v Orlovské myslivně začali překládat. Kniha nakonec nikdy nevyšla. Svojsík si totiž při překladu začínal stále více uvědomovat, že nábožensky a prodynasticky zaměřený anglický skauting by u nás narazil na odpor a že musí vzít v úvahu naše historické zkušenosti i výchovné tradice. Požádal proto o pomoc a spolupráci řadu představitelů tehdejší české vědy a kultury a dal tak přednost původním článkům před překladem. Zatímco tedy ve Velké Británii a v celé řadě evropských států zakládali skautské hnutí armádní důstojníci, u nás to byli učitelé, vychovatelé a osvětoví pracovníci. Byl mezi nimi dokonce i první junácký protektor T.G.Masaryk, ale protože prof. Masaryk byl právě zaměstnán psaním knihy »Rusko a Evropa«, k dodání článku nakonec nedošlo. Ostatní ovšem přispěli do Základů junáctví celou statí. Svojsíkovo úsilí tak mělo dvojí výsledek:

- Skautské hnutí dostalo do vínku dobré odborné základy filozofické, vědecké a umělecké, ze kterých se mohlo dále rozvíjet i po vzniku samostatného státu.
- Nebylo pouhou kopií Baden – Powellova systému, ale vystihlo – jak si přál tehdejší profesor dětské psychologie František Čáda – „ducha skautů u nás v Čechách tak, aby odpovídal naší národní povaze a životním našim potřebám.“

Tímto předešli samotného bratra Zakladatele, který roku 1920, na první světové konferenci, prohlásil:

„... nepřál bych si uniformity ve světovém skautingu, naopak chci, aby každý národ přinesl do našeho hnutí svou vlastní duši, (...) ovšem pod zorným úhlem onoho všelidského bratrství, které je vlastní ideou světového skautingu.“

Nakonec Svojsík spolu s řadou našich odborníků v roce 1912 vydal „Základy junáctví“, které lze považovat za „Scouting for Boys“, adaptovaný na naše národní podmínky a vhodným způsobem doplněný. Proto také toto Svojsíkovo dílo je dodnes považováno za „bibli“ českého skautingu a sám Svojsík je vyzdvihován, že knihu nenapsal sám, ale že si pozval spoluautory z řad odborníků.

Vydání této knihy v roce 1912 nebylo náhodou. Svojsík chtěl skauting již od samého začátku začlenit do Sokola a mnozí jiní se tehdy domnívali, že Sokolstvo skauting přijme. Tento názor sdíleli ostatně i Karel Vaníček a Josef Klenka, význační funkcionáři Sokola, z jejichž popudu pospíchal A.B.S. s vydáním Základů junáctví, aby byly na trhu, a tím k dispozici účastníkům VI. všesokolského sletu.

Rudolf Plajner o tom píše, že měl-li v roce 1912 zakotvit skauting v Sokole, musel dostat do vínku charakter hnutí tak národního a slovanského, jak odpovídalo náladám kolem VI. sletu, který byl prvním velkolepým sletem Slovanského sokolstva, v jehož rámci byly konány okázalé národní slavnosti, spojené s odhalením Palackého pomníku, monumentálního díla sochaře Stanislava Suchardy. Svojsík proto hledal pro český skauting nové, vlastenecky znějící jméno, národní a slovanské vzory a v neposlední řadě i vhodný emblém a hymnu.

Svojsík tak v kruhu svých spolupracovníků vedl dlouhé diskuze o příhodném jménu. I česká veřejnost hledala a navrhovala nejrůznější pojmenování. Objevila se tak jména jako Psohlavci, Stopaři, Kozáci, Zvědové či Všeovědové, Družiči, Mandiči či dokonce Svojané (jednak jsou jako Čechové „svoji“ a jednak dokládají svou oddanost Svojsíkovi). A.B.Svojsík se ovšem nejvíce přikláněl k názvu Chodové. Měl pro to své výchovné důvody, které poprvé uveřejnil ve své první knize Český skaut z roku 1912: „V historii svého národa vedle rytířstva máme ještě jiný zářící vzor skautů, vzor pro demokratický národ ještě vhodnější. Jsou to Chodové. Jich postavy, jako ze žuly tesané, železného

zdraví a vůle, lví statečnosti v obraně rodné půdy, při tom dívčí něžnosti v přírodě i v rodinách, necht' záhy ožijí v naší mládeži k prospěchu a bezpečnosti celého našeho národního života!

Sympatie, jimiž uvítány byly první mé kroky k zavedení skautského hnutí k nám, oprávnějí k naději, že čeští skauti – moderní naši Chodové záhy stanou se novou národní institucí. A plným právem. Jdouc svými cestami, cestami novými, nikomu nebude překážeti, ale všem prospěje.“

Svojsík byl přesvědčen, že jeho název Chodové bude přijat a v březnu 1912 požádal malíře Mikoláše Alše, aby těmto „moderním chodům“ navrhl vhodný znak. Aleš doporučil Svojsíkovi černou hlavu chodského psa na bílém poli, kterou původně nakreslil jako ilustraci k románu Aloise Jiráska Psohlavci. Hlava chodského psa, který je odrazem vlastenectví, národní hrdosti a zároveň symbolem věrnosti – v tomto případě věrnosti skautským ideálům, se stal symbolem vznikajícího junáctví a začal se objevovat na vlajkách.

Znak byl, z důvodu tehdejší oblíbenosti Aloise Jiráska a Alšových ilustrací, přijat s velkými sympatiemi, nikoli však název Chodové, proti kterému měl výhrady i samotný Jirásek. Autorem nového a přijatého návrhu se nakonec stal František Bílý, významný bohemista, ředitel žižkovské reálky a poté zemský školní inspektor. Bílý navrhl pojmenování junák, junáctví a junačit. První dva názvy se ihned vžily, třetí – junačit – však nikoliv. Bílý se nechal inspirovat spisovatelem a novinářem Josefem Holečkem (1853 – 1929), který se zúčastnil povstání v Hercegovině (1875) i osvobozovacích bojů v Černé Hoře (1876 – 1877) a o těchto zemích napsal řadu ve své době velmi populárních knih. Mladým a všestranně zdatným hrdinům dedikoval knihu Černohorští junáci, vydanou r. 1902. Spisovatel Holeček pak napsal do knihy Základy junáctví velmi krásný příspěvek o černohorských junácích, čímž myšlenka byla spojena nejen se světem českým, ale i se Slovanstvem.

A tak junák vyhrál nad jinými jmény. Avšak jen verbálně. Výběr slova junák totiž nic netratil na tom, že právě Chody určil A. B. Svojsík za národní vzor hodný následování. A pozdější hlava psa v symbolu lilie, znaku všech skautů, tento fakt jen zdůraznila.

Černohorský junák

V Základech junáctví se na straně 80 o Černohorcích píše:

„Angličané odpozorovali pěstování mužné dokonalosti u Burů. Slované by nemuseli tak daleko chodit, majíc vzor mužné dokonalosti v černohorském junáctví. Rozdíl je ten, že černohorské junáctví vzniklo samobytně z národa, kdežto junáctví burské bylo uměle vypěstováno inteligencí a v té podobě také přechází do Anglie a z Anglie do Evropy.

Dosáhnout ale stupně mužné dokonalosti ani na Černé Hoře není snadné. Každý Černohorec se snaží osvojit si junácké ctnosti, ale každému se to zdaří jinou měrou. Čisté junáctví je národním ideálem Černohorců a v něm se nejvyšší chrabrost snoubí s plností lidského soucitu. Podle nich samých pravé junáctví musí v sobě obsahovat 1. »crnogorstvo« a 2. »čojstvo« (lidství). Nikdo, kdo má v sobě jen »crnogorstvo«, není celým junákem, jakoby jím nebyl, kdo by měl v sobě jen »čojstvo«. Harmonické spojení obou vlastností je vzácné. Tvrdost života černohorského s sebou přináší, že pouhé »crnogorstvo« bez »čojstva« možno nalézt v nejednom případě, ale v ani jednom pouhé »čojstvo« bez »crnogorstva«.

Crnogorstvo a čojstvo doplňují se jako rub a líc na dobré tkanině: strana lícni je vzhlednější, jemnější, ušlechtilejší; strana rubní naproti tomu je méně spanilá, ale za to jí patří zásluha, že je základem a osnovou své půvabnější sestry. Crnogorstvo samo sebou je drsné a může být i surovým; je hrdé, výlučné, nesnášlivé; cení nade vše dobrého vojína a úspěch zbraní, pročež se mu zdá, že Černohorec bude nejdokonalejším, bude-li statečným, neohroženým, vytrvalým, vždy proti nepříteli pohotovým a více že mu netřeba. Čojstvo zlahodňuje tyto ostré a hrubé rysy černohorského charakteru a naučilo muže při chrabrosti býti velkomyslnými, jemnocitnými, šlechetnými, spravedlivými a uznalými i k nepříteli, nábožensky i s Turkem býti snášlivými.

Že spojení obou vlastností je skutečným a vědomým ideálem Černohorců, vysvítá z úcty, kterou chovají k muži, při kterém v ladné plnosti se projevilo i crnogorstvo, i čojstvo. Mužem tím je vojvoda kučský Marko Miljanov.“

Marko Miljanov

(25.4.1833 – 2.2. 1901) byl jeden z bohatýrů války 1876—1878, stejně slavený a vážený také od Albánců.

„Zde zaznamenám pouze vlastnosti junáckého prototypu, jímž byl Marko Miljanov“, píše Josef Holeček ve své stati v Základech junáctví. „V boji byl nepřemožitelný. Ani v boji otevřeném nepřítel se mu postavit nemohl, ani bojem skrytým, úkladným, nikdy mu neublížil, až z toho vznikla pověst, že mu víla, jeho ochranitelka, dala nezranitelnost. Při tom nebyl dychtiv ani pochval a zevnějších vyznamenání, ani moci a bohatství; nebyl fanatikem ani náboženským, ani politickým, ač každá myšlenka jeho usilovala o rozmnožení slávy a prospěchu svého národa i slávy a prospěchu svého plemene. Nevynášel se nad nejmenšího ze svých bratří a vždy byl ochoten místo své postoupiti někomu lepšímu a osvědčenějšímu. Nikoho nepodceňoval, přitele ani nepřitele, a než by zásluhu něčí umenšoval, spíše ji zveličoval, aby v prsou toho, koho se týkalo, vzbudil větší činodějnost a touhu po dosažení zásluh ještě výbornějších. Navykl si snášeti křivdy řevnivých protivníků a na úklady byl připraven ve dne v noci, ale sám bezpráví nečinil, nikomu ani slůvkem neublížoval a za chloubu svou považoval, mohl-li o svém odpůrci pověděti chválu.“

Marko Miljanov lidi rozeznával jen podle toho, jsou-li dobří nebo zlí. Dobrého člověka miloval a sobě vážil, byť neměl ani pořádného roucha na přiodění svých údů, zlého nenáviděl, byť i šarlatem se šatil. Slovo jeho mělo váhu svátého Písma. Nikdy neříkal: »Já jsem dokázal to a to«, nýbrž povždy: »My jsme to neb ono úspěšně učinili«. Avšak nebyl jen vůdcem a soudcem svého lidu, nýbrž i jeho rádcem a učitelem. Nikdy nebyl na rozpacích, jaké voliti slovo, jak co nazvatí pravým jménem, jakého obratu užití, aby dojal a přesvědčil. Hovor jeho byl jako horská bystřina: rychlý, prudký a průzračný jako křišťál. Ačkoliv sám žádných nauk nebyl účasten, byl přítelem školství a pokroku. Nadaný, vnímavý a pronikavý jeho duch byl otevřen všemu, co se týká zájmů člověčenstva, ale prospěchy národa vlastního v užším a širším smyslu, Černé Hory, Srbska a Slovanstva, přirostly mu velmi těsně na srdce. Myšlenka slovanská našla v tomto muži, jenž nemohl a příležitosti neměl studovati její vznik, význam a různé teorie, apoštola výmluvného a nadšeného, jako vůbec všecko, co je krásné a vznešené. Muž takového ducha nemohl býti nepřístupným, ponurým, ledovým, záдумčivým. Byl jako živá jiskra, jež se rozšíří pod nejmenším vánku zavanutím. Co bylo dobré a šlechtetné, pro to srdce jeho hned se vznímalo vysokým plápoem, a žádná překážka nezdála se mu dosti velkou, aby mu bránila konati dobré a šlechtetné činy.

S protivníky rychle účtoval, ale jako nebyl naproti nim slabochem, nebyl ani intrikánem a pokrytcem. Útoky nepřátel odmítal s dobrou myslí, jakoby si hrál. Nikdo ho nepřemohl ani zbraní, ani vtipem, avšak vítěz Marko brzy zapomínal křivd a protivenství. Bodrá jeho pravice vždy byla vztažena ke smíru, komu však bylo milejší pokusiti se s ní o junácký mejdan, našel ji stejně ochotnou. Nikoho nepomlouval, nikomu neutrhoval.“

Peko Pavlovič

V Seifertově Přírodou a životem k čistému lidství je vedle královice Marko Miljanova ještě jedno jméno, Peko Pavlovič (Čevo, 1828 — 4.května 1903), hrdina, který rovnal se Marko Miljanovi.

Oba byli si zcela rovni, protože o obou zpívaly černohorské gusle, oba si získali junáckou slávu „v poli proti nepříteli, kde kámen jim byl poduškou, déšť jim smýval tvář dýmem z pušek začazenou a vítr jim vlasy česal“.

V sedmi „černohorských junáckých kresbách“ Holeček pojednal o nejslavnějších hrdinech, mezi nimiž se tyčila postava Marka Miljanova. Návštěvu u něho vylíčil Holeček již v knize Černá Hora v míru. Autor zdůrazňuje Markovu skromnost. Marko odmítl vyprávět „některé junácké epizody ze svého života“ a raději vyprávěl o svých pobratimech Peku Pavloviči a Jolovi Piletiči. A na otázku, kdo je nejlepším černohorským junákem“ odpovídá, že jsou dva: Marko Miljanov a Peko Pavlovic, nebo „boga mi, Peko Pavlovic“. Je to podle Holečka odpověď, která „vyšla ze srdce čistého, šlechtetného, z charakteru ryziho“.

Chodové

Chodové byla skupina obyvatel především v okolí Domažlic, Tachova a Přimdy, kteří měli za úkol střežit zemskou hranici mezi Čechami a Bavorskem, resp. Horní Falcí. Tito lidé byli přímými poddanými krále a za své služby se těšili mnohým privilegiím a výsadám. Hlavním úkolem Chodů bylo obcházet zemskou hranici a zjišťovat, zda nedošlo k nepřátelskému vpádu; pokud došlo k válečnému stavu, pak museli vytvářet lesní přeseky, signalizovat hrozící nebezpečí, resp. bránit průnikům menších oddílů nepřátel.

V době míru taktéž kontrolovali, zda kolonizační postup německého obyvatelstva nepřekonal zemskou hranici, resp. zda Němci netěží na českém území dřevo apod.

V Základové skautingu čteme, „že chodové byli lid hraničářský, který i v době míru hranice střežil a v čase potřeby zanechával pluhu a chápal se zbraně na obranu rodné země. Lid srostlý s přírodou, bojující s vlky a medvědy, statečný, otužilý a silný. Lid věrný svému pánu, českému králi, do poslední kapky krve, do posledního vzdechnutí. Lid svobody tak milovný, že za ni i život položití neváhal. Právo jejich zašlo i doba jejich, nezajde však paměť na statné chodské junáky.“

Nejpodrobnějším asi dílem o Chodech je článek, který můžeme najít v bibli junáků, sepsaný autorem nejpovolnější, kterým byl sám spisovatel Alois Jirásek.

Další vzory

Pokud se podíváme do dalších skautských knížek, tedy mimo Základy junáctví a Základové skautingu, najdeme v nich ještě několik jiných vzorů, které si zde ve stručnosti ještě představíme. Budeme hledat převážně v knihách Rudolfa Plajnera Úsvit českého junáctví a Druhý stupeň a Miloše Seiferta Přírodou a životem k čistému lidství.

V knize Druhý stupeň Rudolf Plajner vyjmenovává vzory plnění junáckého hesla. Jde především o mistra Jana Husa, který bojoval proti hlubokému úpadku církve a pro tuto pravdu, kterou odmítl odvolat, zaplatil cenu nejvyšší, Moravany bijící se na Bílé hoře, mecenáše Josefa Hlávku, jenž umožnil tisícům chudých a nadaných studentů vystudovat zdarma na vysokých školách, A. B. Svojsíka, Antonína Mádlu, prvního místonáčelníka Junáka, Františka Křížíka a nositele vyznamenání Za čin junácký Jana Tomáška a Zdeňka Brejchu.

V knize Miloše Seiferta se také dočteme o Janu Husovi. Dále jsou zde jmenovány Jeroným, Masaryk – náš novodobý Komenský – a čeští legionáři, naši moderní husité, kteří ukázali jasnou cestu mládeži české: jejich činy volají i vás k práci, k nadšené práci za sebevýchovou, k českému ideálu, který nemůže býti jiný než junácký.

A v první jmenované knize v páté kapitole nazvané Osobnosti, za nimiž jsme kráčeli, se vedle známých zakladatelů Baden-Powella a Setona dočteme ještě o Jacku Londonovi.

Jack London

vlastním jménem John Griffith Chaney (12. ledna 1876 v San Franciscu, Kalifornie, USA – 22. listopadu 1916) byl americký spisovatel.

Jack London žil od mládí dobrodružným životem. Začal studovat na univerzitě, studium však nedokončil. Od dětství četl dobrodružnou literaturu, kterou začal později také psát. Jeho styl psaní byl drsný a nezvyklý, a proto zpočátku jeho díla neměla úspěch. Časem ho proslavily povídky z Aljašky a posléze měl úspěch i s romány. Ve svém životě se stal i válečným zpravodajem v Rusko - Japonské válce.

Čím byl ale tento spisovatel a dobrodruh příkladným v prostředí českého skautingu? Plajner píše: „Všichni skautští teoretikové svorně uznávají, že i na české junáctví a zálesácký prvek v něm měl vedle E.T.S. největší vliv Jack London. Rozdílnost jejich působení byla v tom, že E.T.S. vnášel svým romantismem do skautingu „až sacerdotální uctívání přírody jako božstva“, kdežto Londonův romantismus mystický nebyl a jeho poměr k přírodě byl čistě lidský, a tím všeobecně přijatelnější.“

Závěr

Je vidět, že jak Baden-Powell pro skauting, tak A.B.Svojsík a jeho kolegové pro Junáka, se pro nás, následující generace, snažili vybrat ty nejlepší vzory napříč průřezem všemi kulturními dějinami, filozofickými směry, náboženstvími, a to i těmi primitivními. Můžeme jim dnes za to pouze poděkovat. A nebo ne. Raději se vydejme na cestu poznání a přečtěme si některá díla těchto vychovatelů, přečtěme si jistě zajímavé jejich životopisy. Poznejme skutečnou podstatu toho, proč právě oni byli vybráni za náš vzor. Čím se odlišovali, čím přesahovali, čím ve své době překračovali společenské zvyklosti. A můžeme jít ještě o krok dál a sami hledat jiné myšlenkové základy, inspirace, vzory. A pak udělat další krok, a další, a další. A takto jít dál po cestě, kterou jsme si vybrali, po cestě zvanou skauting a stále být připraven. Být připraven nejen pomáhat, ale být připraven stát se i lepším člověkem.

Junácký zákon v reflexi historických postav českých dějin

Junácký zákon

V první části této práce jsme se podívali na to, čím jsou ve skautingu tvořeny myšlenkové základy. Dále jsme se podívali, čím jsou tvořeny myšlenkové základy v Junáku a porovnali jsme, které prvky jsou ve vzájemné shodě, které ne a které jsou určeny převážně pro naši Česko – Slovenskou kotlinu, tedy se jedná o myšlenkové základy, které nám dal do kolébky Svojsík a kolektivů okolo něj. Tito předchůdci a vzory Junáka nám byli, v době poroby Rakousko – Uherska, vybráni jednak pro posílení našeho národního sebeuvědomění a pro slovanskou soudržnost a jednak z důvodu lepšího pochopení u dětí, které spíše znají, jsou jim bližší a tedy lépe pochopitelné, osobnosti jako Komenský, Hus, Chodové a jejich slavný Jan Kozina a podobně.

Druhá část mé absolventské práce bude zaměřena na junácký zákon a bude rozdělena do tří podkapitol. První z nich nám představí, i když ho jistě všichni znáte, znění junáckého zákona a jeho stručnou historii od jeho vzniku až po dnešní dny. Druhá podkapitola nám představí výsledky sociologicko – demografického výzkumu, který jsem provedl formou krátkého dotazníku. A v poslední podkapitole jsem se pokoušel ke každému jednotlivému bodu zákona najít odpovídající vzory z naší české historie. Byla to zajímavá zkušenost a leckdy mi dala, abych řekl pravdu, i pořádně zabrat. Účelem tohoto hledání bylo vyzkoušet si, pokusit se zažít ten pocit, jako ho zažíval bratr Svojsík, když přiřazoval Junáku vzory hodné následování. Druhý účel mého hledání bylo pokusit se přiblížit zákon dětem, aby měly konkrétní a jasnou představu toho kterého bodu zákona. Aby byly schopny umět přiřazovat zákon k určitým lidem, a to jak z historie, tak i ze svého nejbližšího okolí. Aby se onen zákon neztrácel v neurčitém abstraktu, ale aby viděly, že se podle něho dá opravdu žít a že lidé, kteří tak žili skutečně existovali. O tom ostatně píše i vedoucí Duchovního odboru Junáka Jiří Zajíc – Edy:

(Skautský zákon). Nejde o to ho „dodržovat“, nýbrž o to ho žít. Má se postupně stát naším samozřejmým vnitřním kompasem. Nabízí nám docela konkrétní odpovědi na to, jak máme službu nejvyšší Pravdě a Lásce proměnit v každodenní život. Je to napínavé, tvořivé dobrodružství. V každém věku.

Na tuto myšlenku přiřazování historických postav k junáckému zákonu mě přivedla kniha Jiřího Řeháčka – Balúa Desatero skautského zákona. Některé postavy z této knihy jsem dokonce použil i v této práci. Ale například osobnost Tomáše Garrigua Masaryka jsem použil u prvního bodu, kdežto bratr Řeháček přiřadil našeho prvního prezidenta k pátému bodu – zdvořilosti. Je nesporné, že Tomáš Masaryk by mohl obsáhnout, být vzorem, více bodům zákona, ale dle mého to byl především velký bojovník za pravdu, kterou nechal dát i do prezidentské standarty, a jeho místo je tedy u tohoto bodu nepostradatelné a neodmyslitelné.

Takto by jste jistě i vy, v mé práci, přiřadili jiné vzory, a proto se na mě nezlobte, pokud se vám některá historická postava nebude u toho konkrétního bodu zamlouvat, nebo se vám nebude zamlouvat k žádnému bodu. Nezlobte se na mě proto. Je to mé vyjádření. A nezapomínejte, že někdy může být pravd více, že může mít víc tváří.

1. Historie junáckého zákona

Nováčkem je hoch tak dlouho, než prokáže svou schopnost zachovávatí junácký zákon. Nesmíme zapomenouti, že junácký zákon je ideál, ke kterému se může každý jen přiblížit, jako dokonalosti nedosáhne člověk nikdy. Ale snahu a zvyklost jednati dobře může si člověk osvojit, nemá-li jí svou přirozeností; a k tomu čelí výchova. Zkouškou může býti jen život sám, jako je vychovatelem sám. Jen poznáme-li své chyby a seznáme-li, oč je lépe a radostněji žítí v ctnosti, můžeme se jich zřici a varovati.

Miloš Seifert

Nejstarší anglická verze skautského zákona se objevila v prvním vydání *Scouting for Boys* z roku 1908 a obsahovala devět bodů. Poslední desátý bod připsal Robert Baden-Powell až o tři roky později.

Baden Powellův zákon:

1. Na skautskou čest je možné se spolehnout
2. Skaut je loajální vůči královně, své zemi, svým vůdcům, svým rodičům, svým zaměstnavatelům a ostatním představeným
3. Skaut je užitečný a pomáhá jiným
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta – bez ohledu na jeho národnost, třídní původ nebo víru
5. Skaut je zdvořilý
6. Skaut je přítelem zvířat
7. Skaut uposlechne bez námitek nařízení rodičů, družinového rádce či skautského vůdce
8. Skaut se usmívá a při všech obtížích si hvízdá
9. Skaut je hospodárný
10. Skaut je čistý v myšleních, slovech a skutcích

Historie junáckého zákona je jistě méně pestrá nežli historie junáckého slibu, o jehož dějinách pojednává práce z per skautských historiků Karla Lešanovského - Kaye a Václava Noska – Windyho. Svojsík Baden-Powellův zákon přijal a v Základech junáctví se mu poměrně důkladně věnoval. Některé body ale přeci jenom museli být upraveny nejen po stránce slovesné. Například loajlnost vůči královně, pro junáky v době poroby Rakousko – Uherska nepřijatelný závazek, musela být vypuštěna.

Bratr Svojsík o zákoně píše:

„Skauti celého světa uznávají nepsané zákony, které je však právě tak zavazují, jako by ryty byly do desek měděných. Zdědili je z dávných časů. Od Japonců učili se z Bušida, od středověkých rytířů převzali pojmy rytířskosti. I divocí Indiáni, Zuluové, domorodci indičtí, všichni mají své zákony cti; tím spíše kulturní národové evropští a američtí. Skládáte slib junácký, že zákony, jež platí pro hochy-skauty budete vždy plniti. Je třeba tedy, abyste je poznali.“

Junácký zákon podle A. B. Svojsíka (1912 Základy junáctví)

1. Prvním vůdcem junáka je pravda a z toho jednání pak vyplývá důvěra, které se každý skaut těší. Řekne-li skaut: »Na mou čest, tak to je«, pak je to skutečně tak, jako by složil slavnou přísahu.
Řekne-li vůdce skautů: »Ukládám vám při vaší cti, abyste toto učinil«, je skaut zavázán provést rozkaz bez odkladu, jak nejlépe umí.
Poruší-li junák své čestné slovo, ať by lhal, nebo daný rozkaz neprovedl, odevzdá svůj skautský odznak a přestává býti pro vždycky skautem.

2. Junák je v pravém smyslu loyální. Je věrně dbalý povinností k svým rodičům, k své vlasti, nadřízeným i k svým zaměstnavatelům. Stojí při nich v dobrém i zlém a proti každému, kdo jest jich nepřítelem.
3. Povinností junákovou je býti jiným užitečný a pomáhati jim.

Junák koná svou povinnost především ostatním, nedbaje své zábavy, svého pohodlí, svého bezpečí, ba i svého života. Má-li na vybranou mezi dvěma činy, zeptá se: »Co je lepší pro jiné?« A učiní pak toto. Je hotov každé chvíle pomoci každému, zachránit! život ohroženému, přispěti raněnému. Dle sil svých se snaží každodenně vykonati aspoň jeden dobrý skutek, skutek lásky. Někdy dá almužnu, jindy pomůže dámě odnésti dítě nebo balíky z nádraží, stařeně našťípe dříví, pomůže jí přejíti živou ulici, starci vytlačí do vrchu trakař, posype kluzký chodník, vyplní kameny blátivou stezku, naleje žíznivému zvířeti vody atd. atd. Za svůj dobrý čin nesmí přijmouti odměny. Dostane-li se skautům darů, plynou do společné pokladny k prospěchu všech. Junáci budou záhy důležitým výkonným i dozorčím orgánem ve službách humanity.
4. Junák je přítelem každému člověku a bratrem každého skauta, ať náleží třídě společenské kterékoliv.

Setká-li se skaut se skautem cizím, nestrání se ho, ale pomůže mu jak může v provádění jeho úkolu, poskytnutím potravy i čeho by jiného potřeboval. Skaut nesmí býti snobem, t. j. duchaprázdným hejskem, hrajícím si na vznešeného, pohrdajícím chudými, nebo nenávidějícím bohatých. Skauti zdraví se navzájem salutováním.

Kima, hocha-skauta, zvali Indové přítelíčkem celého světa a každý junák by se měl přičiniti, aby si téhož jména zasloužil.
5. Junák je zdvořilý ke všem, zejména však je ohledu plný k ženám a dětem, k učitelům, spisovatelům, zasloužilým mužům, starým lidem a mrzákům. Za pomoc nebo úsluhu nesmí bráti žádné odměny.
6. Junák je ochráncem zvířat před trápením a nezabíjí zbytečně ani toho nejmenšího tvora; zabiti zvíře pro potravu je dovoleno.
7. Junák je poslušen rozkazů svých rodičů, vůdců a rádců v družině a vůbec každého představeného bez výhrady. Svou povinnost vykoná ihned, pak teprve oddá se hře a odpočinku.

Nelíbí-li se skautovi rozkaz mu udělený, jedná jako voják nebo námořník. Provede jej za všech okolností, jak nejlépe dovede a potom teprve pronese své námitky proti němu. Rozkaz však vykoná ihned. To je kázeň.
8. Junák se usmívá a prozpěvuje si za všech okolností. Dostane-li rozkaz, poslechne rád, ochotně a vesele, ne loudavě a mrzutě.

Skauti nelekají se obtíží, nestěžují si, neklejí, nýbrž jdou s úsměvem prozpěvující si.

Zmešká-li skaut vlak, pošlape-li mu někdo zamilovaný záhon květin, vůbec ve všech okolnostech mrzutých, nedá najevo žádného roztrpčení, ale má tolik duševní síly, že se zasměje, zahvízdne si a je po smutku a mrzutosti.

Kleje-li skaut, bývá v Anglii potrestán tím, že mu ostatní nalijí konev vody do rukávu. Je to trest, kterého užíval pro tyto přestupky před 300 lety starý anglický skaut, kapitán John Smith.
9. Junák je šetrný; schrání si každý haléř, který může ušetřiti a ukládá do banky nebo do spořitelny, aby měl zálohu pro zlé časy a nepřipadl na obtíž jiným, aby mohl jiným pomáhati, jsou-li v nouzi.

10. Junák je čistý v myšlení, v slově i konání. On pohrdá hloupým hochem, který mluví nestydatě, nedá se svést k nečistým řečem, ani myšlenkám a tím méně ke skutkům, za něž by se musil před slušnými lidmi stydět. Čistý jest silný, proto junák je ve všem čistý, myslí jasné a mužný.

V knize Základové skautingu z roku 1920 nabyl zákon téměř současné podoby. Nalezneme zde již i geniální doplnění šestého bodu o ochranu cenných výtvorů lidských, což byl Svojsíkův velký počín. V roce 1921 se znění zákona ustálilo do současné podoby. Jednalo se v podstatě o stylistické zjednodušení některých bodů zákona z roku 1920, například: Skautovi je slovo svaté / Skaut je pravdomluvný; Skaut je vždy duší i tělem hotov a ochoten pomáhati bližnímu / Skaut je prospěšný a pomáhá jiným a nebo o jednoduché zkrácení některých bodů: Skaut je zdvořilý a úslužný / Skaut je zdvořilý; Skaut je veselý myslí, vlídný a usměvavý / Skaut je veselý myslí.

Jan Pfeiffer – Racek píše, že všechny totalitní režimy byly posedlé nepřítelstvím vůči skautingu, ale zároveň vykrádali z jeho praxe všechny možné prvky, jenom ne mravní zákon. Nacisté, zvláště Josef Goebbles, prohlašovali, že skauti jsou dorost židnozednářů a plutokratů, ale Hitlerjugend ze skautského programu přejímala, co mohla, ovšem o přátelství ke všem lidem dobré vůle nechtěla pochopitelně ani slyšet.

Zajímavé ale je, že právě díky nacistické zvůli se od roku 1945 začalo uvažovat o změně některých ustanovení v zákoně. Právě kvůli válce a krutostem, které sebou přinesla, a s kterými do té doby neexistovala obecná zkušenost, se totiž vnímání některých bodů posunulo. Rudolf Plajner to komentoval:

„Je nutno přiznat, že i u nás se myslivé hlavy junáckých činovníků obírají myšlenkou upravit jeho znění tak, aby bylo v souladu se zkušeností a s poznáním, jichž jsme nebyli ušetřeni za války a které zpochybnily absolutní platnost a přijatelnost některých článků skautského dekalogu. Zdá se nám proto, že skautský zákon by měl být chápán spíše jako ideál, k němuž se každý z nás svým životem přibližuje, a nikoliv jako kategorický imperativ, jehož nedbáním se vyřazujeme sami ze skautské pospolitosti.“

Debaty o změně zákona se vedly zejména o prvním a druhém bodě zákona, kdy válka zpochybnila věrnost a oddanost státnímu zřízení nebo poslušnost před autoritami a kdy vědomé lhaní pro dobro národa či pro záchranu spoluobčanů bylo nutností a někdy i hrdinským činem. Rudolf Plajner vzpomíná:

„Ukázalo se, že pravdomluvnost vůči okupantům a nepřítelům lidu by byla zradou na národu. Také mlčenlivost při výsleších by si gestapáci mohli vykládat jako tichý souhlas s kladenou otázkou. Nesouhlasit však nelze mlčením, a proto bylo třeba často mluvit vědomně nepravdu, lhát. Přestali jsme tím být skauty?“

Ke změně ani k přepsání zákona nakonec nedošlo. Ale přiblížil se rok dalších smutných událostí, dalšího zákazu Junáka a dalšího pokusu o změnu zákona, tentokrát za dramatických okolností.

Tento pokus proběhl před III. junáckým sněmem ve Zlíně v únoru 1948. Do tohoto roku vstupovali čs. skauti rozpolceni – někteří volali po vystoupení z ČSM a nezávislosti Junáka, proti nim se stavěli skauti-komunisté. V duchu prosocialistické rétoriky Plamenů vystoupila i brněnská skupina zastánců členství v SČM, a ve svém Junáckém manifestu proklamovali úpravu junáckého zákona a programu.

Za tímto účelem vyšel jako protest v Ivančicích Skautský manifest, který předkládal zachování skautingu. Do 1. bodu skautského slibu připojil bratr Ervín Lobpreis - Lobin, jenž byl autorem tohoto skautského manifestu, „povinnost k Bohu“ a ke skautskému zákonu navrhl doplnit ještě dva body. Za těchto složitých zbytky demokracie ohrožujících okolností se skauti v Junáku rozhodli, že na zlínském sněmu zruší své kolektivní členství v SČM a obnoví svou nezávislost. Do toho ale přišel únorový komunistický puč a zlínský sněm se již nemohl uskutečnit.

Zákon Junáckého manifestu

1. Junák slouží věrně své demokratické republice.
2. Junák je vlastencem svou prací.
3. Junák se účastní socialistického budování.
4. Junák je oddaný myšlence slovanské vzájemnosti.
5. Junák se účastní veřejného života.
6. Junák je strážcem demokratických svobod.
7. Junák zná nebezpečí fašismu a nacismu a dovede mu čelit.
8. Junák je pokrokový v myšlení, metodách i skutcích.
9. Junák zná smysl svého slibu, zákona i hesla.
10. Junák zná cenu jednoty mládeže pro světové sbratření a mír.

Zákon Skautského manifestu

1. Skaut je pravdomluvný
2. Skaut je věrný a oddaný
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným
4. Skaut je přítelem všech lidí a bratrem každého skauta
5. Skaut je zdvořilý
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských
7. Skaut je poslušný
8. Skaut je veselý myslí
9. Skaut je spořivý
10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích
11. Skaut je zmužilý
12. Skaut je zbožný

Poslední změna v zákoně proběhla na V. sněmu Junáka v roce 1992 (společně se slibem). Byla to změna zásadní, která podstatně převáděla smysl tohoto bodu zákona od "spoření peněz" ke správnému hospodaření se vším, co má člověk k dispozici - tedy v první řadě své vlastní síly a schopnosti, svůj čas, ale také musí správně hospodařit se silami a časem druhých lidí.

„Mistr Jan Hus praví, že členem církve jest jen ten, kdo není v těžkém hříchu, a že se sám vylučuje z ní, kdo neplní zákona. Junáctví jest řádem, v němž bychom si také přáli jen takového duchovního členství. Bude opravdu ideálním stav junáctví v Čechách, až nebude třeba organizace, ale až pochopení myšlenky bude tak dokonalé, že cítiti se budou junáky pouze ti, kteří plní junácký zákon.“

Miloš Seifert

„Ten zákon, to je v podstatě přikázání Boží. Ten zákon vychází z Bible. Je to etický kodex. Mě vždycky vadilo, že jsem znala woodcrafterský zákon, který vychází ze čtyř sil – co zase vychází spíše z buddhismu. A tady ve skautském zákonu mně vadilo, že jsme slibovali, že skaut je. Já jsem ale říkala: ‚Vždyť to není pravda. Skaut se snaží být. Ale není.‘ Vždyť žádný skaut nemá všechny vlastnosti, který jsou tam vyjmenovaný. Kolik chyb udělá. Kolikrát zalže. Kolikrát prostě udělá nějakou neplechu. Prostě skaut je. Ale on není dokonalý. Je nedokonalý jako všichni ostatní lidé na světě.“

Jana Pfeifferová - Janka

2. Junácký zákon v sociologicko – demografickém výstupu

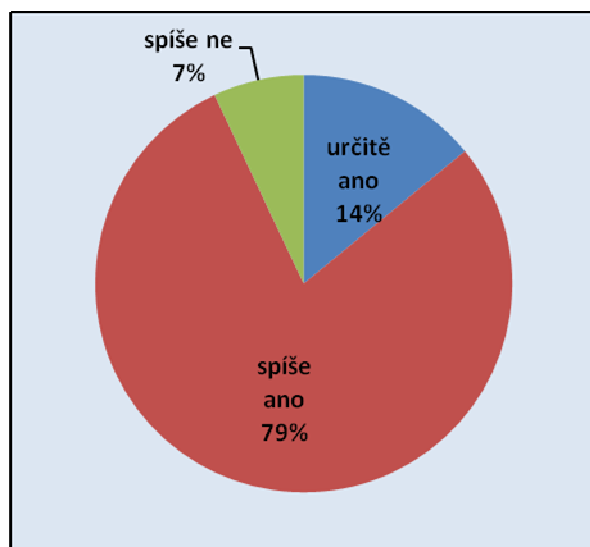
Prvotním impulsem k tomuto sociologicko – demografickému průzkumu byla touha dozvědět se, jak si junácký zákon stojí u dnešní mládeže vyznávající zcela odlišné hodnoty než za První republiky, kdy zákon vznikl a poprvé vyšel tiskem. Vždyť i já mohu vidět, že dnešní děti jsou zcela jiné a mají jiné zájmy a koníčky, než jsem měl já a mí vrstevníci. Dnešní mládež si nehraje tolik v ulicích a na okrajích měst, ale raději hrají počítačové hry. Komunikace probíhá převážně přes sociální sítě. Téměř nikdo z nich neví, co znamená domluvit se týden dopředu a dodržet dané slovo.

O to překvapivější pro mne byly výsledky, kde byl skautský zákon přijímán velmi kladně. A je z nich i patrné, že junácký zákon je všeobsažný a nadčasový.

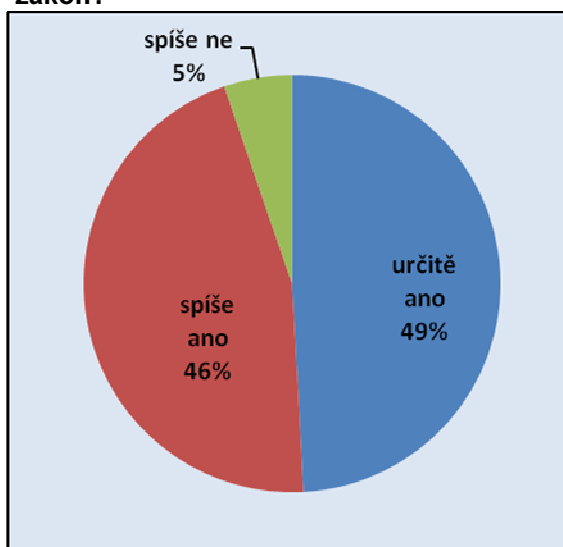
Dotazník jsem rozeslal a rozdal nejprve v rámci našeho střediska. Potom jsem ho rozeslal do všech středisek na okresu. Když mi nepřicházely žádné odpovědi, rozeslal jsem dotazník následně i do kraje. Jelikož i tak přicházelo málo odpovědí, pomohl mi bratr Ptáček a získal 18 odpovědí na Obroku. Odpovědi jsem obdržel od 57 respondentů, kde 66% tvořily ženy. Věkový medián byl 18 let, nejmladšímu bylo 11 let a nejstaršímu 50 let.

Na otázku dodržování skautského zákona odpověděla drtivá většina respondentů „spíše ano“. A i v otázce „Jak je v dnešní době možné dodržovat skautský zákon?“ se většina dotázaných přikláníla ke kladné variantě, ale už vyšší mírou vybírala jasnou odpověď „ano“ (viz. graf).

Dodržuješ ve svém životě skautský zákon?

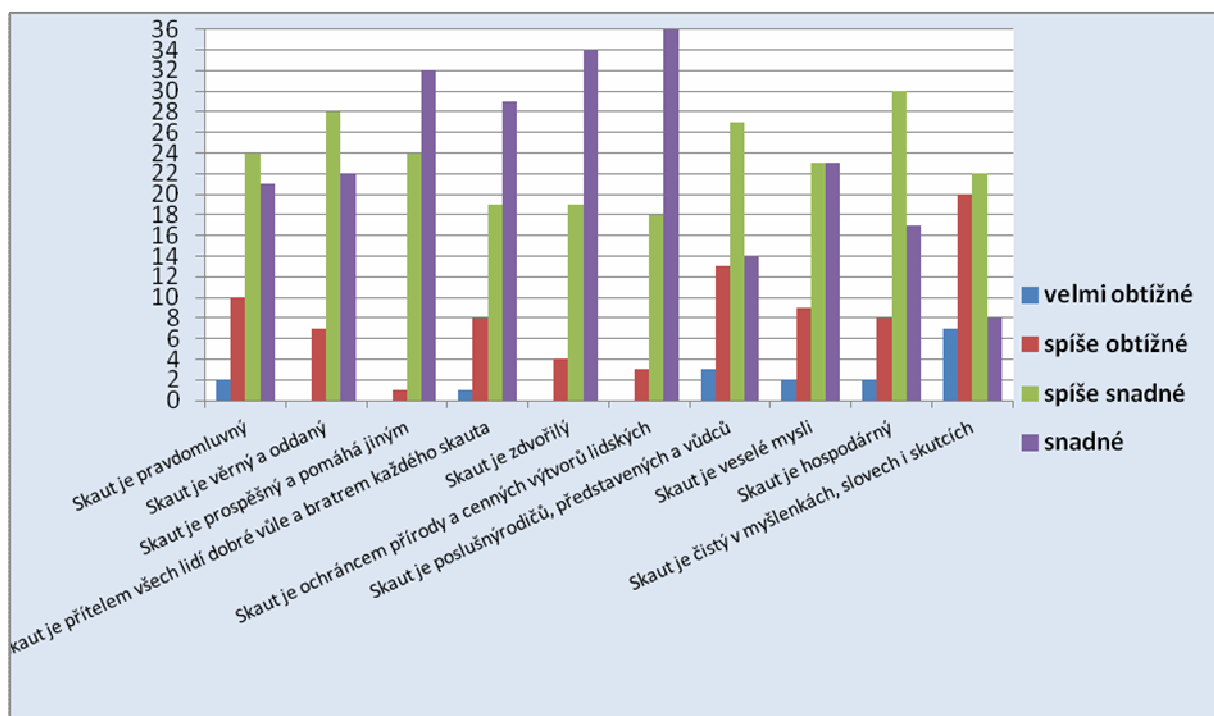

Je v dnešní době možné dodržovat skautský zákon?

Skautský slib složilo podle dotazníku 81% respondentů a skoro 95% osob si myslí, že je skautský zákon i v dnešní době aktuální. Což mě velice potěšilo. A 84% dotázaných by nezměnilo žádný z bodů skautského zákona. Výhrady měli spíše sporadické a dle mého mínění spíše z formálního hlediska než z principiálního.

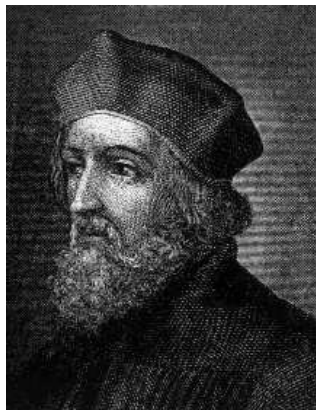
Výsledek zhodnocení skautského zákona dle obtížnosti dodržování

3. Junácký zákon v reflexi historických postav českých dějin

1. Skaut je pravdomluvný

je pravdomluvný k objektivní i subjektivní pravdě. Je pravdomluvný nejen slovy, ale i svým chováním a činy. Úmyslně nenadsazuje, nedělá se lepším ani horším.

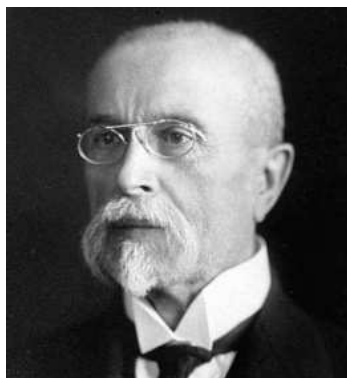
Mistr Jan Hus

(kolem roku 1370 Husinec – 6. července 1415 Kostnice) byl římskokatolický kněz, český středověký náboženský myslitel, vysokoškolský pedagog, reformátor a kazatel, který hlásal:

„Hledej pravdu, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, mluv pravdu, drž se pravdy, braň pravdu až do smrti, protože pravda tě osvobodí od hříchu, od ďábla i od smrti... Nejmilejší, žijte podle poznané pravdy, která vítězí nade vším a mocná je až navěky.“

Co je to ale pravda? Tuto otázku si položil už Pilát z Pontu, který odsoudil Ježíše Krista k smrti. Stejnou otázku si kladou lidé od počátku a budou si ji klást až do skončení světa. Je pravda „pouze“ informace, která odpovídá skutečnosti, nebo je to něco víc? Vytváříme si jako lidé pravdu sami, nebo existuje absolutní pravda, která nás přesahuje? Je možné se pravdy dobrat? Jak pravdu chápal Jan Hus? Pravda pro něj byla zosobněná v Ježíši Kristu a obsažená v Bibli. Pro tuto pravdu ochotně zemřel, protože ji miloval víc než vlastní život. Nejde jen o to znát pravdu, ale také podle poznané pravdy žít. Nejde o to, zda my máme pravdu, ale o to, zda pravda má nás. Život v pravdě je život v integritě a autenticitě, kdy naše myšlenky, slova a skutky jsou v harmonii. Jinými slovy je to život v opravdovosti a poctivosti před sebou, před druhými lidmi a před Bohem. Opakem je tolik nenáviděná přetvářka, pokrytectví a faleš. Pravda je mocná, neporazitelná; je živá a věčná. Může být na čas poražena, ale nakonec vítězí. Na to ukazuje i české přísloví: lež má krátké nohy. Pravda vítězí nade vším. Toto heslo vlaje nad Pražským hradem a má v sobě ukryté velké tajemství.

Jan Hus tedy zemřel proto, že pokládal za důležitější službu Pravdě, než záchranu vlastního života. A právě tím je pro nás skauty vzorem.

Tomáš Garrigue Masaryk

(7. března 1850 Hodonín – 14. září 1937 Lány), byl československý státník, filozof, sociolog a pedagog, první prezident Československé republiky.

Masaryk byl celý svůj život čestným člověkem a velkým zastáncem pravdy. Za pravdu vždy poctivě a ochotně bojoval a to i přesto, že si byl vědom toho, že on sám bude vystaven tvrdé kritice a útokům. Stalo se tak, že dokonce i uvažoval o odchodu ze země do Ameriky, rodiště své ženy Charlotty.

Nejznámějšími Masarykovými boji za pravdu byly spor u Rukopisy a Hilsneriáda.

Boj o Rukopisy

Rukopisy královédvorský a zelenohorský vznikly na počátku 19. století jako padělky. Jejich autoři se s pomocí takzvaně náhodně nalezených Rukopisů snažili dokázat, že česká literární tvorba má mnohem starší historii, než bylo doposud známo. Ve společnosti vyvolal objev Rukopisů obrovskou

senzaci. Jejich existence podpořila národní sebevědomí a Rukopisy se staly zdrojem inspirace mnoha umělců. Bohužel, přestože šlo o falza, obhajovalo jejich pravost i mnoho vědců.

Počátkem roku 1886 zveřejnil T. G. Masaryk v časopise Atheneum příspěvek filologa Jana Gebauera o potřebě dalšího zkoumání pravosti Rukopisů královédvorského a zelenohorského. Sám příspěvek podpořil vlastní statí. Kritický článek o Rukopisech v Atheneu vyvolal velmi negativní reakce a zapříčinil tak ostrý spor mezi zarytými obhájci pravosti Rukopisů a vědci, kteří se snažili na základě vědeckých podkladů dokázat, že jde o padělky a přesvědčit tak společnost, že česká historie a kultura by se neměla opírat o falešné spisy. Do celé aféry se vložil tisk, který velmi ostře útočil na T. G. Masaryka i jeho kolegy a poštvával tak proti nim celou společnost.

Proti Masarykovi, který byl hlavním organizátorem rukopisného boje, se zvedla velká vlna odporu. Vznikaly proti němu i různé hanlivé básničky, například tato: „Vás věru nezrodila matka česká, spíš netvorná, zlo sálající saň, jež nad hlavou nám perutěmi pleská a stále žádá krve naň.“ Národní listy dokonce otiskly nad profesorem Masarykem veřejnou klatbu: „Jdi k čertu, ohavný zrádče, přimkni se se svou pochybnou duševní troškou a se svou mravní mizerií, ke komu chceš. Jen neopovažuj se už ani užívatí našeho posvátného jazyka a pokáletí jej svým podlým duchem a otravným dechem. Jdi, přimkni se k nepříteli, jemuž sloužíš. Zapomeň, že jsi kráček po české půdě. My tě z našeho národního těla vylučujeme jako šerednou hlízu. Jdi, utec z této svaté země, než se pod tebou otevře, aby tě pohltila.“

Rukopisné boje měly negativní vliv i na Masarykovu kariéru a o několik let odsunuly jeho jmenování řádným profesorem na pražské univerzitě.

Hilsnerova aféra

Hilsnerova aféra začala v březnu 1899 u městečka Polná na Vysočině, kde byla nalezena zavražděná mladá dívka z nedaleké obce Věžnička Anežka Hružová. Z brutálního činu, který byl bez příčiny označen za židovskou „rituální vraždu“, byl obviněn mladík židovského původu jménem Leopold Hilsner.

Masaryk se zprvu o případ nijak nezajímal, to až na popud rakouského historika a sociologa Sigmunda Münze, který si v souvislosti s hilsnerovým případem stěžoval na velmi antisemitistický postoj českého tisku, negativně ovlivňující celou společnost.

V rozhodnutí aktivně vystoupit proti nemyslné pověře a falešnému mysticismu utvrzovalo profesora Masaryka také zjištění, že i zástupci české inteligence, dokonce profesori univerzity připouští existenci něčeho takového jako je „rituální vražda“.

T. G. Masaryk se postupně začal seznamovat se všemi podrobnostmi Hilsnerova procesu. Studoval soudní protokoly, zabýval se kriminalistickými postupy a fyziologií, konzultoval své názory s různými odborníky. Sotva dva měsíce po svém prvním vystoupení v deníku Neue Freie Presse, vydal brožuru „Nutnost revidovati proces polenský“, kde bod za bodem rozebíral neopodstatněnost jednotlivých důkazů a polenský proces připodobňoval k Dreyfusově aféře.

Masarykova brožura logicky oslabovala argumenty obhajující rituální vraždu. Sám Masaryk si byl jistý, že po jejím vydání a uveřejnění v tisku bude muset dojít k revizi celého případu. Proti vydání brožury se ale postavilo státní zastupitelství a zakázalo její distribuci. T. G. Masaryk byl dokonce úřady obviněn za narušování klidného průběhu soudního procesu s Leopoldem Hilsnerem. Na T. G. Masaryka začal útočit tisk. Ve velmi ostrých článcích byl bezostyšně obviňován z korupce a skrytých úmyslů. Byl dokonce označen za člověka, který je placen od Židů.

Masaryk byl napadán i svými studenty. Přesto se profesor ještě pokusil se svými studenty vyjednávat a rozhodl se jít přednášet. Na nádvoří univerzity a v posluchárně ho už očekávalo přes tisíc dvě stě studentů, kteří skandovali různá hesla jako „Židovský zaprodanče!“ nebo „Pereant! Hanba! Abzug!“ a další. Masaryk si proklestil cestu do posluchárny a pokusil se promluvit, ale přes pískot, výsměch a nadávky studentů se mu to nepodařilo. Začal proto své názory psát na tabuli, ale ani tímto způsobem se mu nepodařilo se studenty navázat dialog.

Leopold Hilsner byl nakonec i přes veškerou Masarykovu snahu odsouzen. Masaryk však opět prokázal, že pravda je u něj ctností nejvyšší, ctností, za kterou stojí vždy ochotně bojovat a to i přesto, že ona pravda není veřejností kladně přijímána.

2. Skaut je věrný a oddaný

věrný vlasti, čistému lidství, mravním zásadám. Věrný své družině, oddílu, skautským ideálům. Věrný danému slovu, slibu, povinnostem.

Hana Benešová

(rozená **Anna Vičková**; 16. července 1885 Domaslavice, okres Teplice – 2. prosince 1974 Praha) byla manželka druhého československého prezidenta Edvarda Beneše.

Hana Benešová byla svému manželovi věrnou a oddanou manželkou. To dokázala záhy po zasnoubení v květnu 1906, kdy si Anna změnila jméno na Hana, protože jméno Anna prý Benešovi připomínalo zklamanou lásku z mládí. Hana Benešová se starala o domácnost a také plnila úlohu jakési sekretářky. Během první světové války se oba manželé zapojili do odboje a po odchodu Beneše do exilu strávila Benešová kvůli jeho politickým aktivitám jedenáct měsíců ve vězení. Neviděli se tři roky. Znovu se setkali až na začátku roku 1919.

Edvard Beneš často pracoval i v neděli a ona mu vydatně pomáhala. Opisovala články, dělala rešerše, překládala z cizích jazyků. Některé články Beneš podepisoval iniciálami své ženy V.H., takže je jasné, že na nich měla i autorský podíl.

Hana Benešová byla milující a oddanou manželkou svému muži, ale svůj život neprožila ve stínu manžela, přestože byla jeho celoživotní oporou a spolupracovnicí.

V září 1948 zemřel Edvard v náručí své milované Hany. Její svět se zhroutil. Nikdy se s jeho odchodem nesmířila a své zoufalství svěřovala deníku. Do konce života pak žila v ústraní, zemřela v prosinci 1974 ve věku 89 let.

Emanuel Viktor Voska

(6. listopadu 1875 v Kutné Hoře – 1. dubna 1960 v Praze). Emanuel Voska byl oddaný spolupracovník T.G.M. a věrný své vlasti, kterou pomáhal vybudovat, a pro kterou nejednou riskoval svůj život. Voska byl účastníkem i druhého československého odboje.

Emanuel Viktor Voska spolupracoval s Tomášem Garriguem Masarykem během 1. světové války na přípravě svobodné republiky. V letech války Voska buduje a řídí tajnou kurýrní agenturu, která zásobuje domácí i zahraniční odboj. Zároveň po dialogích s britským námořním atašé kapitánem Guyem R. A. Gauntem vytváří z řad českých menšin žijících v USA kontrašpionážní síť, která má rozkrývat podvrtné vlivy amerických Rakušanů a Němců. Nakonec vytváří síť o 84 lidech, kteří odhalují sabotéry a špiony.

Dovoluje si ale na větší sousta. Při jedné akci se jeho mužům daří zmocnit dokumentů finančního atašé na německé ambasádě ve Washingtonu. Mezi nimi se nachází i výzva rakouského vyslance, aby se Rakušané a Němci dopouštěli za finanční odměnu sabotáží v americkém průmyslu. Tato úspěšná akce vede k vypovězení vyslanců Rakouska-Uherska z území USA. Mimo to pomáhá jako movitý podnikatel i finančně. Rozprodává své doly a ze svého financuje síť špiónů a Masarykovy aktivity.

V roce 1917, kdy Spojené státy americké vyhlásují válku Německu, poskytuje Voska americkým a britským úřadům svůj kompletní archiv podezřelých z kolaborace a špionáže. V létě 1917 je vyslán do Ruska, aby pomohl tamní špionáži zabránit nástupu bolševismu. To se mu nedaří, a tak se vrací do Ameriky, kde vstupuje do armády a získává hodnost kapitána s činností styčného důstojníka mezi americkou armádou a československými legiemi v Rusku. Stává se prostředníkem mezi americkým

prezidentem Wilsonem a Masarykem a zároveň řídí středoevropské oddělení zpravodajské sekce amerického generálního štábu.

Na Pařížské mírové konferenci působí jako poradce prezidenta Wilsona a po válce zakládá organizaci „United Czechoslovak Relief“, která řídí potravinovou pomoc pro nově vzniklé Československo a Polsko. Spolu s Alicí Masarykovou zakládá Československý červený kříž a podílí se na občanských sbírkách zlata a stříbra pro státní poklad republiky.

Za druhé světové války se opět vrací ke špionáži a slaví v ní velké úspěchy. Po válce se vrací zpět do Československa, kde se pouští opět do podnikání a humanitních projektů. Poválečné nálady se však zvrhávají v revoluci a roku 1948 nastupují komunisté, pro které Voska jako bývalý agent USA představuje třídního nepřítele první kategorie. V roce 1950 je zatčen StB a spolu s ním i jeho tři dcery. Obviněn je ze špionáže pro USA a po čtyřech letech ve vazbě odsouzen na deset let. V žaláři chřadne a je na pokraji sil. Komunistická garnitura přesto odmítá žádost jeho rodiny o předběžné propuštění.

Až začátkem roku 1960 je mu trest ze zdravotních důvodů na šest měsíců přerušen.

Umírá 1. dubna téhož roku v prostředí rodiny.

3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným

prospěšný tým, že každý čin, práce a jednání mají smysl nejen pro něho samého, ale pro celek, společnost, ostatní lidi dobré vůle. Znamená hlavně zprostit se sobectví. Pomáhat znamená pomoci tam, kde druhý nestačí, kde se bez vlastní viny dostává do nesnází, pomoci bez náznaku nelibosti, srdečně, nečekat na díky nebo odměnu.

Rudolf Tomáš Jedlička

(20. února 1869 Lysá nad Labem – 26. října 1926 Nový Svět) byl evropsky proslulým chirurgem, ale vynikal i jako diagnostik. Jako jeden z prvních začal už v lednu 1897 v českých zemích pracovat s rentgenem, který prosazoval jako diagnostický prostředek, ale i jako doplněk léčby zhoubných nádorů. Stal se tak zakladatelem české rentgenologie, radiologie a léčebné rehabilitace.

Později se u Jedličky začaly projevovat negativní důsledky používání nových metod, jejichž nebezpečnost nebyla v době jejich objevu známa. K nastavení správného stupně záření tak Rudolf Jedlička běžně používal vlastní ruku. Postupně mu byly amputovány články prstů levé ruky, na níž mu zůstal nakonec jen palec a necelý ukazováček. I s tímto handicapem však dokázal pomocí speciální pinzety dál operovat. Jeho jméno je proto uvedeno mezi oběťmi rané doby rentgenologie a radiologie na památníku v Hamburku.

V první balkánské válce (1912-1913) působil jako válečný chirurg na straně Srbů v Bělehradě, kdy z vlastních prostředků vypravil chirurgickou skupinu, v jejímž čele zde tři měsíce zadarmo operoval. Srbské království mu za to udělilo Řád svatého Sávy.

Jeho nejvýznamnějším počinem v sociální oblasti ovšem bylo v roce 1913 založení prvního českého ústavu pro tělesně postižené, který nese jeho jméno. Jeho životní filozofii vystihují slova, která jednou pronesl k chovancům svého ústavu:

„Není důležité člověku, aby žil dlouho, ale aby byl uspokojen svým způsobem života a šťasten svým konáním. Je-li v tomto štěstí obsažen i kousek štěstí jiných, pak je život krásný.“

Dagmar Burešová

(19. října 1929 Praha – 30. června 2018 Praha) byla česká advokátka a politička.

Dagmar Burešová vystudovala pražskou Právnickou fakultu Karlovy Univerzity, kterou absolvovala v roce 1952. Po ukončení studia nastoupila do advokátní komory. Její specializací a doménou bylo pracovní právo a problematika náhrad škod na zdraví za pracovní úrazy. Již od mládí projevovala velkou odvahu. Ještě před maturitou v roce 1948 se pustila jako skautka a odchovankyně masarykovských zásad do boje proti vzniku jednotné mládežnické organizace.

A její statečnost při pomoci druhým šla ještě dál. V roce 1969 se totiž neváhala ujmout zastupování matky Jana Palacha Libuše Palachové v procesu s komunistickým poslancem Vilémem Novým, který šířil lživé teorie ohledně Palachovi smrti. Spor s totalitní mocí nešlo vyhrát. Burešová, která od začátku procesu věděla, že to nebude pro ni a její rodinu jednoduché, rozhodla se případu ujmout a bojovat za pravdu. Ona i její manžel byli několikrát vyslýcháni StB a byli perzekvováni. StB jí dokonce zabavila pas na sedm let.

V období tzv. normalizace zastupovala kolem sta osob stíhaných totalitním režimem, mj. Milana Kunderu, Ivana Medka, Ladislava Sitenského nebo Karla Kyncla. Téměř všechny případy vyhrávala, protože pracovní právo ovládala perfektně. Na druhé straně stáli podnikoví a kádroví právníci, kteří v té době v daném směru příliš nevynikali.

4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta

Najít kontakt s lidmi, kteří se kromě nesobeckosti aktivně účastní života společnosti, jsou plachtami společné věci, demokracie a lidskosti. Být bratrem každého skauta znamená snažit se chovat k němu lépe než sám k sobě.

Ottla Kafková

(29. října 1892, Praha – 1943, Auschwitz, Osvětim, Polsko).

Ottla se v Terezíně stala pro stovky dětí matkou, sestrou, přítelem, a to přítelem nejvýše ušlechtilým, který je neopustil a dobrovolně s nimi odešel zemřít.

Ottla se jako jediná z Kafkových sester provdala za Čecha Josefa Davida. V době, kdy republiku obsadila německá armáda, začaly se uplatňovat norimberské zákony a deportace Židů do Terezína a koncentračních táborů. Svým původem ohrožovala své dvě dcery, které byly podle nacistických zákonů považovány za míšence, i árijského manžela, zastávajícího vysoké úřednické místo v pojišťovnictví. Proto se v roce 1940 od svého manžela formálně odloučila. V srpnu 1942 dostala

Ottla předvolání do transportu, který ji odvezl do ghetta Terezín. Nevyužila toho, že byla sestrou tehdy již známého spisovatele Franze Kafky, nestala se prominentním vězňem, ale pracovala jako ošetřovatelka v chlapeckém domově. Koncem srpna 1943 přijel do Terezína transport s 1.200 zuboženými polskými dětmi z Bialystoku, které přežily povstání v tamějším židovském ghettu. Protože věděly o existenci plynových komor a nacistických zločinech, byly umístěny v přísné izolaci za hradbami terezínské pevnosti. Hovořilo se o tom, že mají být vyměněny ve Švýcarsku nebo Švédsku za německé zajatce. Ottla udělala další osudové rozhodnutí a dobrovolně se k nim přihlásila jako ošetřovatelka. V říjnu 1943 byly všechny tyto děti i s doprovodem odvezeny do Auschwitz-Birkenau, kde byli všichni okamžitě zavražděni v plynových komorách. Tak během šoa zahynula Ottla, poslední ze tří Kafkových sester.

Jiří z Poděbrad

(23. dubna 1420 – 22. března 1471 Praha), byl od roku 1458 po zvolení českou šlechtou až do smrti roku 1471 český král. Měl přezdívku „**husitský král**“.

České země, které byly zpustošeny a ochuzeny dlouhými husitskými válkami dosáhly nového kulturního a hospodářského rozvoje za vlády českého, kališnického krále Jiřího z Poděbrad. Ten byl zvolen králem roku 1459 na přání národa a svobodnou volbou českých stavů na staroměstské radnici. Král obnovil pořádek a moc koruny nabyla takové vážnosti, že německá knížata ho nejednou žádala, aby byl rozhodčím v jejich sporech. Zásadou Jiříkovou se opět počestila města a přála si žít v trvalém přátelství a bratrství se všemi sousedy. Proto je Jiří během května roku 1462 nechal inspirovat svým

poradcem a humanistou Antoniem Marinim z Grenoblu k vytvoření projektu Všeobecné mírové organizace („Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu“) křesťanských panovníků, v níž by se všichni snažili o upevnění trvalého míru na principu národní svrchovanosti států, zásady nevměšování se a řešení sporů před mezinárodním soudním tribunálem („obecným konsistoriem“); Evropa se měla sjednotit v boji proti Turkům, „nejzarputilejším nepřátelům jména křesťanů“ a vyhnat je z bývalých křesťanských zemí. Ve spolku měly mít státy, uspořádané do větších celků (Galie, Germánie, Itálie, Hispánie...), po jednom hlasu, přičemž se počítalo s vůdčí rolí Francie. Naopak o papeži návrh takřka nehovořil a přiznával mu jen malé pravomoce.

Převratná a v mnohém svou dobu předbíhající myšlenka vytvoření středověkého „společenství národů“ (období dnešní OSN či EU) nakonec nenašla pochopení. Jiříkovo úsilí mohlo jen stěží uspět v Evropě, jejíž tehdejší stav na to celkově nebyl zralý.

5. Skaut je zdvořilý

zdvořilost znamená slušně o něco požádat, poděkovat, zdravít, slušně oslovovat, vystupovat, vkusně a čistě se oblékat, chovat se jako člen inteligentního národa.

Jiří Stanislav Guth - Jarkovský

(24. ledna 1861, Heřmanův Městec – 8. ledna 1943, Náchod) byl český propagátor sportu, generální tajemník Mezinárodního olympijského výboru (1919–1923) a spoluautor olympijské charty. V letech 1900–1929 byl předsedou Českého a po vzniku republiky Československého olympijského výboru, spoluzakladatel a první předseda České amatérské atletické unie, předseda a redaktor Klubu turistů. Jiří Stanislav Guth - Jarkovský je spojován se slušným chováním a pravidly etikety u nás.

Těsně před první světovou válkou vydal první knihy o společenském chování. To mělo možná i za důsledek to, že byl povolán do kanceláře prezidenta Masaryka kde působil jako ceremoniář s titulem ministerského rady (1919) - dnes pod názvem vedoucí diplomatického protokolu. Navrhl statut řádu Bílého lva, který dodnes propůjčuje nebo uděluje prezident republiky.

V roce 1920 byl lektorem společenské výchovy na Univerzitě Karlově.

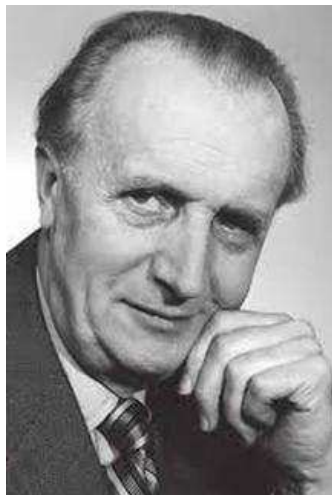
Do podvědomí dnešní populace se dostal díky systému pravidel slušného chování. Vydal několik

knih o etiketě - Společenský katechismus, Na veřejnosti, Rodinné události, Mladému republikánu, Stolničeni, Základy společenské výchovy, pravidla slušnosti pro mládež, Slušnost a demokracie.

Zemřel 8. ledna 1943 v Náchodě, pohřben je v Praze.

Toto jméno je dnes symbolem slušného chování a symbolem umění chovat se kulturně.

František Smolík

(23. ledna 1891 Praha-Vinohrady – 26. ledna 1972 Praha) byl český herec, dlouholetý člen činohry Národního divadla v Praze.

Jen málokdo si při slovech "Z hlediska vyššího principu mravního" nevybaví herce Františka Smolíka, když jako středoškolský profesor Málek ve filmové adaptaci jedné z povídek Drdovy Némé barikády podpořil před ztichlou třídou atentát na R. Heydricha... Do této role jako by se zkoncentrovala celá lidská hloubka a osobitost herectví Františka Smolíka. František Smolík představoval mezi svými hereckými kolegy vzácně lidský typ. Jeho zdvořilost a ohleduplnost byla vyhlášená, Karel Höger o něm prohlásil, že byl "kavalír snad na desátou". Pro přátelskou a nesobeckou povahu Františka Smolíka je příznačná také následující epizoda: ve prospěch Františka Kovářika se dokázal vzdát i titulní role Lízala v Maryše bratří Mrštíků.

6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských

Skaut se chová v přírodě tak, aby jí co nejméně rušil a zanechal po sobě co nejméně stop. Znamená to i pomoc při nápravě toho, co jiní neznalostí nebo zlovůli způsobili. Znamená to i přiměřeně zakročít proti případným poškozovatelům. A cenné výtvořiny lidské - nepoškozovat to, co člověk vytvořil pro soukromý nebo veřejný užitek, (stavby, mostky, zábradlí, pomníky...)

Kašpar Maria hrabě ze Šternberka

(6. ledna 1761, Praha – 20. prosince 1838, Březina), byl jeden z nejvýznamnějších přírodovědců první poloviny 19. století. Specializoval se zejména na botaniku, geologii a paleontologii. Je považován za jednoho ze zakladatelů paleobotaniky.

Kašpar Šternberk publikoval přibližně osmdesát vědeckých prací, z nichž nejdůležitější byl šestisvazkový geograficko-botanický popis pravěké květeny s názvem Pokus o zeměpisně-botanické popsání pravěkého rostlinstva – Pojednání o rostlinopisu v Čechách. Ze svých cest do bavorských Alp si přivezl materiál pro spis Přehled lomikamenů v obrazech. Zajímavé jsou i dějiny českého hornictví ve dvou svazcích – Bergbaukunde.

Jako šlechtic byl Kašpar Šternberk přesvědčen, že šlechta je povolána být nositelem nejvyšších zájmů vlasti a lidstva, a proto věnoval značné úsilí a hmotné prostředky na rozvoj vědy a umění v Čechách. Stál také v čele šlechticů, kteří roku 1818 založili Vlastenecké, později Národní muzeum. Muzeu věnoval svoji knihovnu a veškeré své paleontologické sbírky - rozsáhlé a neocenitelné sbírky nerostů, zkamenělin a herbářových položek, které se staly základem sbírek Národního muzea.

Kašpar Šternberk byl jedním z nejvýznamnějších českých přírodovědců, jehož dílo bylo oceňováno i ve světě. Roku 1826 byl zvolen prezidentem Vlastenecké hospodářské společnosti. Byl také členem mnoha učených společností v Evropě. Jeho jméno je spolu s dalšími jedenasedmdesáti významnými osobnostmi české historie zlatým písmem vytesáno do fasády budovy Národního muzea v Praze.

Pavel Civka

(1917 – 14. února 2006), kterého Američané znají jako Paula Dycka a jeho milovaní indiáni jako Duhovou ruku.

Starší bratr Tony obnovil v roce 1931 činnost 7. chlapeckého oddílu Praha, kde Paul vedl družinu Bizonů. Ta se kromě běžného skautského programu specializovala na indiánskou činnost. Studovala jejich kulturu, vyráběla si jejich oděvy a nástroje. Paulovi však pomalu přestávalo stačit hrát si na indiány v ulicích Prahy či v české přírodě na skautských táborech. A klíčilo v něm zásadní rozhodnutí.

V květnu 1933 oba bratři uspořádali velkou indiánskou výstavu v dejvické skautské klubovně, kterou navštívil i zakladatel českého skautingu A. B. Svojsík.

O rok později se teprve sedmnáctiletý Paul sebral a odjel sám na svou pěst za indiány do Ameriky. Paul se přátelil se Siouxy a na Západě získal jméno Rainbow Hand, Duhová ruka, díky svým malířským schopnostem a podle své palety plné barev, kterou nosil stále při sobě.

Stal se přítelem Siouxů a vzal si dceru jejich šamana. Vypracoval se na uznávaného malíře a největšího odborníka na indiány z oblasti Velkých prérií. Vlastnil největší sbírku artefaktů tamních původních obyvatel na světě, včetně zbraní účastníků slavné bitvy u Little Bighornu. Štěstí mu přálo, desítky unikátních předmětů archeologové našli v jeskyních přímo na jeho rozlehlém pozemku.

7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců

kdo je členem jakékoliv skupiny nebo organizace, je poslušný jejich pravidel. Jde o to dosáhnout společného způsobu jednání, jimiž je prospěšná jednotlivcům i celku.

Jan Masaryk

(také Jan Garrigue Masaryk, 14. září 1886, Královské Vinohrady – 10. března 1948, Praha-Hradčany) byl československý diplomat a politik, syn prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka.

Marcia Devenportová potvrzuje, že Jan Masaryk dal svému otci na smrtelné posteli slib, že vždy bude stát při Edvardu Benešovi. Ať už ale umírající exprezident v tomto soukromém okamžiku mezi otcem a synem řekl cokoli, navždy to ovlivnilo Masarykův vztah s dlouholetým rodinným přítelem Edvardem Benešem. Davenportová si dokonce myslí, že se Masarykův slib otci stal jakýmsi leitmotivem jeho života. Obsahem slibu bylo, že Jan vždy bude stát při prezidentu Edvardu Benešovi.

Podle některých historiků snad i proto Jan Masaryk byl jediným demokratickým ministrem, který během komunistického převratu v únoru 1948 nepodal demisi. Byl totiž poslušný svému otci a chtěl dostát svému slibu.

Jan Bohumír Syrový

(24. ledna 1888 Třebíč – 17. října 1970 Praha) byl československý voják, příslušník a velitel Československých legií v Rusku, hrdina od Zborova a předseda československé vlády v období Mnichovské dohody od 22. září do 30. listopadu 1938.

Do čela vlády postavil Syrového prezident Edvard Beneš v září 1938 po odstoupení kabinetu Milana Hodžy. K tomu Syrový dodává: „Tuto funkci jsem odmítal. Tvrdil jsem, že jsem voják, nikoliv politik. Potřebovali v čele vlády muže v uniformě, snad pro uklidnění veřejnosti. Zůstal jsem vojákem, který plnil příkazy svého nadřízeného.“

Den po nástupu vyhlásil úřednický kabinet, v němž byl Syrový i ministrem obrany, všeobecnou mobilizaci. O týden později ale táž vláda přijala postupné podmínky mnichovské dohody. To, že se v kritickém okamžiku podřídil politickým vůdcům a souhlasil s přijetím mnichovského diktátu, je Syrovému vyčítáno nejvíce. V několika pozdějších rozhovorech sám připustil, že byl připraven vydat rozkaz k obraně země, pokud by zahraniční spojenci Československa přislíbili pomoc. Záruky z ciziny byly ale nulové. Prvního prosince 1938 byla jmenována nová vláda v čele s Rudolfem Beranem, v níž Syrový pokračoval jako ministr národní obrany.

Během německé okupace se Syrový nijak neangažoval, a to ani na straně odboje, ani kolaborací s okupanty. Přesto byl hned 14. května 1945 zatčen a později odsouzen na dvacet let za vlastizradu. Osudným se mu stal především rozkaz z března 1939, ačkoliv byl k jeho vydání instruován svým vrchním velitelem – prezidentem Háchou. Za přitěžující okolnost mu bylo mimo jiné přičteno, že si podal ruku s Adolfem Hitlerem při jeho vstupu na Pražský Hrad.

Z vězení byl propuštěn po čtrnácti letech při amnestii v roce 1960. Své odsouzení nesl velice těžce a až do své smrti je nepřestal považovat za nespravedlivé, protože ve všech případech nepopulárních činů a rozhodnutí plnil jako voják rozkazy nadřízených.

8. Skaut je veselé myslí

s úsměvem a radostí jde všechno lépe. Skaut se nesmí nikdy nechat unést hněvem. Skaut nikoho nezarmoutí a je plný vnitřní radosti pramenící z naděje.

Josef Skupa

(16. ledna 1892, Strakonice – 8. ledna 1957, Praha) byl loutkář, autor, režisér, výtvarník a herec loutkového divadla, původně profesor matematiky a kreslení. Žil a pracoval především v Plzni, kde nejprve založil Loutkové divadlo Feriálních osad (1917-1930). Od roku 1919 spolupracoval také s Městským divadlem v Plzni.

Nejčastěji vystupoval s tradiční loutkou Kašpárka, ale v r. 1919 si od loutkáře Karla Noska nechal vyrobit podivného ušatého panáka, který se měl stát karikaturou přechytrělých měšťáků. Loutka dostala jméno

Spejbl a poprvé s ním Skupa vystoupil na podzim r. 1920. Spejbl nejčastěji vystupoval s Kašpárkem, přičemž se stával obětí jeho šprýmů.

V r. 1926 vyrobil Gustav Nosek jako překvapení pro Skupu jakousi zmenšenou a vylepšenou kopii Spejbla. Skupa se nadchl pro novou loutku, která brzy dostala jméno Hurvínek, a začal vytvářet

úspěšná představení, v nichž vystupoval Spejbl jako zmatený a přihlouplý otec a Hurvínek jako jeho mazaný synek. Spejblův synek Hurvínek reprezentoval věčně oponující mládí, typově navazující na postavu Kašpárka. Brzy Skupa vytvářel představení se Spejblem a Hurvínkem zvláště pro děti a zvláště pro dospělé publikum. Zvláště v představeních pro dospělé lze nalézt ve Skupově humoru paralelu s humorem Voskovce a Wericha, vliv dadaismu v komických neologismech, bezobsažném obsahu, jazykovém přefíkávaní se, v komolení slov, archaických výrazech a jakoby nepochopených metaforách.

Josef Skupa se svou ženou Jiřinou nemohli mít děti. O to více ale oba přimkli k postavičkám Spejbla a Hurvínka, kterými rozesmávali a stále rozesmávají děti, tatínky a maminky, ale také dědečky a babičky.

Josef Skupa byl osobností, která nikdy nikoho nezarmoutila. A jak jednou při děkovačce řekl svému publiku: „Rozdávat smích a radost není našim jediným úkolem, za každým úsměvem se musí skrývat hluboká pravda a život.“

Václav Morávek

(8. srpen 1904, Kolín – 21. březen 1942, Praha) byl štábní kapitán, nejmladší člen legendární odbojářské trojice Mašín, Balabán, Morávek, přezdívané pro její husarské kousky Tři králové, která působila na území Protektorátu v letech 1939-1942. Morávek vydržel na svobodě ze slavného trojlístku nejdéle. Padl 21. března 1942 při přestřelce s agenty gestapa.

Morávek měl velice rád humor, stejně jako kdysi jeho otec byl známý šprýmař. Morávkovu povahu podle Čermáka (Morávkův životopisec) výstižně zaznamenal v roce 1937 v obvyklém ročním hodnocení velitel dělostřelecké brigády, plukovník generálního štábu Josef Bartoš:

„Je velmi snaživý, podnikavý a svědomitý, s velmi vyvinutým smyslem pro odpovědnost. Jeho chování ve službě je uctivé. Mimo službu je

kamarádský, veselý a vtipný se sklonem k povíдавosti. Jeho letora patří mezi živé. Je zároveň velmi sebevědomý, ale poněkud citlivý, avšak bez škodlivých sklonů,“ zapsal plukovník Bartoš

Morávkovým velkým oblíbencem byl jeho dobrman pojmenovaný Ryn. Podle Čermáka byl doslova virtuózně vycvičený ke všelijakým kouskům, často dokázal lidi v Morávkově okolí překvapit. Na pokyn svého pána uměl například nadzvedávat sukně pohledným ženám na promenádě.

Morávek byl vynikající střelec (předválečný přeborník Československé armády ve střelbě z pistole) a všude s sebou nosil dvě pistole a několik zásobníků. Jelikož byl též hluboce věřícím křesťanem, neodmyslitelnou družkou jeho pistolí byla kapesní Bible kralická, v níž si každý večer, bylo-li to možné, četl. Když se ho Mašín na jednom z jejich prvních setkání zeptal, v co vlastně věří, odpověděl mu legendární větou: „Věřím v Boha a ve své pistole!“

Václav Morávek vynikal mezi Třemi králi místy až ztřeštěnou odvahou. Na pražské velitelství gestapa pravidelně doručoval ilegální časopis V boj (říkalo se tomu „povinný výtisk“), jednou dokonce rovnou v německém vydání, to aby se tam prý nemuseli obtěžovat s překladem.

K neznámějším Morávkovým kouskům ovšem patří onen slavný s cigaretou, kterou si v převleku nechal připálit od nechvalně proslulého gestapáka Oskara Fleischera, majícího na kontě největší počet zatčení a nasazeného právě na Tři krále. Fleischerův nadřizený a šéf pražského gestapa Geschke pak obdržel dopis: "Oskare, ty bídáku! Vsadil jsem se s Mašínem a Balabánem, že si od Tvého doutníku zapálím cigaretu. Vsadil jsem se o tisíc korun a oznamuji Ti, že jsem sázku v úterý vyhrál. Zanech týrání českých lidí, nebo Ti to přijde draho! Víme o tobě a pomstě neujdeš! Na to nezapomeň." Ostatně ani německy a česky psaný vzkaz "polibte mi prdel", zanechaný na lístku v prozrazeném a narychlo opuštěném konspiračním bytě, si gestapo za rámeček nedalo. A podobných kousků se traduje povícero.

9. Skaut je hospodárný

váží si toho co má, ať je to vlastní majetek, společný oddílový inventář, nebo majetek veřejný. Skat umí také hospodařit jak se svým časem a silami, tak s časem a silami druhých.

Bratři Jan a Oldřich Bláhové

Oldřich byl válečný invalida, prostřelený z 1.světové války s nadsázkou jako cedník. Chřadl a lékaři mu doporučili, aby změnil kancelářské povolání a byl více venku.

Možná vzal slova svých lékařů až příliš doslova, každopádně si naplánoval, že se v roce 1922 vydá na cestu kolem světa - jako první Čechoslovák. Janovi bylo pouhých osmnáct let, nechtěl ale nechat bratra vydat se samotného. Bratři Jan a Oldřich Bláhovi tak patřili k prvním československým dobrodruhům, kteří se na cestu kolem světa vydali. Jejich výkon byl o to cennější, že na svou pouť vyrazili bez prostředků, takřka jen "s uzlíčkem přes rameno", a živit se hodlali poctivou nádenickou prací. Jakoukoliv, která se v dané zemi bude naskýtat. Skvělou průpravu jim k této výpravě dal skauting, kterému se začali věnovat, hned jak se zvěsti o jeho založení a metodice donesly z Prahy k nim do Poděbrad.

V Německu a Francii putovali územím zničeným první světovou válkou. Denně ušli čtyřicet až osmdesát kilometrů. Novináři začali jejich cestu

sledovat a popisovali, kudy vede, takže ve městech už na ně čekali místní skauti a nadšeně je vítali. Dostali se do Anglie, díky úctyhodné štrece dvou tisíc kilometrů kolem britských ostrovů za pouhých šest týdnů se stali opravdu slavnými. Zmiňovala se o nich světová média.

A také šířili věhlas českého skautingu a rovněž samotného Československa, o němž prý mnozí místní neměli ani tušení. A také češtiny. Stávalo se jim, že už je lidé zdravili "Nasdar!" či "Dobry den". Jejich cesta získala na slávě, což jim umožnilo pokračovat odvázně dál - za oceán.

Tři roky křížovali severoamerický kontinent, hodně času strávili uprostřed lesů Skalistých hor. Stali se z nich skuteční zálesáci - bydleli v primitivních dřevěných srubech, živil se dřevorubectvím a lovem zvěře. Na severu se spřátelili s Eskymáky, na jihu s indiány a učili se od nich jejich zvykům.

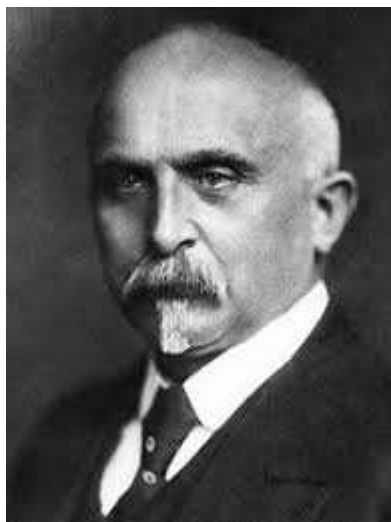
Koncem roku 1926 opět zvedli kotvy a pluli přes Tichý oceán na Havaj, ostrovy Fidži, Nový Zéland a poté Tasmanovým mořem do Austrálie. Zde dlouhé měsíce putovali buší a až do roku 1928 tu působili jako trapeři a lovci, naučili se žít s domorodými Australci, kterým vždy díky svým puškám nalovili dostatek zvěře, aby neměli chuť smlsnout si na nich.

V roce 1929 se plavili Indickým oceánem na Cejlon, z přístavu Colombo Arabským mořem, Rudým mořem a Suezským průplavem. Navštívili Saúdskou Arábii či Egypt. Pokračovali přes Středozemní moře na Sicílii a na jih Itálie. Po sedmi letech zase vstoupili na evropskou půdu a spěchali dále na sever - přes rakouské Alpy, Innsbruck a Vídeň.

Zakládali si na tom, že se během své namáhavé cesty nechovali jako mnozí světoběžníci té doby a nespolehali se na dobročinnost veřejnosti, nýbrž především na své vlastní síly a dovednosti. A mohli spokojeně konstatovat, že splnili úkol, který jim dalo mezinárodní velení skautingu - zdokumentovali „před celým světem skautské bratrství mezi národy všech ras a správnost skautské výchovy - k samostatnosti, ctnosti, lásce k svému bližnímu a přírodě".

Jestliže na cestě strávili sedm let, stejnou dobu věnovali i psaní stovek reportáží pro domácí a zahraniční noviny a časopisy a přednáškám o svých dobrodružstvích či o životě skautů po celém světě. Později už jezdil po přednáškách jen Oldřich a navštěvoval s vyprávěním a fotografiemi skauty v různých koutech země. Měl prý v sobě více té neposedné krve než Jan, jenž se oženil a usadil v Brně. Peníze ze vstupného dával na stavby místních kluboven, hasičáren či na Červený kříž.

Alois Rašín

(18. října 1867 Nechanice – 18. února 1923 Praha) byl český a československý politik a ekonom, jeden z odsouzených v procesu s Omladinou, účastník 1. odboje, jeden z mužů 28. října, první československý ministr financí a funkcionář Československé národní demokracie. Při atentátu v roce 1923 byl smrtelně zraněn.

Díky svému působení jako ministr financí získal Rašín pověst budovatele státu a stabilizátora rozvrácených poválečných státních financí. Za Rašínova ministrování byla provedena měnová reforma. Bezprostředním cílem této měnové reformy bylo osamostatnit peněžní oběh, zlikvidovat inflační peníze, které vznikly během první světové války, vytvořit novou československou měnu, založit měnovou politiku na maximálním zhodnocení měny – tedy na zvyšování její kupní síly a spojit korunu se zlatem tzv. zlatý standard. Reforma byla provedena právě pod taktovkou Aloise

Rašína, jehož životním krédem bylo „pracovat a šetřit“. Reforma byla rozdělena do tří fází.

V noci z 25. na 26. února 1919 byly uzavřeny hranice a byl zastaven veškerý pohyb osob a zboží přes hranice, včetně poštovního styku. V době od 3. do 9. března bylo provedeno okolkování většiny rakousko-uherských bankovek nalézajících se na území ČSR a namísto rakousko-uherské koruny byla zavedena koruna československá v poměru 1 : 1.

V první fázi reformy byla provedena měnová odluka od Rakousko-Uherska a vytvořena nová samostatná československá měna. Při kolkování bankovek byla označena polovina předložených hotovostí. V rámci druhé fáze reformy, spočívající v realizaci deflační politiky, byla třetina hotovosti předložené ke kolkování zadržena jako nucená státní půjčka úročena jedním procentem. Byly vydány vkladní listy, tedy vládní dluhopisy, které zněly na jméno a byly nepřevoditelné; tímto způsobem bylo staženo z oběhu asi 34 % oběživa. Současně s tím byl pořízen soupis veškerého movitého a nemovitého majetku, cenných papírů a vkladů. Tento soupis byl podkladem pro dávku z majetku a z přírůstku majetku. Úkolem tohoto opatření bylo eliminovat aktiva a majetek, který byl inflačního původu. Dávky byly výrazně progresivní a měly za úkol odčerpat finanční bezhotovostní kupní sílu a zdanit válečné zbohatlíky.

10. dubna 1919 byla zavedena koruna československá – peněžní jednotka nového československého státu. Proti tomuto označení protestovala řada historiků, kteří namítali, že toto jméno nemá oporu v české historii. Navrhovali jiné označení – např. frank, sokol, řepa apod. Současně s tím se připravovaly podmínky pro zavedení zlatého standardu. Hlavním úkolem bylo vytvoření potřebné zlaté rezervy – zlatého pokladu. Jedním zdrojem byly dobrovolné dary (94 tisíc zlatých mincí a medailí, 64 kg ryzího zlata) a výnos státní půjčky ve zlatě, stříbře a cizích valutách. Tak bylo získáno 3 300 kg ryzího zlata, 272 000 kg ryzího stříbra. Půjčka byla splacena do roku 1926. Zároveň byla zavedena povinnost pro československé občany a pro cizince zdržující se v ČSR déle než jeden rok nabídnout cizí měny Československé devizové ústředně.

Provedení i výsledek reformy je dodnes považován za obdivuhodný. Československá koruna se stala jednou z nejstabilnějších měn v Evropě. Problematickou okolností byl fakt, že v době provedení reformy nebyla ještě uzavřena versailleská mírová jednání a stanovena definitivní hranice ČSR – proto byla v některých oblastech osídlených národnostními menšinami reforma bojkotována.

10. Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích

Skaut myslí vždy jasně, krásně jako zdravý ušlechtilý člověk. Jeho jednání je přímé, neúskočné. Své myšlení vyjadřuje slušnou řečí, bez vulgarizmů, mluví jasně, bez dvojsmyslností. Obdivuje krásu a nikdy ji nezesměšňuje a jinak nepoškozuje.

Hledat vzory k tomuto junáckému bodu zákona je asi úkol nejtěžší. Protože jak mohu s jistotou tvrdit, že mnou zvolená historická postava, která má tomuto bodu být příkladem, byla opravdu čistá? Můžeme takovou osobu posuzovat na základě jakýchkoliv nejušlechtilejších činů, když nevidíme, co se těmito lidem odehrávalo uvnitř, v jejich duši? Byli tedy opravdu čistí i v myšlenkách? Jsem přesvědčen, že veškeré takovéto vlastnosti měli mnou vybrané vzory: Štěpán Trochta a Anežka Česká. Anežka Přemyslovna je dokonce velmi často jmenovaná mými přáteli, ke kterým jsem utíkal pro radu s tímto bodem zákona.

Štěpán Trochta

(26. března 1905 Francova Lhota – 6. dubna 1974 Litoměřice) byl český katolický biskup a řeholník, jeden ze zakladatelů české provincie salesiánů a 17. biskup litoměřický (1947–1974).

Po okupaci a zahájení druhé světové války se zapojil do domácího odboje, když ukrýval a podporoval hledané odbojáře a židovské uprchlíky. Byl napojen na radiotelegraficko-zpravodajskou skupinu docenta Vladimíra Krajiny. Gestapo také nelibě neslo jeho kázání, která shledávalo nepřátelskými k nacismu a Velkoněmecké říši. Proto byl zatčen a poté vězněn v koncentračních táborech s doložkou RU (z něm. Rückkehr unerwünscht, návrat nežádoucí). Po válce jej Pius XII. jmenoval biskupem litoměřickým.

V letech 1948–1949 byl mluvčím katolické biskupské konference při jednání s komunistickou vládou. V letech 1950–1953 byl nejprve nezákonně internován, v roce 1954 (po roku ve vazební věznici)

odsouzen ve vykonstruovaném procesu na 25 let a vězněn v nejtěžších komunistických žalářích. V roce 1960 propuštěn na amnestii. Poté byl opět internován. Až v roce 1968 začal znovu spravovat diecézi. V roce 1969 jej Pavel VI. jmenoval kardinálem „in pectore“. Zemřel na mozkovou mrtvici, doslova „uřván k smrti“ krajským církevním tajemníkem Karlem Dlabalem (funkce ustavená tehdy vládnoucí KSČ pro dohled nad církví).

Trochta byl Kristův kněz, katolický biskup, mučedník. Byl mužem víry, modlitby a oběti. Dal se vést Matkou Boží, odvážně přemáhal zlo dobrem a nikdy se nemstil. Byl salesián. Hlásil se k tomu i v době, kdy se to u nás nesmělo. Dokázal vychovat z uličníků dobré křesťany a svědomité občany jako sv. Jan Bosco. Pracoval pro své malé i velké svěřence, obětoval se za ně a miloval je do posledního dechu, podle svého biskupského hesla: Práce – oběť – láska. Statečně předcházal svůj národ na cestě křížové, jak hlásá nápis na pamětní desce v jeho litoměřické katedrále.

Anežka Přemyslovna, zvaná Česká

(1211?– 2. března 1282) se narodila mezi roky 1205 a 1211 okolo 21. ledna, na svátek sv. Anežky Římské, po které dostala jméno, jako česká princezna, pravděpodobně nejmladší dcera českého krále Přemysla Otakara I. a královny Konstancie Uherské. Patřila k nejvýznamnějším představitelkám panovnické dynastie Přemyslovců. Působila jako řeholnice – abatyše kláštera Na Františku a byla také výraznou osobností politického, kulturního a společenského života.

V dětství je Anežka vychovávána v cisterciáckém klášteře ve slezských Třebnicích a v premonstrátském klášteře v Doksech, několik let poté stráví na vídeňském dvoře Babenberků.

Postavení královské dcery ale Anežku neuspokojuje, její touhou je vstoupit do kláštera a stát se služebnicí Boží – tato touha se jí ale splní až po smrti otce v roce 1230, kdy si prosadí rozhodnutí (po několika neúspěšných svatebních jednáních – s

Jindřichem, synem císaře Friedricha II., Jindřichem III. Anglickým, císařem Friedrichem II.), že se bude plně věnovat zbožné činnosti.

V roce 1232 pak Anežka zakládá špitál sv. Františka pro chudé a nemocné Na Poříčí (od roku 1252 špitál sídlí poblíž Juditina, dnešního Karlova, mostu) – v roce 1233 poté poblíž špitálu vznikají dva kláštery: mužský klášter menších bratří sv. Františka a ženský klášter řádu sv. Kláry (podle dochovaných listů je Anežka se sv. Klárou v úzkém osobním kontaktu). Do kláštera klarisek pak Anežka v roce 1234 sama vstupuje a záhy se stává jeho představenou (abatyší).

V roce 1237 se Anežka pokouší o založení vlastního řádu, založeného na přísném dodržování řádových regulí františkánského řádu, ale papež Řehoř IX. nemá pro její snahy dostatek pochopení a vznik nového řádu nepovolí. Anežka se nato vzdává hodnosti abatyše kláštera sv. Kláry a od roku 1238 pak užívá (a to až do své smrti) titul „starší sestra“ – po dobu jejího života pak zůstává titul abatyše pražského kláštera klarisek neobsazen.

Po celý svůj život je Anežka Česká činná nejen jako členka řádu klarisek, též se významně zapojuje do veřejného života své doby, nemalý vliv má mimo jiné na svého bratra, krále Václava I. Jednokého – v roce 1249 za české vnitropolitické krize se například přímo podílí na smíru mezi ním a jeho odbojným synem Přemyslem Otakarem II.

V roce 1252 pak vzniká z Anežčina popudu pražský klášter křižovníků s červenou hvězdou – ten pak nese rysy jediné specificky české řehole.

Anežka stojí též za tím, že pohřebiště českých panovníků je přeneseno z kostela sv. Víta na Pražském Hradě do kláštera klarisek Na Františku.

Anežka Česká umírá 6. března roku 1282, pohřbena je v klášterním chrámu Na Františku.

Již nedlouho po smrti pak začíná být Anežka českým lidem považována za světici, věří se, že na její přímluvu se dějí četné zázraky.

O svatořečení Anežky se snaží, neúspěšně, již Jan Lucemburský, poté jeho syn Karel IV. (viz Karel IV. Lucemburský) a později pak např. Leopold II. Habsburský – teprve pražský arcibiskup kardinál B. J. Schwarzenberg dosahuje v roce 1874 prohlášení Anežky za blahoslavenou – svatořečena je pak 12. listopadu roku 1989 papežem Janem Pavlem II.

Příklad ženy, která odmítla přepych královského dvora a dokázala se obětovat pro druhé, se nesl staletími a v roce 1989 dokázal oslovit i dnešní dobu, středověkému životu ideově velmi vzdálenou.

Metodika junáckého zákona v oddíle

Účel metodiky

(volně upraveno podle Jaromíra Marka – Markýze)

*Skautské desatero – deset zrn klíčivých. Tvé srdce buď půdou úrodnou.
Jan Novák, A.B.Svojsík*

*Slib a zákon jsou páteří skautingu.
R. E. Philipps*

Metodika na junácký zákon je určena pro výcvik v znalosti, chápání a prohloubení junáckého zákona. Účelem této metodiky je postavit zákon a život podle něho do popředí junákova zájmu, naplnit jím jeho myšlení i povědomí, naučit chápat a prožívat zákon v co nejširším rozsahu. Není důležité, jestli junák umí odříkat zákon po probuzení, či odspoda nahoru, ale aby dokonale pochopil jednotlivé body, jejich význam, nuance, dokázal si uvědomit své skryté záporů či naopak zásoby kladných uvnitř svého já. Aby si uvědomil, že tento zákon z něho dělá toho pravého junáka a že i snaha o dodržování, tedy uvědomění si vlastních chyb s vůlí omezit je na minimum, je neocenitelně ceněno, neboť každý z nás není neomylným, ale snaha napravit se je snahou junáka.

Je myslím zcela samozřejmé, že chápání významu zákona (a slibu také) je zcela relevantní věku – tedy že jinak zákon chápe nováček, jinak skaut, dvacetiletý rover či osmdesátiletý oldskaut. Proto je ve slibu, kde slibují zachovávat zákony skautské, psáno „jak dovedu nejlépe“. Bratr Edy ve své knize Příběhy ke skautskému slibu a zákonu k tomu píše:

Reálně je třeba počítat s tím, že nastanou situace, v nichž i přes dobrou vůli skaut neobstojí. Ono „přes dobrou vůli“ je velmi důležité. A ve slibu tomu odpovídá ono „jak dovedu nejlépe“. Pokud je porušení skautského slibu a zákona důsledkem slabosti, je třeba laskavě, ale důsledně hledat cestu k nápravě. I kdyby to mělo trvat řadu let. Něco jiného je, když takové pochybení je důsledkem nezájmu nebo dokonce zlého záměru. Na tomhle rozlišování je třeba důsledně trvat. Slabí jsme ve srovnání s vysokými ideály skautingu všichni. Aspoň někdy a v něčem. Ale lhostejnost nebo dokonce zlý záměr je něčím, co do skautingu skutečně nepatří.

Každý tedy dodržuje zákon jak nejlépe dovede – podle svých možností a schopností (fyzických, intelektuálních, psychických, duchovních, časových), ale měl by se snažit, aby v limitech svého minima a maxima možností a schopností, které má, se co nejvíce přibližoval k hořejší hranici. Stejně tak se má neustále snažit o prohloubení svého chápání těchto hodnot a o jejich stále hlubší přijetí. Jak píše R. E. Philipps ve svých Dopisech rádci: „Dobry skaut o svém slibu přemýšlí. Opakuje si jej. Zákon zná nazpaměť a rozumí mu. Dokud zákonu důkladně nerozumíš, nemůžeš jej plnit. [....] Musíš se učit být skautem.“

Soustředovat se na zákon, promítat si jej a prožívat jej, znamená přivádět si na mysl správné, žádoucí představy. „The world is but the unweeded garden, which grows to seed“, stěžuje si Hamlet. „Svět je nevypletá zahrada, která roste do semene.“ Prostředí, okolní svět nám stěží bude morální oporou. Morální oporu si však můžeme vybudovat v sobě tím, že budeme ve své mysli pěstovat kulturní květiny mravních norem tak, aby zastínily a dusily plevel.

Znalost zákona, jak jdou body za sebou, je nováčkovské minimum. **Chceme-li dle zákona žít, musíme si jej přivádět na mysl, abychom dle nich hodnotili svá jednání. A s mravními kritérii na mysli jednali stále lépe. Přemýšlet o svých chybách a lépe jednat, jak dovedu nejlépe. Bez pocitu viny a méněcennosti. Není možné dosáhnout v pochopení skautských hodnot „konečné úrovně“. Naopak, z principů, zákona, slibu, ale i hesla a denního příkazu lze těžit neustále a v každém věku. Je to povinností každého, kdo není jen členem skautské organizace, ale i skaut – junák.**

Nejlepší co můžeme udělat, je zařazovat téma na junácký zákon, nebo hry do oddílové či družinové schůzky. Je to naším úkolem, zařazovat do činnosti vždy něco málo ze zákona, aby se naši chlapci a dívky naučili podle tohoto zákona také jednat a žít. Jak ale toho dosáhnout?

Metodika na junácký zákon

Osobnost vůdce a jeho působení příkladem

Mravní výchova v junáckém oddíle, a tedy i výchova života podle junáckého zákona, záleží na jeho vůdci. Měl by to být člověk, který opravdu upřímně usiluje, aby se sám blížil normám tohoto zákona. V této upřímné snaze je základ mravní osobnosti. Vůdce, který sám není plný ideálů, nemá, co by dával. Z jeho osobnosti musí chlapci nebo dívky vycítit opravdovost, upřímnost.

Máme-li my, činovníci, někoho opravdu vychovávat, musíme mít na paměti především výchovu sebe samých. A je samozřejmostí, že „jak dovedu nejlépe“. Naší snahou bude udržet se na úrovni junácké ideje, na kterou jsme slibovali. Dosáhneme dynamické rovnováhy, podle našeho úsilí buď pohybu vzhůru, nebo se udržíme na rovině, ale nikdy nedopustíme pohybu dolů. Denní život a jeho konflikty budou se nás pokoušet srazit na kolena a udělat z nás průměr a podprůměr.

Junácký činovník se může upřímným úsilím mnoho zdokonalit. Nezapomeňme ale na skutečnost, že okolí nás zřídka pozvedá, že nás spíše sráží dolů. Jít výše, to je podstatně i věcí naší síly. Jen tak, naplnění upřímnou snahou, můžeme být příkladem. **Jestliže nevynaložíme mravní úsilí, nebudeme-li dle zákona sami žít, bude z nás cítit přetvářka a mravní výchova junácké mládeže se nám nebude dařit. Naše práce musí vyvěrat z našeho nitra, z naší mravní vůle. Náš příklad potáhne.**

Starý chorál, který strhoval naše předky, zní: „Kdo za pravdu hoří....“ Kdo za pravdu nehoří, druhé nezapálí, v kom není oheň nadšení, z toho jiskra nepřeskočí.

Cílevědomé působení

Na schůzkách, výletech, táborech začínáme s vyžadováním junáckého zákona. Začneme tím, že zákon vykládáme chlapcům a dívkám po prstech, způsobem, který byl popsán v časopise pro činovníky před druhou světovou válkou:

Dáme před sebe obě ruce tak, aby palce ležely vedle sebe.

Začínáme u malíčku levé ruky. Je to první prst v řadě a znamená první a nejdůležitější bod zákona. Junák je pravdomluvný. Junákovi je čest svatá, je mu ctí, že je mu důvěřováno. Nenávidí lež a straní se jí.

Na druhém prstě zleva, na prsteníku, nosí ženatí snubní prstýnek – prsten věrnosti. Prsteník připomíná, že je junák věrný a oddaný. Ukládá stálost jeho vztahů, upřímnost jeho poměru k lidem i skautskému hnutí. Stálost dává lidskou tvář jeho náklonostem, vznětům, povaze.

Třetí prst levé ruky, prostředník, je nejsilnější prst, nese největší část balíku, když skaut přiskočil a pomohl nést babičce, protože junák je prospěšný a pomáhá jiným. Síla skauta je v tom, že je tělesně i duševně připraven tak, že mu nečiní potíže pomáhat jiným. Alespoň jeden dobrý skutek denně je základní příkaz a důkaz jeho vědomé snahy.

Ukazováčkem ukazujeme cestu. Cestu lásky k bližnímu, cestu bratrství. Vždyť junák je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého junáka. Tento bod spojuje skauty celého světa v jedno bratrství, bratrství dobré vůle.

Utrpí-li junák urážku, sevře ruku v pěst, ale neuhodí, protože mu palec připomene, že pátý bod zákona zní: junák je zdvořilý. Zdvořilost je vlastností králů, mocných vládců své duše, svého zevnějšku, mužů schopných sebeovládání.

Palec pravé ruky potřebujeme, když drobíme ptáčkům. Junák je přece ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských. Má vřelý vztah k přírodě, lásku ke květinám, úctu ke stromům. Tajemno lesa a noci k němu hovoří řečí starého přítele.

Ukazováčkem pravé ruky ti hrozí maminka – junák je poslušný rodičům, představených a vůdců. Ví, že každá skupina lidí potřebuje kázeň, aby mohla spolu žít a cokoli podnikat. A poroučet může jen ten nejzkušenější, nejstarší.

Na prostředník pravé ruky veselí hoši hvízdají. Junák je veselé mysli. Skaut se usmívá a hvízdá si při všech potížích. Má jasno v srdci, otevřenou, veselou povahu. A jas a veselí přináší všude, kam přijde.

Na prsteníku pravé ruky nosili kdysi lidé prsten bohatství. Junák je spořivý, šetrný. Umí spořit a vydávat peníze. Je hospodář a dovede zacházet s penězi tak, aby nikdy netrpěl nedostatkem, i když se bohatstvím nehonosí.

Desátý prst, opět malíček, nám připomíná desátý opět základní bod junáckého zákona. Junák je čistý v myšlení, slovech i skutcích. Je to základní představa junáka – chlapce čistého, upraveného. Pěkná, čistá mluva a myšlenky, za které se před nikým nemusí stydět.

Na základě takto vyloženého zákona můžeme pak provádět připomínky k dennímu životu. Prostě si umluvíme, že když se někdo pěkně zachová podle některého bodu, zvedneme příslušný prst nahoru, když někdo pochybí, ukážeme tím prstem dolů. Záleží ovšem na vedoucím, zda toto vydrží. Pokud ale ano, ostatní chlapci a dívky to po něm budou dělat do konce tábora. Je to jedna z cest k vytvoření veřejného mínění, střežícího zákon. Je možné doprovodit poklesek napomenutím a dobrý čin chválou. Buďme ovšem skrbliky na slova. Naše reakce musí být klidné, střízlivé, laskavé. Můžeme použít humoru, ale v žádném případě nezesměšňujeme a vyhýbáme se vytváření afér. Buďme však důslední a měřme každému stejně. Na větší poklesek poprvé stačí jistě připomenutí a pak večerní rozmluva mezi čtyřma očima. Nemluvme ale jenom my. Nechme vypovídat i proviněného, jinak se nám neotevíře a nevytvoří se přátelský vztah, který je nutný k nápravě. Z takovéto rozmluvy vychází i otázka trestu. Nejúčinnější je, když si jeho druh i výši vybere provinilec sám. Vedoucí může navrhnout: „Tak a tak jsi porušil zákon, zítra po nástupu mi řekneš, jak to napraviš, nebo čím si chceš připomenout, aby se to neopakovalo.“

Působení symbolikou

Mravní výchovu mějme na mysli i při provádění těch částí skautského programu, které působí na cit. Nejen na rozum dětí musíme působit, obsáhnout musíme i citovou sféru. K tomu nám slouží zásady a zvyky a tradice, které proměníme v emoce a zakotvíme v podvědomí.

Zásady junáckého zákona mohou prostupovat osobní, družinové i oddílové totémy, výrobky z hlíny, pokřiky. Ty mohou být i součástí her, například jako ukřácení dlouhé chvíle při cestě vlakem na výpravu. Každá družina dostane za úkol vymyslet pokřik např. na čtvrtý bod zákona. Takto můžeme na výpravách i schůzkách jednotlivé body měnit.

Nejpůsobivější chvíle je chvíle u ohně. I zde je několik možností, jak vytvořit tradici se vztahem k junáckému zákonu. Začneme již ráno, kdy dětem vysvětlíme, co večer budeme dělat. Naděje, těšení se probouzí vlastní fantazií, probouzí city a připravuje! Dvě hodiny před zahájením ohně dostanou děti volno. Odeberou se někam do samoty přemítat o zadání, které dostaly od vůdce. Například: Které kladné vlastnosti bych chtěl mít. Jindy zase, kterých špatných vlastností se chci zbavit a proč. Například, co zlého jsem za celý rok komu udělal a jak a zda to napravit. Pak každý hází své odpovědi napsané na březové kůře do ohně očisty, ohně přání, ohně odpuštění atd. (záleží na tématu zadání) a řekne k tomu pár svých slov. Vůdce je připraven eventuelně pomoci otázkami. Oheň by měl být slavnostního rázu, se zahájením, obřadem pálení kůry. Následuje zpěv.

Eventuelně můžeme zařadit i malou debatu, kdy je na chlapcích a dívkách dávat například návrh, jak nějaký nepěkný skutek napravit, radu jak se zlepšit v určitém bodě zákona, jak se s ním vypořádávají ostatní atd.

A nebo je tu další možnost, kdy vůdce reaguje převážně na to, co u ohně vyzoroval a vyslechl. Tedy převážně na negativní podněty plnění zákona, na strach nebo obtížnost z překonávání určitých překážek, na nejistotu. A po zpěvu do programu nenápadně zařadí povídání o osobnostech, které dětem dají příklad, které je zbaví onoho strachu a nejistoty, které jim pomohou a nebo je popostrčí.

Proslovy

Ačkoli jsou proslovy vůdce nejužívanější formou působení na chlapce a dívky, ne vždy jsou formou nejpůsobivější. Mají-li zapůsobit, musí vůdce mít téma proslovu prožité, musí problém skutečně prožít a procítit. Je samozřejmě také důležitá **předešlá příprava** našich svěřenců. Musí tedy zákon nejen znát, ale již o něm i občas přemýšlet. Na každé semeno je třeba připravit půdu a shledáme-li při proslovu, že je nezájem, zkrátíme jej a nebo se jej pokusíme nějak oživit. Postupně ale probereme celý junácký zákon, rozebereme různé citáty které si připravíme, a budeme postupně dodávat chlapcům a děvčatům různé kulturní myšlenky. Také forma různých příběhů je nejlepší na proložení našich proslovů. Můžeme používat své vlastní příběhy, nebo nám mohou děti předložit své vlastní. Tedy samy budou o zákoně promlouvat. Není-li ale vůdce dobrý vypravěč, lze použít nedávno vydanou knihu Příběhy ke skautskému zákonu a slibu od Jiřího Zajíce – Edyho. V ní nalezneme vždy dva příběhy ke každému bodu zákona i s návodem, jak s příběhem dál pracovat (například: zkuste vymyslet pokračování příběhu, nebo: zkuste poradit Marušce, co má teď udělat).

Jsou-li chlapci, dívky, již pokročilí a je-li na táboře vhodná atmosféra, je možno zavést jinou formu proslovu: večerní účtování, hodnocení. Jeden táborník po druhém, třeba nejstarším počínaje, se ptá, čím naplnil ten den zákon. A ostatní jsou povinni mu připomenout jeho klady. Zde je možnost pokračovat i v ptaní se, čím kdo porušil ten den zákon. Připomínám, že toto je již pro vyspělejší, pokročilé a že je nutné všeobecné ovzduší upřímného úsilí, mravní vážnost bratrů a sester. Večerní účtování je již přechodem k diskuzím.

Diskuze

Diskuze jsou těžší než promluvy, vyžadují naprostou výši vedoucího nad problémem a vyžadují, aby diskutující už něco znali, aby měli o čem povídat. Nezdár diskuze nemusí ležet v nezájmu, ale v nevědomosti. Kam nebylo zaseto, tam se neurodí. Diskuze kladou nárok na poučení chlapců a dívek, ale jsou vydatnější než promluvy. Čím jsou diskutující vyspělejší, tím více ustupuje vedoucí do pozadí, tím více diskuzi jen moderuje.

Soustředování a vigilie

Soustředování na zákon, na mravní normy je nejvyšší cíl, ke kterému se nedojde vždy a u každého. Znamená dovršení cesty od bezzákonosti nováčka, který ještě nepoznal zákon, přes úsilí chlapce, který se snaží řídit zákonem a příkladem vedoucího, k roverovi, který sám hledá vyspělým rozumem správné způsoby jednání.

Příprava k nejvyšším metám mravního uvědomění je skautskou prací, radostnou námahou, pravidelnými denními cviky, denními dobrými skutky, vytrvalostí, houževnatostí, soustředěním, pamětí a vůlí, vlastnostmi a schopnostmi vycvičenými skautskými hrami.

I pak je důležité soustředit se na zákon. Jedním ze způsobů jsou vigilie. Vigilie je velmi staré slovo. Většinou se vykládá jako noční bdění s rozjímáním. Píše se o tom i v nejrůznější literatuře náboženské a historické. Víme, že i náš největší císař – sám Karel IV. – se čas od času uchyloval do samoty na svém pevném hradě Karlštejně, aby tam, zcela o samotě v uzavřené místnosti, nerušen ani jídlem, uklidňoval a posiloval rozjímáním a modlitbou svou duši. A víme totéž o mnoha velkých lidech, nejen o světcích: rozjímáním, či jak se dnes trochu módně říká: meditací, hledali lidé všech dob, všech národů i všech náboženství VYŠŠÍ STUPEŇ svého myšlení, svého poznání i svého chápání.

Jsou DVĚ podmínky pro úspěch jakýchkoliv vigilií, tedy i těch, které podstupují i velmi mladí lidé. První podmínkou je určitá osobní připravenost k tak vážné věci, druhou fyzická možnost nerušené noční samoty v přírodě. Během letních táborů se nejnáze najde vhodná chvíle, kdy vše mluví pro celonoční odloučenost dobře připraveného mladého člověka – hochy či dívky – na vhodném místě. A tam, u malého, po celou noc udržovaného ohničku, který je udržován z úcty k ohni i na důkaz nepřetržitého bdění – člověk bdí a rozjímá, nad slibem, zákonem, nad sebou samým. K tomu nám

může pomoci i seznam otázek, které připravíme. Nebo můžeme použít Markýzův test junáckého zákona (viz. níže).

Hry na junácký zákon

Junácký zákon lze připomínat též hravou formou. Hrajeme – li na schůzkách různé hry, ať již jako jednotlivci, či soutěže družin, neměli bychom zapomenou občas vložit i jednu hru, nebo jeden úkol, týkající se jak zákona či jeho jednotlivého bodu.

Na schůzce by se neměla hrát více jak jedna hra a mělo by se dohlédnout, aby netrvala zbytečně dlouho. Tyto hry na junácký zákon by neměly být hrány příliš často. Je důležité dávat více než jinde pozor na znechucení častým opakováním. Jednotlivé hry mohou být i několikrát opakovány. Záleží tady ovšem na každé družině či oddílu, jaké hry u nich budou mít odezvu a hlavně na vedoucím, který musí určit tu správnou míru – kolikrát opakovat a jak často. Jde nám sice o působení opakováním, ale nesmíme děti otrávit, znechutit. Šikovné zařazování drobností, hříček, zákon nementorskou formou připomínají, rozšiřují etické uvědomění, učí na zákon myslet, připravují na diskuze a podobně.

Níže popsané hry hrajte pokud možno v uvedeném pořádku; nesnadnost je metodicky vystupňována. Tedy nepřeskakovat. I zde ovšem platí, že vedoucí sám nejlépe zná svůj oddíl a tedy může přistoupit k úpravám, které uzná za vhodné.

1. Dvacet slov. Každý hráč si pokradmu zaznamená 20 slov, která se vztahují k jednotlivým bodům Zákona (1. pravda, poctivost, důvěra; 2. věrnost, trvalost, slib, zachovávat; 3. prospěšnost, pomoc, služba, práce atd.) Pak si každý napíše na čistý papír čísla 1 až 10 a nechá si u každého místo na několik slov.

Jeden chlapec či dívka po druhém pomalu čte svá slova a ostatní se je potichu zapisují k číslům bodů zákona, ke kterým dle jejich mínění patří.

V třetí fázi hry jeden po druhém opět předčítá, jak slova druhých rozdělil. Doprovází výkladem, proč tak učinil. Rádce hodnotí výsledky.

(Tuto hru lze hrát i tak, že počet slov postupně zvyšujeme. Začneme třeba na 10 slovech, příště ale už zvýšíme na 15, následně na 20.)

2. V čepici. V čepici na stole je tolik lístků, kolik je hráčů kolem stolu. Na jednotlivých lístcích jsou dvě až tři slova, vážící se k určitému bodu zákona. Chlapci či dívky tahají lístky a vysvětlují vztah slov k zákonu. Celá družina, nebo oddíl, hodnotí vysvětlení. Rozhodující hlas má rádce.

3. Noviny. Rádce nebo vedoucí opatří pro své členy po jednom stejném výtisku starších novin. Každý noviny bedlivě prostuduje a vyhledá prvky nesouhlasící s jednotlivými body zákona. Hra může být obměněna hledáním prvků, které odpovídají jednotlivým bodům zákona. Další obměnou může být rozdání novin členům a postupně se ptát: Co se v novinách týká 3. bodu zákona? Hráči si zaškrtaávají ve svém výtisku patřičné statě. Každý zvlášť a potají. Pak může rádce položit další otázku: Co se týká 4. bodu? Tak hra pokračuje. Možno samozřejmě hrát i po družinách.

V druhé části hry jeden po druhém vynáší svůj soud nad novinami. Rádce nebo vedoucí hodnotí úvahy junáka, doplňuje a poučuje. Bylo by dobré toto hodnocení zajistit tak, aby nejbystřejší členové mluvili až na konec, jinak by slabší po nich důvody jen opakovali.

4. Němý vypráví. Chlapec či dívka se snaží posunky naznačit některý bod junáckého zákona. Ostatní hádají. Možno ohlásit předem jako soutěž na několik družinovek nebo oddílovek, aby každý člen družiny musel představovat všechny body zákona a přemýšlet o nich.

Obměnou této hry může být Němý kreslí. Děti se snaží naznačit jednoduchou kresbou bod zákona. Hodnotí se výstižnost, ne kreslířské nadání.

5. Rozděl body zákona. Hráči dostanou 10 min. na uvážení (s tužkou v ruce), jak by roztřídili a seskupili jednotlivé body zákona do několika skupin. Pak vyloží, dle jakého hlediska body seskupovali a

proč který bod do které skupiny zařadili. O hodnotě jejich rozdělení se hlasuje, rádce nebo vedoucí má rozhodný hlas.

6. Kopa nesprávných skutků. Každému, nebo po družině, dáme kopy nesprávných skutků, které musí být rozděleny do desíti hromádek zákona. Možno hrát i na čas.

7. Závod dobrých skutků. Je to hra, která se hraje asi týden. Předem je nutné vymezit, co se nepočítá, ale nevykloučovat příliš, aby se nám prospěšnost neztratila v abstraktu.

8. Ochránce přírody. Oddíl nebo družiny předloží kouřové otisky 20 listů, 5 otisků stop, 10 fotografií ze života zvířat. Možno udělat i jako výstavu pro veřejnost, nebo jiné oddíly.

9. Dvě družiny. Dvě družiny sedí naproti sobě u stolu. Na stole jsou v krabici asi na 15 lístcích napsány body Zákona. Jedna družina po druhé tahá a snaží se vyjmenovat co nejvíce příkladů plnění vylosovaného bodu zákona, které za určité období její členové uskutečnili.

10. Zmatený obraz. Vedoucí oddílu nakreslí, nebo si nechá nakreslit, velmi složitý a kombinovaný obrázek mnoha dějů. Zakreslí do něj:

- a) příklady skutků dle zákona
- b) přestupky proti zákonu

Hráči potichu a načas vyhledávají, zapisují a blíže určují číslem bodu zákona.

11. Pionýr versus Junák. Na oddílovou schůzku přijdou dva roveři převlečení jeden za pionýra (myšlen pionýr před rokem 1989), druhý za skauta. Každý z nich představí svou organizaci, slib, zákon, heslo. Poté odejdou. Chlapci a dívky tyto ideje dvou organizací zapíší na tabuli a začnou je vzájemně srovnávat. Na co kladou důraz skauti? Na co pionýři? V čem se nejvíce rozcházejí? Najdete některé shody? Jaký je rozdíl mezi dnešní pionýrskou organizací a pionýrem před rokem 1989?

Následně může proběhnout debata o komunisty perzekuovaných skautech a o tom, zda i ve věznicích se dá junácký zákon dodržovat. Popřípadě lze pustit video Skautské desatero Jíry Stránského.

12. Hry na junácký zákon v reflexi historických postav českých dějin

Najdi vzor a řekni proč

Tato hra se hraje po družinách.

Dáme družinám potřebný čas k vymyšlení odpovídajících českých vzorů k jednotlivým bodům zákona (cca 20 min). Jmen u jednotlivých bodů může být i několik. Za každé jméno dostává družina bod.

Poté jedna družina čte všechna jména, co vymyslela k jednomu bodu zákona, a pár větami odůvodňuje, proč toto jméno k tomuto bodu zákona připojila. (např.: Skaut je pravdomluvný – Jan Hus – pravdu kázal a poté pro pravdu, kterou neodvolal, i zemřel.)

Ostatní družiny poslouchají a pokud s některým vzorem nesouhlasí, můžou svými argumenty tento vzor vyloučit ze hry.

Pokud se tak stane, družině, která jméno vymyslela, se žádný bod nepřičte, ale získá ho družina, která vzor vyvrátila.

Takto se vystřídají ve čtení všechny družiny.

Trojplexo skautského manifestu

Z toho důvodu, že na trojplexo je zapotřebí 36 karet, použijeme k této hře zákon skautského manifestu. Ten je doplněn o dva body zákona, které nám chybí: 11. Skaut je zmužilý a 12. Skaut je zbožný.

Chlapci nebo děvčata dostanou týden času promyslet si vzory, které se hodí k jednotlivým bodům zákona. Ke každému bodu se pokusí vymyslet tři druhy vzorů:

1. Vzor z naší historie
2. Pohádkový vzor
3. Symbol, vyjadřující onen bod zákona

(příklad: Skaut je pravdomluvný - Jan Hus, Mánička, Standarta; Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských - Kašpar ze Šternberka, Krakonoš, znak CHKO)

Na oddílové schůzce každý představí své vzory. Z nich se demokraticky zvolí 36 potřebných, a pak již nezbývá, nežli trojplexo vyrobit.

Reflexe a konkrétní naplňování junáckého zákona

1.bod zákona

1. Vyjádři, jaký je rozdíl mezi těmito zněními prvního bodu zákona: „Je ctí skauta, že je mu důvěřováno“ (angl. originál). „Junákovi je čest svatá“ (znění skautů Psohlavců).
2. Rozveď a dolož příklady: lež, nepoctivost, zamlčení v mysli, lež z dobrého úmyslu, žvanivost, lež ze žertu.
3. Vylož, jak mohou být následující skutečnosti příčinami odchýlení a dolož příklady (stud, lenost, komplexy, strach, sobectví, vzdor, ctižádost, neovládání se, přílišná fantazie, hodnocení lži jako šikovnosti).

2.bod zákona

1. Sepiš příklady ze zkušenosti nebo četby, kdy byl druhý bod nedodržen z těchto důvodů: strach, pohodlí, prospěchářství, vzdor, stud, neoblíba.
2. Přemýšlej o možnostech, jak ty budeš v blízké i daleké budoucnosti plnit druhý bod.
3. Vyjádři přesně rozdíl mezi pojmy věrný a oddaný.
4. Pokus se nakreslit symbolické vyjádření druhého bodu.

3.bod zákona

1. Přemýšlej a vyhledej mezi rostlinami a živočichy ty, které bys mohl položit za symbol třetího bodu.
2. Promysli dobře rozdíl mezi těmito řadami pojmů:
Služba, hodnost, odměna, příjem.
Služba, prospěšnost, užitečnost, pomoc.

4.bod zákona

1. Prober každého chlapce nebo dívku svého oddílu a snaž se vyjmenovat jeho dobré stránky. Ale jen ty dobré.
2. Zítra večer pak přemýšlej o každém, s kým se přes den setkáš a hledej, v čem se jeví jeho dobrá vůle, jeho přednosti. To pak dělej denně.

5.bod zákona

1. Vyjádři stručně, co je bezohlednost a co je takt.
2. Jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?
3. Uvědom si, co je konvence, a rozepiš do dvou odstavců příklady konvencí cenných a zbytečných, popřípadě škodlivých. V diskuzi porovnej své názory s ostatními.

6.bod zákona

1. Sežeň si a přečti knihy od Setona: Dva divoši, Rolf zálesák, Svitek březové kůry atd.
2. Sedni si a pokus se popsat vrabce. Čím se liší vrabec od vrabčice. Jak si mění šat během roku. Podařilo-li se ti to, máš dobrý pozorovací talent a opravdový, hluboký zájem o přírodu.

3. Pozoruješ soustavně některý kousek přírody, některé zvíře? Staráš se o svůj záhonek, květníky na oknech, o psa, kočku? Nebo máš snad akvárium, terárium? Krmíš v zimě pravidelně ptáky či jiná zvířata?
4. Pozoruješ cenné výtvary lidské? Všímáš si stavebních slohů a umění při návštěvách cizích měst, vesnic? A co technické památky?

7.bod zákona

1. Vymysli a pokus se výtvarně vyjádřit symbolickou obraz kázně.
2. Vzpomínej, kdy v tvém oddíle nebylo uposlechnuto rozkazu z těchto pohnutek: lenost, sobectví, vzdor.
3. Slib sám sobě, že napříště každý úkol provedeš přesně, pečlivě a v termínu.
4. Oddíl připraví a předvede výstup, týkající se 7. bodu.

8.bod zákona

1. Přemýšlej o rozdílu mezi přirozeným veselím jasné mysli a mezi náladou, dosaženou působením alkoholu.
2. Jaký je rozdíl mezi junáckým veselím a nevázaností, rozpustilostí?
3. Je nějaká souvislost mezi veselím a statečností?
4. Jak bys rozlišil dělání veselé nálady a dělání šaška?
5. Dělalí se v tvém oddílu vtipy ponižující, urážející slabší, doráží všichni na jediného? Prober si jednoho po druhém, zda není výlučným terčem posměchu.

9.bod zákona

1. Zapisuj si nejméně půl roku své příjmy a výdaje. U každé koupené věci si nech místo na poznámku jak jsi ji využil. Poznamenej si i věci, které jsi spotřeboval, využil, zničil, ztratil.
2. Zznamenej si, kolik času jsi těmto nakoupeným věcem věnoval. Zznamenej si i svá zpoždění.
Za půl roku udělej bilanci! Kolik jsi přijal, jakým způsobem jsi příjmy získal / vlastní prací? Kolik jsi vydal. Kupoval jsi věci potřebné? Hospodařil jsi s časem druhých, nebo jsi je o čas okrádal, protože jsi chodil pozdě?

10.bod zákona

1. Vymez u uvedených pojmů poměr k desátému bodu zákona: Zhýralec, asketa, čistota, pudy, vášně, přirozenost, nízký, kultura řeči, sprostá slova, nadávky, cit, láska, smysly, upřímnost v projevu, rozkoš, dospělost, oplzlé anekdoty.
2. Jaký je rozdíl mezi citem a sentimentalitou?

Markýzův test Junáckého zákona

1. JUNÁK JE PRAVDOMLUVNÝ

Ohodnoť se dle následujících otázek. U které obtojiš před prvním bodem zákona bezvadně, napiš si tři body. Za nebdalejší sledování pravdy si strhávej až k nule bodů. Kdy dosáhneš třiceti bodů? – Až je dosáhneš dle této tabulky, sestav si tabulku jinou dle svého svědomí. A opět se snaž o standart třiceti bodů.

1. Líbí se Ti, když někdo někoho obelže? Tobě se snad zdá, že je šikovný?
2. Zapíráš doma své nehody s učiteli, své neúspěchy ve škole, nebo o nich pomlčíš?
3. Dovedeš jít a dodatečně se přiznat k omylu, chybě nebo nepřesnosti?
4. Dovedeš ovládnout svou zlobu a nelhat s úmyslem někomu uškodit?
5. Svádíš vinu na jiného, aby ses sám ospravedlnil?
6. Neobviňuješ snad někoho, aniž ses bezpečně přesvědčil?
7. Zastáváš se utlačovaných?
8. Umíš se dát přesvědčit, když se setkáš s jiným míněním? Nebo tvrdošjně setrváváš na svém tvrzení, i když začínáš tušit, že je nesprávné?
9. Rozeznáváš pojmy „pravděpodobné“ a „pravdivé“? Nehlásáš pravděpodobné jako nezvratnou skutečnost?
10. Hledáš pravdu, pídíš se za pravdou?

2. JUNÁK JE VĚRNÝ A ODDANÝ

Sebeovládání věrnosti:

Zde máš něco zrněk z hromady věrnosti. Deset otázek, na které sám sobě odpověz. Ohodnoť se v každé jedním až třemi body a sečti, kolik ti jich schází do plného počtu. Uvědom si, že otázek by mohlo být mnohem více. – Přísně do toho!

1. Jsi vždy hotov zastat se svého druha z oddílu?
2. Jsi věrný svému rádcí? Může se na Tebe vždy spolehnout?
3. Jsi stálý ve svých citech? Nestřídáš přátele?
4. Jsi věrný své družině? Přijdeš na schůzku, i když tě něco jinam sebevíce lákalo?
5. Může se každý na Tvé slovo spolehnout? Splníš vždy co slíbíš? Jsi přesný?
6. Jsi věrný svému hnutí? Nestydíš se před odlišnou společností za své junácké zásady?
7. Myslíš často na zákon, heslo, slib a snažíš se stále žít dle junáckých zásad?
8. Mluvíš nepřívětivě o někom, kdo Ti věří?
9. Mluvíš nepřátelsky o tom, s kým jsi prožil někdy krásné chvíle? I když jsi se s ním rozešel a jsi přesvědčen, že jsi spravedlivý a nestranný?
10. Prozrazuješ cizí tajemství?

Být věrný vyžaduje neustálou kontrolu sebe sama, vytrvalé sebepoznávání. Stále se pozorovat, hodnotit své jednání a přemýšlet, zda žiji dle slibu.

NIC SI NESLEVOJ !

NEHOKYNAŘ SE ZÁSADAMI !

3. JUNÁK JE PROSPĚŠNÝ A POMÁHÁ JINÝM

Síla služby

Zde jsem Ti sestrojil indikátor (přístroj na měření tlaku na píst v parních a jiných strojích), dle něhož si můžeš vypočítat, kolik HP má tvá síla k službě.

Má hodnotící stupnici, jako obvykle 1 – 3 body. Získáš-li 30 bodů, jsi slušný junácký parní stroj.

1. Učíš se, připravuješ se stále, zdokonaluješ se, abys byl národu jednou prospěšný?
2. Pracuješ pravidelně doma pro rodinu?
3. Konáš každý den dobrý skutek?
4. Jsi prospěšný, nepostradatelný své družině?
5. Snažíš se o to, aby tvůj oddíl pomáhal středisku?
6. Vychoval jsi družině nováčky?
7. Měříš vše, co děláš, měřítkem osobního zisku? Nebo umíš pracovat nezištně?
8. Dovedeš se například na táboře chopit práce, která Ti nebyla přidělena?
9. Dovedeš se pro přátele zřít svých výhod?
10. Vykonal jsi už nějakou službu pro junáctví?

Až se ohodnotíš dle tohoto indikátoru, klad' si otázky jiné, dle vlastní vůle být prospěšný a pomáhat jiným!

Hodně páry!

4. JUNÁK JE PŘÍTELEM VŠECH LIDÍ DOBRÉ VŮLE A BRATREM KAŽDÉHO JUNÁKA

Vím, že je nemožné změřit kteroukoliv ctnost čísly. A přece Tobě opět předkládám deset otázek. Prozkoumej své myšlenky, svá slova a své skutky. Dosáhneš-li součtu blízkého maxima 30 bodů, jsi i podle čtvrtého bodu zákona junákem.

Polož si před sebe svůj život, uchop místo skalpelu tužku a pitvej. – Ostrý nůž!

1. Hledáš dobrou vůli v tom, s kým se setkáváš?
2. Hledáš v něm dobré stránky, pro které bys jej mohl mít rád?
3. Odsuzuješ (nikdy, někdy, často) člověka, místo abys posoudil jen jednání?
4. Dovedeš přijmout přátelsky míněnou výtku svého druhu?
5. Nenávidíš některé lidi, jsi proti nim zaujat?
6. Nenávidíš některou skupinu lidí?
7. Jsi snášenlivý, nebo vnucuješ své názory stůj co stůj?
8. Když podáváš svému bratru (sestře) levou ruku, uvědomuješ si opravdu své bratrství (sesterství) a co vás pojí?
9. Stavíš se nepřátelsky, škorpíš se, nesnášíš se s někým ze své družiny?
10. Máš opravdu dobrého přítele? Nebo máš dva, tři, ale takové, že se můžete navzájem na sebe spolehnout?

Podívej se i do jiných koutů svého svědomí a přemýšlej o všem, co uvidíš! Uvědom si, že nejsilnější pouto mezi lidmi je dobrá vůle. Měj ji sám a odkrývej ji i u jiných.

Bez dobré vůle,
bez přátelství a bratrství
je život lidí květ bez vůně!

5. JUNÁK JE ZDVOŘILÝ

Zdvořilost je základ dorozumění

Zdvořilost nechápej jako mazání medu kolem úst, ale jako sílu, kterou ovládáš nejen své vnější projevy, ale i své myšlenky. Jinak je tvá zdvořilost přetvářkou. Mysli vše, co děláš, upřímně.

Polož si těchto deset otázek, odškrtej si je dle přísného soudu svého svědomí, paměti, rozumu. Sečti body a uvědom si, do jaké míry jsi uzpůsoben žít v lidské společnosti.

1. Zdravíš „Dobrý den“ s úsměvem a myslíš své přání vsutku upřímně, aby zdravený prožil krásný den? Jsi zdvořilý i uvnitř?
2. Umiš se ovládnout a nebýt zlostný?
3. Umiš říkat nepříjemné pravdy s úsměvem, laskavě, tak, abys neurazil?
4. Mluvíš špatně o nepřítomném?
5. Jednáš s mladšími nebo s „méně mocnými“ nafoukaně?
6. Neupadáš v touze vypadat silný, mužný, do hrubostí?
7. Jednáš s někým, nebo s více lidmi, někdy - často bezohledně?
8. Věnuješ upřímnou pozornost přednášce, výkladu, řeči, nebo nezdvořile vyrušuješ?
9. Mluvíš v kroužku druhů: připustíš k řeči též druhé, nebo neustále skáčeš do řeči, sobecky bys mluvil stále?
10. Odpovídáš včas a obšírně na dopisy? Nebo si říkáš, že nemáš čas, nebo (což je totéž) si hulvátsky myslíš, že ti každý za odpověď nestojí?

Vzpomeň si na pátý bod zákona pokaždé, kdykoli se s někým setkáš!

6. JUNÁK JE OCHRÁNCEM PŘÍRODY A CENNÝCH VÝTVORŮ LIDSKÝCH

Účinnost ochrany

Přezkoušej si poměr k přírodě nejprve dle této stupnice. Přiznej si body u jednotlivých otázek. Nic hmotného za ně nedostaneš, získáš jen víceméně silnou pobídku k činům a přemýšlení. Snaž se o stálé zdokonalování i tehdy, dosáhneš-li maximum 30 bodů.

1. Trháš zbytečně rostliny?
2. Házíš sekyrou či nožem do živého stromu?
3. Chodíš často do přírody pozorovat? (1x týdně 3 body, 1x měsíčně 0 bodů)
4. Staráš se o svůj záhonek na zahrádce, o květiny v květníku, o akvárium nebo o nějaké zvíře? Poctivě? Nebo krmíš v zimě ptáčky?
5. Když opustíš přírodní zákoutí, které ti poskytlo pohostinství, nezanecháš dle Setona po sobě stopu, ale zanecháš svůj dík?
6. Znáš život savců, ptáků a ryb u nás?
7. Trápíš někdy zvířata?
8. Přemýšlíš o věcech kolem sebe – lidských výtvorech?
9. Zajímáš se o některé z výtvarných umění?
10. Jak často projevuješ ochranu přírody a cenných výtvorů lidských skutkem?

A tvoř si jiné otázky. Zákon neříká, že máš být vegetariánem. Uvědom si cenu živé hmoty ať rostlinné, ať živočišné. Neplýtvěj jí. Nenuť k ničemu nepřírozenému, násilnému. Měj úctu k věcem a šetri je.

- Život ve volné přírodě je školou pravé mužnosti. Zušlechťuje člověka, budí v něm statečnost, neodvislost, lásku k pravdě, důvěru ve vlastní sílu. V přírodě naučí se každý ceniti přátelství a milovati rodnou hroudu. V přírodě pozná pravou podstatu a závažnost tvrdé práce, poctivě, naučí se strádati, odpírati si pohodlí a požitky.-

A. B. Svojsík

7. JUNÁK JE POSLUŠNÝ RODIČŮ, PŘEDSTAVENÝCH A VŮDCŮ

Umíš zvládnout svou lenost – svůj vzdor?

Stupnice desetkrát tři body Ti poví, jak plníš 7. bod zákona. Deset otázek Ti zhruba vysvětlí, jak jsi schopný podřídit se tomu, kdo Ti pomáhá. Nepřipisuj si tři body za otázku lehkomyšlně. Buď sobě přísným soudcem a nebudou Tě soudit jiní.

1. Chápeš se ihned přidělené práce nebo odmlouváš?
2. Vykonáváš rozkazy s úsměvem, nebo se tváříš znechuceně?
3. Lze se na tebe spolehnout, že vykonáš rozkaz, i když nejsi hlídán?
4. Vykonáš svůj úkol v termínu, nebo se snažíš odkládáním jej oddálit v zapomenutí?
5. Plníš bedlivě přikázanou přípravu do školy?
6. Jsi znám i mimo oddíl jako poslušný chlapec?
7. Uvědomuješ si vlastní sílu, když je nejobtížnější úkol včas vykonán?
8. Přemýšlíš vážně o svých proviněních, jsi vůbec schopen přiznat vlastní vinu?
9. Umíš přijmout mužně trest, nebo utíkáš od odpovědností?
10. Dovedeš se podřídit mínění většiny (nerozhodne-li se většina pro něco nečestného)? Nebo lpíš na svých přáních?

Není možno vypočítat a vypsát případy, kdy je třeba Tvého sebeovládání, kdy budeš vyzván k práci, k obětavosti.

8. JUNÁK JE VESELÉ MYSLI

Umění veselé mysli

Veselá mysl je umění. Někdy sice přijde veselí nečekaně, ale udržet si je trvale není snadné. Seznam se s deseti otázkami, jež se točí kolem osmého bodu zákona. Dosáhneš-li 30 bodů, aniž bys byl zároveň šaškem, nazývej se v soukromí Umělcem smíchu.

1. Umíš se usmát, když Tě potkalo něco nepříjemného?
2. Dovedeš se vysmát sám sobě?
3. Dovedeš si udržet veselou náladu?
4. Dovedeš šířit veselou mysl v neštěstí?
5. Dovedeš pobavit společnost?
6. Umíš být vtipný a přitom nedělat ze sebe šaška?
7. Rozeznáš sprostý vtip od dobrého?
8. Díváš se optimisticky do budoucnosti?
9. Víš přesně, jak oslavovat veselé chvíle (Silvestr, svátek, narozeniny) jinak než alkoholem? Přemýšlel jsi někdy o tom?
10. Děláš někdy vtipy ponižující, urážející mladšího nebo slabšího, nebo ubožáka jedince, na kterého dorážejí všichni?

Snaž se o zdokonalení jak v ostatních, tak i v tomto bodu zákona. Nezůstaň při pouhém plnění.

9. JUNÁK JE SPOŘIVÝ

Kdo šetří má za tři

Má za tři peněz, věcí, času, sil, úspěchů. Hospodařit znamená být prozíravý, obezřetný, připraven. Hospodaření, spoření neplet' s mamonářstvím, skrblictvím. Posuď sebe, počítej! Budeš mít za desetkrát tři?

1. Ukládáš si pravidelně nějaký peněz?
2. Uvažuješ o hodnotě kupované věci vzhledem k velikosti vydávaného obnosu?
3. Šetříš své věci?
4. Šetříš cizí věci (lavice, oddílový inventář a pod.)?
5. Utrácíš pravidelně za mlisky?
6. Hospodaříš s časem, nebo jej ztrácíš v nicotném žvanění, courání, flákání, nehodnotné zábavě?
7. Šetříš časem jiných – jsi dochvilný?
8. Šetříš práci jiných lidí, neobtěžuješ je zbytečně?
9. Šetříš svými silami, dosahuješ žádoucích výsledků úsporně?
10. Střádáš své síly pravidelným tréninkem, střádáš své vědomosti a znalosti dobrovolným pravidelným studiem?

Uvědom si při svém zkoumání sama sebe, že zde nezáleží na velikostech a množství, ani na šetřeném předmětu. Hospodárnost, spořivost záleží na pravidelnosti, důslednosti.

- Tak za kolik máš? Za třicet? -

10. JUNÁK JE ČISTÝ V MYŠLENKÁCH, SLOVECH I SKUTCÍCH

Přirozenost čistoty

Desátý bod zákona je právě tak důležitý jako prvních devět a nelze se mu vyhýbat z falešného studu nebo klamného předpokladu, že nevědomost je nevinnost. Přemýšlej o něm hodně a hled' si i zde nalézt co nejdříve správnou cestu. Nebude to ani cesta askese, ani cesta požitkářství. Čistota myšlení, slov a skutků je květina tak jemná, že je s ní třeba opatrně zacházet.

Prozkoumej se nejprve v rámci těchto deseti otázek, třiceti bodů, ale potom rozviň její jemné květy do největší krásy, do nejpůsobivější síly, do největší výše, do nejkrásnější šíře!

1. Nečistota v okolí se odráží v člověku; udržuješ své okolí v čistotě?
2. Udržuješ v čistotě svůj oděv a obuv?
3. Udržuješ pravidelnou péči své tělo v čistotě?
4. Myslíš na věci ve vztahu mezi mužem a ženou zvráceně, nízce, nepřirozeně, nečestně?
5. Hodnotíš poměr mezi mužem a ženou jen z hlediska osobního požitku a užitku?
6. Umíš vůbec myslet na děvče bez dobovačných plánů?
7. Vystříháš se v řeči sprostých výrazů?
8. Stydíš se vzdálit a neposlouchat sprosté řeči? (Strach, že bys nevypadal jako chlap, v tomto případě hrubec, chvastoun)
9. Je ti jasné, že ve vztahu s kterýmkoli děvčetem je správné jednat právě tak poctivě, fair play, jako ve sportu?
10. Nepodléháš žádné vášni, žádné náruživosti? (včetně alkoholu, nikotinu a pod.)

Prameny a doporučená literatura

- Baden-Powell, Robert: **Skauting pro chlapce**. Praha: Junák – český skaut, TDC, 2009
- Baden-Powell, Robert: **Vlče, skaut, rover**. Skauting, Liberec 1993
- Břečka, Bruno: **Kronika čs. skautského hnutí 1900 – 1990**. Brno: Brněnská rada Junáka, 1999
- Břečka, Bruno: **Skautské hnutí ve světě 1900 - 2000**. Brno: A-ASKA grafik s.r.o., 2012
- Břicháček, Václav: **Poselství skautské výchovy**. Liberec: Skauting, 1991
- Břicháček, Václav: **Skautský oddíl I**. Liberec: Skauting, 1992
- Collingwood, W.G. **The life of John Ruskin**. London : Methuen, 1911
- Čáka, Jan: **Junácká symbolika**. Praha: Merkur, 1990
- Historie českého skautingu slovem a obrazem**. Mladá Boleslav: ŠEBEK – POSPÍŠIL, 1990
- Jak jsme začínali...** Činovník. Československý junák, svaz skautů a skautek v Praze 1946
- KOHÁK, Erazim: **Člověk, dobro a zlo**. Praha: Ježek 1993
- Kössl, Jiří; Štumbauer, Jan: **Kapitoly z dějin tělesné kultury**. Karolinum 2018
- Navrátil, Zdeněk: **První princip**. Ivančice 2016
- Navrátil, Zdeněk: **Poselství skautské lilie**. Ivančice 2013
- Navrátil, Zdeněk: **Skaut přemýšlí o skautství**. Ivančice 2009
- Navrátil, Zdeněk: **Skautská spiritualita**. Ekumenická lesní škola, Praha 2007
- Navrátil, Zdeněk: **Ve skautském duchu**. Ekumenická lesní škola, Praha 2004
- Navrátil, Zdeněk: **Zanechej stopu**. Ivančice 2007
- Novák, Jan; Svojsík, Antonín Benjamín: **Základové skautingu**. Praha: Československá obec sokolská, 1920.
- Pečený, Jan: **Duchovní výchova a skautský zákon**. Ekumenická lesní škola, Praha 1999
- Pečený, Jan: **Skautský vůdce na duchovní cestě**. Ekumenická lesní škola, Praha 2006
- Pfeiffer, Jan: **Rytmus roverského roku**. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, TDC, 2002
- Phillips, R. E: **Dopisy rádci – skautský zákon**. Sdružení Čin, Praha 2003.
- Plajner, Rudolf: **Úsvit českého junáctví**. Historická komise ústřední rady Junáka, Junácká edice, 1992
- Rusek, Ladislav: **Hledání**. Ekumenická lesní škola, Praha 2001
- Řeháček, Jiří: **Desatero skautského zákona**. Ralsko Mimoň, 1997
- Seifert, Miloš: **Přírodou a životem k lepšímu lidství** / Spis dědictví Komenského č. 215; tiskem Dr. Ed. Grégra a syna v Praze 1920
- Seton, Ernest Thompson: **Kniha lesní moudrosti**. Praha: Olympia, 1991

Novák, Vojtěch: Skauting v ČR po roce 1989. Dostupné z:
https://is.muni.cz/th/guci9/Skauting_v_CR_po_roce_1989.pdf

Jiráň, Jan: Junák – český skaut? K ideovým kořenům českého skautingu. Dostupné z:
<https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/uploads.mangoweb.org/shared-prod/skautskyinstitut.cz/uploads/2018/06/diplomka.pdf>

Čejka, Jiří: Skauting – můj život a poslání. Dostupné z:
https://www.75zbor.sk/wp-content/uploads/2013/11/Skauting_muj_zivot.pdf

Světový skauting. 10. Středisko Bílá Hora. Dostupné z:
https://www.bilahora.cz/index.php?page=hist_svet

Hromádka, Zdeněk: Školní pedagogika. Dostupné z:
https://is.muni.cz/el/1431/podzim2011/XS050/um/27545951/3_skolni_pedagogika.pdf

Dr. František hrabě Lützow a Sir Robert Baden-Powell of Gilwell (pohádka nebo skutečnost?): Zpravodaj SO 2, 2016. Dostupné z:
<http://www.so-novinky.obadalek.cz/wp-content/uploads/2015/12/ZPRAVODAJ-SO-2-16.pdf>

Schullerová, Nikola: Výchova a tolerance v díle Johna Locka a Jana Amose Komenského. Dostupné z:
<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwixktOXqlVhAhVG2xoKHTurDKcQFjACegQICBAC&url=https%3A%2F%2Fis.cuni.cz%2Fwebapps%2Fzpzp%2Fdownload%2F130112132&usq=AOvVaw1ZcQm0UEEj1cYQgQPMERRp>

Skautský oddíl Vělna Fanderlika - svědomí českého skautingu. Dostupné z:
<http://doczz.cz/doc/41858/sv%C4%9Bdom%C3%AD-%C4%8Desk%C3%A9ho-skautingu---skautsk%C3%BD-odd%C3%ADI-velna-fanderlika>

Pedagogický reformismus ve světě i u nás. Dostupné z:
<http://psychologie-pedagogika.studentske.cz/2008/06/pedagogick-reformismus-ve-svt-i-u-ns.html>

Pedagogika 19. století. Dostupné z:
https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/122284/SpisyFF_270-1987-1_8.pdf?sequence=1

Osobnosti.CZ: Václav Morávek. Dostupné z:
<https://zivotopis.osobnosti.cz/vaclav-moravek.php>

Osobnosti.CZ: Josef Skupa. Dostupné z:
<https://zivotopis.osobnosti.cz/josef-skupa.php>

Václav Morávek: Poslední ze Tří králů, který si drze nechal zapálit cigaretu od gestapáka. Dostupné z:
<https://zpravy.tiscali.cz/vaclav-moravek-posledni-ze-tri-kralu-ktery-si-drze-nechal-zapalit-cigaretu-od-gestapaka-310987>

Šprýmař s charakterem nedal gestapu spát, živého Morávka nedostalo. Dostupné z:
https://www.idnes.cz/olomouc/zpravy/vaclav-moravek-tri-kralove-josef-masin-josef-balaban-olomouc-hranice-vojenska-akademie-gestapo-okupa.A181116_439979_olomouc-zpravy_mip

Štěpán Trochta. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0t%C4%9Bp%C3%A1n_Trochta

Štěpán Trochta. Salesiánské osobnosti. Dostupné z:
<https://www.sdb.cz/osobnosti/stepan-trochta/>
Oběti, díl 8. - Mons. ThDr. Štěpán Maria kardinál Trochta SDB. Dostupné z:
<https://oulicky.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=278392>

Brodská, Lea: Filantropismus a jeho vliv na pedagogické myšlení a školu. Dostupné z:
<https://is.cuni.cz/webapps/zpzp/detail/56951/?lang=en>

Bolzano, Bernard. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/bolzno.html>

Zedníková, Martina: Skauting na počátku 21. století. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/o7mpa/>

Comte, Auguste. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=59346

Novotná, Jana: **Pedagogické myšlení 19. století – 2. část**. Dostupné z: <http://dumy.cz/stahnout/148728>

Neklová, Kateřina: Analýza historických proměn výchovy dítěte v dílech dobových myslitelů. Dostupné z: https://theses.cz/id/07870z/Bc_Neklov_16_6_2012_-_X.pdf

Německá pedagogika 19. století. Dostupné z: <http://psychologie-pedagogika.studentske.cz/2008/06/nmeck-pedagogika-19-stolet.html>

Friedrich Fröbel, Adolf Diesterweg. Dostupné z: <http://psychologie-pedagogika.studentske.cz/2008/06/friedrich-frbel-adolf-diesterweg.html>

Ruská pedagogika 19. století – Ušinskij, Tolstoj. Dostupné z: <http://psychologie-pedagogika.studentske.cz/2008/06/rusk-pedagogika-19-stolet-uinskij.html>

Husovy stopy. 2: Pravda. Dostupné z: <http://www.husovystopy.cz/husovy-stopy-3/2-pravda>

Hana Benešová: Milovaná první dáma, které osud nedopřál děti. Dostupné z: https://prozeny.blesk.cz/clanek/pro-zeny-pribehy/509975/hana-benesova-milovana-prvni-dama-ktere-osud-nedopral-deti.html?utm_source=prozeny.blesk.cz&utm_medium=copy

Emanuel Voska: Špion, bez nějž by Československo nemuselo vůbec vzniknout. Dostupné z: <https://refresher.cz/59527-Emanuel-Voska-Spion-bez-nejz-by-Ceskoslovensko-nemuselo-vubec-vzniknout?gdpr-accept=1>

Zemřela "první dáma české justice" Dagmar Burešová. Statečné advokátce bylo 88 let. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zemrela-advokatka-byvala-ministryne-dagmar-buresova-bylo-ji/r~eb8d430c7dcf11e883300cc47ab5f122/>

Ottla, jedna ze tří Kafkových sester. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/ukazky/314435/ottla-jedna-ze-tri-kafkovych-sester/#pos=1026>

PhDr. Jiří Stanislav Guth-Jarkovský. Dostupné z: <http://www.chovani.eu/phdrjiri-stanislav-guth-jarkovsky/c964>

Kašpar Šternberk. Dostupné z: https://www.lib.cas.cz/casopis_informace/kaspar-sternberk/
Z Dejvic na Divoký západ. Skaut se přiznal k Siouxům, USA ho ctí coby znalce indiánů. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/obrazem/paul-cifka-dyck-indian-skaut/r~f78f4428006c11e984f6ac1f6b220ee8/>

První Čechoslováci, kteří obešli svět. Vyzazili s devíti korunami a stali se slavnými. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/obrazem/skauti-jan-a-oldrich-blahove/r~412efa76f47711e8a470ac1f6b220ee8/>

Historie ČNB: Rašínova měnová reforma. Dostupné z: https://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/1_vznik_a_stabilizace_samostatne_ceskoslovenske_meny/rasinova_menova_reforma.html

Svatá Anežka Česká: Nejslavnější česká světice (životopis). Dostupné z: <http://zivotopisonline.cz/svata-anezka-ceska-2011211-631282-nejslavnejsi-ceska-svetice/>

wikipedie – zdroj všeho

